

FILATELIE

ČASOPIS ČESKOSLOVENSKÝCH FILATELISTŮ

15

Ročník XXIV

Praha 10. srpna 1974

Cena 3 Kčs

Záběr ze slavnostního zahájení Celostátní výstavy poštovních známek BRNO 74. Zleva: ing. Ladislav Dvořáček, předseda presidia výstavy a FČSF, ing. Vladimír Štroner, primátor města Brna, A. N. Jar-Kravčenko, předseda VOF, ing. Vlastimil Chalupa, ministr spojů ČSSR, a Mgr. Zbigniew Zieliński, předseda Polského svazu filatelistů. Foto R. Kviz

Стр. 452 — Ян Краус: Марка Острава номинала 60 гел. (Пofис № 1565) без фона, отпечатанного глубокой печатью.

Стр. 455 — Иосиф Ратгауский: Оценка Национальной выставки почтовых марок БРНО 1974.
 Стр. 458 — Д-р Северин Зрубек: Выставка СОЦ-ФИЛЕКС IV в г. Катовице.

Стр. 460 — Д-р Владимир Вернашек: Коллекционный материал — чехословацкая марка, выпущенная после 1945 года.
 Стр. 461 — Милан Сobotka: Разновидности цвета у чехословацких марок.
 Стр. 462 — Инж. Антонин Газда: Как и куда включать чехословацкие марки выпуска 1939 года?
 Стр. 463 — Витезслав Гоушка: Разговор с Миланом Весельским перед II съездом Союза словацких филателистов.

Стр. 465 — Яромир Шмид: Разговор с Эдуардом Героутом о работе Комиссии чехословацкой марки СЧФ.

Стр. 466 — Мирослав Ангер: Тематические и мотивные коллекции на выставке БРНО 74.

Стр. 468 — Карел Габр: История почтовых штемпелей после возникновения Чехословацкой Республики.

Стр. 470 — Ярослав Шип: Чешский художник Йири Швенгсбир на приеме у президента Австрии Ф. Ионаса.

Стр. 475 — Результаты филателистической анкеты газеты Млада фронта.

В регулярном приложении «Филателистические тетради» продолжение статьи инж. Владимира Фельдманна «Основные серии чехословацких стандартных марок».

P. 452 - Jan Kraus : Le timbre - Ostrava - 60 h (Pof. 1565) sans sousimpression en creux.

P. 455 - Josef Rathauský : Compte-rendu de l'Exposition nationale de timbre-poste BRNO 1974.

P. 458 - Dr. Severin Zrubec : Exposition SOCFILEX à Katowice.

P. 460 - Dr. Vladimir Bernášek : Matériel de collection — timbre tchécoslovaque après 1945.

P. 461 - Milan Sobotka : Déviations des couleurs sur timbres tchécoslovaques.

P. 462 — Ing. Antonín Gazda : Les timbres tchéco-slovaques, comment et où sont-ils à classer ?

P. 463 - Vítězslav Houška : Entretien avec Milan Veselský avant le IIe congrès de l'APS (Association des philatélistes slovaques).

P. 465 - Jaromír Schmied : Entretien avec Eduard Herout au sujet du travail de la commission du timbre tchécoslovaque de l'APT (Association des philatélistes tchèques).

P. 466 — Miroslav Anger : Les collections thématiques à l'exposition BRNO 74.

P. 468 - Karel Habr : L'histoire des cachets après la naissance de la République tchécoslovaque.

P. 470 - Jaroslav Šip : L'artiste peintre tchèque Jiří Svengsbir rend visite au Président de l'Autriche F. Jonas.

P. 472 — Rubrique régulière Les nouveaux timbres-poste.
 P. 475 — Commentaire aux émissions nouvelles de timbres-poste tchécoslovaques.

P. 475 - Les résultats de l'enquête philatélique du journal Le jeune fronl.

Dans l'annexe régulière Cahiers philatélaues continue la suite d'articles de l'ing. Vladimír Feldmann « Les séries élémentaires de timbres tchécoslovaques pour l'usage courant ».

Seite 452 - Jan Kraus: Das Markenbild Ostrava 60 H (Pof. 1565) ohne Tiefdruck-Unterdruck.

Seite 455 - Josef Rathauský wertet die Ganzstaatliche Briefmarkenausstellung BRNO 1974.

Seite 458 - Dr. Severin Zrubec: Ausstellung SOZFILEX in Katowice.

Seite 460 - Dr. Vladimir Bernášek: Sammlermaterial — tschechoslowakische Briefmarke nach dem Jahre 1945.

Seite 461 - Milan Sobotka: Farbenabweichungen bei tschechoslowakischen Briefmarken.

Seite 462 — Ing. Antonin Gazda: Wie und wohin sind tschecho-slowakische Briefmarken aus dem Jahre 1939 einzugliedern?

Seite 463 - Vítězslav Houška: Unterredung mit Milan Veselský vor dem II. Kongress des Verbandes slowakischer Philatelisten.

Seite 465 — Jaromír Schmied spricht mit Eduard Herout über Arbeitsbetätigung der Kommission tschechoslowakische Briefmarke des Verbandes tschechischer Philatelisten.

Seite 466 — Miroslav Anger: Motivsammlungen auf der Ausstellung BRNO 74.

Seite 468 - Karel Habr: Geschichte der Poststempel nach dem Entstehen der Tschechoslowakischen Republik.

Seite 470 - Jaroslav Šip: Der well-known Czech painter Jiří Svengsbir was met by the late President of Austria, Mr. F. Jonas.

Seite 472 - Regelmässige Spalte - Neue Briefmarken.

Seite 475 — Kommentar zu neuen Emissionen tschechoslowakischer Briefmarken.

Seite 475 — Ergebnisse der philatelistischen Rundfrage der Tageszeitung Mladá fronta.

In der Beilage Philatelistische Hefte folgt die Fortsetzung der Abhandlung von Ing. Vladimír Feldmann „Grundlegende Reihen tschechoslowakischer Freimarken“.

Page 452 - Jan Kraus: The 60 h stamp Ostrava (Pofis Cat. No. 1565) missing the photogravure print.

Page 455 - Josef Rathauský evaluates the National Postage Stamp Exhibition BRNO 1974.

Page 458 - Dr Severin Zrubec reports on the SOCFILEX IV. Exhibition, held in Katowice.
 Page 460 - Dr Vladimir Bernášek: The Czechoslovak stamps, issued after 1945 - a philatelic material worth collecting.

Page 461 - Milan Sobotka: Colour differences found on Czechoslovak stamps.

Page 462 - Ing. Antonin Gazda discusses the problems of how and where to include the Czecho-Slovak stamps, issued in 1939.

Page 463 - Vítězslav Houška discusses with Milan Veselský on problems foregoing the 2nd Congress of the Association of Slovak Philatelists.

Page 465 - Jaroslav Schmied interviews Eduard Herout on the activities of the Commission of Czechoslovak stamps in the SCF.

Page 466 - Miroslav Anger: Thematic collections, exhibited on the BRNO 1974 Exhibition.
 Page 468 - Karel Habr describes the history of postmarks since the origin of the Czechoslovak Republic.

Page 470 - Jaroslav Šip: The well-known Czech painter Jiří Svengsbir was met by the late President of Austria, Mr. F. Jonas.

Page 472 - The New Issues Column.

Page 475 — Commentary on the new issues of Czechoslovak stamps.

Page 475 - Results of the Philatelic Pool, organized by the Mladá fronta Dally.

In this number's supplement, The Philatelists' Notebook, the study written by Ing. Vladimír Feldmann "The main sets of Czechoslovak definitive stamps" continues.

hlasy a ohlasy

KAREL SEIZINGER V BRNĚ

Nikdy jsem ho neviděl na fotce, natožpak v životním provedení, nýbrž jsem měl pouze možnost spatřit Jeho karikaturu z roku 1937 ve Filatelii 11174 (str. 341 j, kdež se potutelně usmívá a bání z tlustého doutníku. A pak jsem ho uviděl ve vestibulu brněnského hotelu Continental a rázem poznal, že je to on, neboť obojí — úsměv i doutník — nezmyslelo za těch 37 let s Jeho tvář.

Očastnil se na výstavě BRNO 74 autogramiády navrhovatelů a rytci naší známkové tvorby, a nebyla to autogramiáda ledajaká: seděli tu a neúměrně podepisovali svá díla malíři Bouda, Ltesler, Lukavský, Hudeček, Kovářik, Brunovský, Hegar, Strnad a pak všichni ti (s výjimkou zesnulých Karla, Helnze a Roulehoj, kteří kdy ryli a ryli čs. poštovní známky, tedy Seitzinger, Goldschmied, Schmidt, Mráček, Jirka, Svengsbir, Herčík, Housa a Ondráček.

Náhoda mě pak zavála do společnosti, z níž naši členáři znají jistě jména Cechoameričanů J. J. Matějky a Roberta Mitchella, našinců Zdeňka Kvasničky a Jaroslava Zavřela, a ovšem a předešlím Karla Seitzingera, který tráví svůj „výměnek“ v Holandsku.

Karel Seitzinger nám vyprávěl o své rytecké tvorbě v Československu i v cizině („Ale kam se hrabou dnešní rytci Beneluxu na vaši ryteckou četul“), o frmolu kolem aršíků Kde domov můj, o svých osudech za války a po ní, o chladných Holandanech, o chlazeném plzeňském pivu, o vřelé dřívkové polévce (na niž nemůže zapomenout), o ohnivě slivovici, kterou tu s chutí a vervou a nebojácností popíjel, o tom, že jeho nejkrásnější léta jsou spojena se jménem Prahy a čs. známk. Uvážíme-li, že jej ani pár dalších sklínek moravského bílého vína nezodlalo (spíš on zdolal to víno) a že den předtím v Mutěnlých neúnavně tancoval jednu českou polku za druhou (se soudružkami ze známkové tvorby FMS), pak klobouk dolů před tímto křepkým pětáosmdesátiletým staříkem, jenž Je včdně fyzicky fit navzdory počtu nepřetržitě konzumovaných doutníků.

Dr. J. J. Matějka, který v Brně vystavoval v salónu čs. známky rozsáhlou studijní sbírku skic, tiskových zkoušek, zkusmých tisků a jiných zvláštností z pera a tužky Karla Seitzingera, byl velmi šťasten, že může osobně pohovořit s autorem, jehož dílo tvoří podstatnou část jeho exponátu. A Seitzinger hodil „do placu“ filatelistickou anekdotu a Matějka dal k lepšímu historku, jak (po výstavě Philympia v Londýně) ho přijala anglická královna a zajímala se o baseballovou ligu v Chicagu a o jeho sbírku leteckých známek New Foundlandu, a že prý by jí chtěla odkoupit, ale Matějka odmítl s poznámkou, že by se jeho žena moc a moc zlobila.

I dr. Matějka byl u nás v Brně spokojen: účastnil se každé společenské akce, každého zájezdu do blízkého okolí, semináře čs. známky, zahájení i palmáře. Byl výstavou a čs. pohostinstvím i naší zemí nadšen a řekl, že bude o Československu a o naší filatelii tuze rád v USA vyprávět a psát.

Heslo výstavy BRNO 74 akcentovalo slova přátelství a mír a filatelisté je naplňovali v každodenních setkáních ...

VÍTĚZSLAV HOUSKA

VÝPLATNÍ OSTRAVA 60 h BEZ HLUBOTISKOVÉHO PODTISKU

Na obrázku vidíte poštovně nepoužitou dvojpásku známky Po). 1565, patřící k nejběžnějším známám posledních let. U vyobrazené ukázky schází hlubotiskový modrozelený podtisk. Levá známka Je kromě

ocelotliskového tmavočerveného barvíva čistě bílí, pravá má úzký svislý proužek hlubotiskového barvíva zhruba v rozsahu nápisu OSTRAVA.

S vynecháním hlubotiskovým podtiskem jsme se již setkali u několika příležitostných známek čs. provenience, např. Pof. 982 a 1207 — a hlavně u výplatní 3 Kčs Bratislavy, Pof. 1487. Název filatelistické varianty další výplatní známky volá po vysvětlení, jak došlo k vynechání hlubotisku. Protože však je zatím k dispozici pouze předložený exemplář, nadto v nepoužitém stavu, není možné jednoznačně jeho vznik objasnit. Je však možno vyslovit pravděpodobnou hypotézu vzniku. K tomu máme dva výchozí podklady. Prvním je skutečnost, že 60 h Ostrava byla vytištěna rotačkou Wifag, druhou Indicií je svislý hlubotiskový proužek pravé známky. Znamky obrazového formátu 19X23 mm byly tištěny ve IOOkusových listech v pásu, v němž archy byly orientovány delší stranou rovnoběžně s osou pohybu. Pokud by vznikla porucha na barevníku způsobující vybarvování desky pouze v části válce, musel by proužek hlubotisku vzhledem k obrazu známky být vodorovný, byla-li by chyba v synchronizaci hlubotisku s ocelotliskem, zabarvil by hlubotisk při posunu i papír mimo známkový obraz. Protože na vyobrazeném exempláři Je hlubotiskový proužek svislý a centrován na známkový obraz, musíme obě popsané možnosti vzniku závady vyloučit. Zbývající možnosti je zablokování hlubotiskového tisku v plném rozsahu, ať již zásahem lidského činitele nebo poruchou na hradlovém jotoelektrickém článku autosynchronizace hlubotisku s ocelotliskem. V takovém případě, vzhledem ke značné rychlosti tisku, může vzniknout větší počet chybných archů. Záleží na výstupní kontrole, zda Jsou všechny chybné tisky vyřazeny či zda se dostanou do oběhu. Kolik Jich bylo v případě hodnoty Pof. 1565, nelze zatím ani odhadnout.

Pro praktického sběratele nejdůležitější Informací bude asi návod, jak exemplář získat pro sbírku. Zásluhu objevitele vyobrazené dvojpásky, sběratele Libora Slavíka z Frýdku-Mísku, můžeme i zde poradit. Cituji z Jeho dopisu: „... Chybný tisk jsem získal od spoluzaměstnance, který si koupil dvě známky na dopisy ve stánku PNS ve válcovných plechu ve Frýdku-Mísku. Když ml je ukázal, tak jsem do stánku okamžitě šel, ale chybné známky už nebyly. Prodávačka ochotně ukázala všechny archy známek, které měla, ale byly v pořádku. Na dotaz, zda neví, kolik archů bylo bez modré barvy, odpověděla, že sl toho nevíšmá ...“. Tolik Libor Slavík.

Kdož tedy máte známého ve Frýdku-Mísku ve válcovných plechu a uschováváte běžnou denní korespondenci i s obálkami, prohledejte jí z doby listopad 1972, máte naději chybný exemplář objevit užitěbeny. JAN KRAUS

OTÁZKY CELINÁŘŮM

Reagují na výzvu redakce v 6. 12/1974 str. 358. Sbírká bratří Petschků obsahovala mezi jiným 2 telegramní blankety, 5 podatek a 20 „jiných formulářů“.

Ovšem obsah sbírky bratří Petschků neřeší některé zásadní otázky, zda určitý druh do sbírky celin patří, zda jde o celinu, případně o jiný druh poštovní ceniny, nebo jen formulář. Pořadatelé sbírky Linden-

berg a Kalckhoff měli nejednu příležitost konstatovat, že po této stránce obsahovala výjimečně i pochybný materiál, který však nepostrádal nějakou zajímavost.

Ant skalní cellnářl nebyvají v těchto otázkách důslední. Tak např. balíkové průvodky. Za Rakouska byl na nich přitlštěn kolek — kolková známka tu měla zřejmě fiskální, nikoli poštovní povahu — Slo o poplatku za přepravní smlouvu. Proto se také balíkové průvodky neuváděly v katalozích ani se nesbíraly jako celiny. Tak trochu se sbíraly jako cellsvostit, kvůli pošt. známám, jež na nich byly (nikoli ve všech obdobích) vylepeny.

V r. 1919 jsme použili místo kolku přitlisku Wh známky Hradčan, aniž se zřejmě na povaze poplatku něco změnilo. Nejde tedy v podstatě o celinu, neboť jakého obrázku bylo k vyznačení poplatku použito, nemůže být rozhodující, jde vždy o povahu poplatku. Kdyby naše poštovní správa vydala doplnitct, na niž bude místo obrázku známky přitlštěno „30 h“ — bude to celina.

V případě podatek s přitlskem obrázku doplatní známky, opět přitlsek nemá funkci poštovního — je poplatkem za potvrzení příjmu telegramu, na něž podatel jinak nemá nárok. Ostatně poštovní správa zřejmě naznačovala už použitím obrázku doplatní známky, že nejde o poštovní.

Podle mého názoru však všechny tyto druhy do Novotného příručky patří. Je třeba si otázky, které redakce nadhodila, ujasňovat — něco slného však je třídění jednotlivých centů podle právně vymezených pojmů a něco jiného je živá povaha sběratelská, která se chytá kdejaké zajímavosti a kuriozity — a ta je dána u těchto problematických exemplářů mnohdy ve větší míře než u četných výplatních známek a právoplatných celin.

Existují také, i když vzácně, sběratelé železničních jízdenek. Jízdenka je vždy na nějakou kratší či delší vzdálenost, z místa A do B, C atd. Byla by také jízdenkou kartička z A do A? Na první pohled je to otázka absurdní, a přece i takové „jízdenky“ existují — jsou to vstupenky na nástupiště. Mívají podobnou formu jako jízdenky skutečné. Sběratel nebude samozřejmě ani tento druh Ignorovat — ba ze starších období je bude těžko získávat, byly používány a uchovávány jen vzácně. Toto přirovnání fsem nevmyslel, vzpomněl jsem si na ně z mé dřívější četby Jeansových „Nových základů přírodovědy“, kde autor vysvětluje, že „atom vysílá jeden foton, kdykoli elektron přeskóčí z jedné oběžné dráhy na dráhu jinou, právě tak, jako si můžeme představit, že odevzdání jízdenky (pro použití k statistickým účelům dráhy, I. J.) Je výsledek jízdy z jedné stanice na stanici druhou. V matici, kterou Jeans k pochopení souvislosti sestavil, je l „fřzda“ z A do A nezbytná; prostě v přírodě začíná vše od nuly, nicoty.

A není právě filatelie specializovaných oborů, do níž celiny patří, polem, kde si všimáme i oněch souvislostí, Jež „normální“ sběratelé považují za nicotné, anebo na ně berou měřítka příliš pedantická?

JAROSLAV JEŽEK

POUZE MALÁ PŘIPOMÍNKA

S velkým potěšením jsem četl ve Filatelii 10, 11/74 práci Vojtěcha Maxy o razítkách poštoven na našem území. Konečně se dostává i tato razítkářská popelka do okruhu zájmu sběratelů a bude systematicky zpracována. Pevně věřím, že se to autorovi podaří!

Měl bych jen malou připomínku k uvedenému datu vzniku poštoven na našem území. Autor uvádí v odstavci „Trochu historie“, že v historických zemích se poštovny zřizovaly od 1. července 1900. Četl jsem kdysi kdesi, že to bylo kolem roku 1870, (přesně se nepamatuji a poznámky, které jsem si tehdy učinil, nemohu bohužel najít). Ve své sbírce mám však 3 doklady, které dokazují, že JiŽ před datem, které Vojtěch Maxa uvádí, na našem území poštovny existovaly:

1. Pohlednice vyplacená známkou Rakouska, Zu. 74, raz. KARLSBRUNN 14. 8. 98. Vedle známky otisk rámečkového, gumového razítka poštovny K. K. Postablage (In der Schäfereij unterhalb der Petersteine.

2. Pohlednice, známka Zu. 74 razítkovaná razítkem vlakové pošty POSTCONDUKTEUR IM ZUGE/ZOPTAU-HOHENSTADT No 225, nad razítkem připsáno perem „SchOnberg 31. 8. 97“, přichozí razítko MÁHR. TRUBAU 1. 9. 97. Vedle známky třířádkové gumové razítko poštovny, bez rámečku, K. K. POST-ABLAGE (GEORGS-SCHUTZHAUSJ am Hochschar.

3. Pohlednice, známka Zu. 74 raz. ZUCKMANTEL In SCHLESIEEN 29. 8. 98. Vedle známky otisk dvouřádkového razítka poštovny, bez rámečku, K. K. Briefablage I BISCHOFSKOPPE bel Zuckmantel.

VIKTOR INDRA

PŘEPRAVA LETECKÉ POSTY

Noticku o přepravě letecké pošty (Filatelie 10174, str. 316 j chci doplnit, resp. poopravit.

Ve Filatelii 12/68 jsem popsal čs. leteckou dopravu soukromé korespondence bojujícího čs. vojska z Podkarpatské Rusi — Užhorodu do Spěské Nové Vsi a zpět v době mezi 6.—19. červnem 1919. Později, teprve 7. října 1919 zavádí ministerstvo národní obrany (MNOJ) společně s ministerstvem pošt a telegrafů první leteckou dopravu úřední a soukromé korespondence vojenskými letadly.

MNO vydalo o této letecké dopravě Instrukci, v které nařizuje velitelství „aviatlce“, že „vzduchoplavecká trasa“ povede mezi Prahou a Užhorodem se zastávkami v Bratislavě a Lučenci. „Z počátku bude se lélat“, jak výnos nařizoval „dvakrát v týdnu (dva lety v každém směru). Odlet z Prahy každé úterý a pátek v 10 hodin, přilet do Užhorodu v 15.45 hodin. Odlet z Užhorodu každou středu a sobotu v 10 hodin a přilet do Prahy v 15.45 hod.“

Doprava pošty byla omezena na dopisy a úřední zásilky a celková váha nesměla přesahovat v letadle 50 kg. Dále výnos upozorňuje na dohodu s ministerstvem pošt a telegrafů, že všechny zprávy týkající se organizace a výkonu tohoto spojení obdrží přednostní odesílací právo. Tyto zprávy nutno zásadně opatřit poznámkou „Vojenská vzduchoplavecká pošta“. Zahájení letu stanoveno na 7. října 1919.

Vrchní velitelství na Slovensku, oddělení Aviatiky pod číslem 94 z 9. října 1919 oznamuje, že pro vojenskou leteckou poštu mezi Prahou a Užhorodem se zřizují pomocná letiště (k usnadnění letů, a to v Nitre, Torně a ve Znojme) a hned nato 16. října 1919 velitelství dále oznamuje: „Následkem nedostatku benzínu mění se doprava vojenské pošty takto: Doprava pošty z Prahy do Bratislavy pomocí kurýřů vlakem, dále pak do Užhorodu letadlem. Stejně tak pro cestu zpáteční.“ Dále zpráva vysvětluje, kdy a v který den odjíždí kurýř z Prahy a kdy zpět z Bratislavy, a kdy a kde se pošta k odletu předává. Dále byly stanoveny doby odletů a přiletů z Bratislavy a Užhorodu a doby přiletů a odletů z Užhorodu.

Dne 19. října 1919 vydalo ministerstvo pošt a telegrafů pod číslem 41443/111-19 výnos, ve kterém oznamuje mimo jiné, že pro technické obtíže odpadá vojenský poštovní let mezi Prahou a Bratislavou a že lélat se bude pouze mezi Bratislavou a Užhorodem přes Lučenec a zpět. Dopravu listovního materiálu pro tuto leteckou poštu budou na trase mezi Prahou a Bratislavou obstarávat vojenská kurýři. Listovní závery převezme kurýř v listovní výpravně poštovního úřadu Praha I, Jindřišská ulice. Z Bratislavy dovezenou poštu předá opět kurýř poštovní výpravně téhož úřadu. Pak se výnos zmiňuje, které rychlíky kurýři pro toto spojení budou používat.

Výnos končí oznámením, že této poštovní letecké dopravy mohou použít všechna ministerstva a i jiné úřady. A poslední odstavce výnosu zní: „Stejně mohou i poštovní úřady Užhorod a Lučenec vložit do

závěru pro Prahu I popřípadě i soukromou korespondenci, aby byly tyto závěry náležitě využity. Někjaké zvláštní označení této soukromé korespondence jako Letecká pošta a podobně je přípustné."

Počátky letecké pošty v Československu spadají tedy do doby června 1919 a hlavně pak od října 1919, kdy trasa letecké linky byla zavedena mezi Prahou, Bratislavou a Užhorodem, resp. Bratislavou a Užhorodem se zastávkou v Lučenci se zřetnou dopravou. To jsou fakta.

BOHUMIL MATEJKA

K RAZÍTKÁM POŠTOVEN

Velmi mě zaujal článek Vojtěcha Maxy o razítkách poštoven na území Československa. Vzpomněl jsem si, že kdysť jsem vyměnil několik razítek poštoven z období protektorátu za jiný materiál. Vyhledal jsem Jej a mohu dosvědčit, že nová německo-česká razítka poštoven byla v oběhu skutečně nejdéle v II. polovině roku 1940. Kdo poznal německou okupaci, ví, že nacisté s důkladnou pečlivostí čtli vše pro germanizaci ostatních národů, pro jejich porobení.

Proto také výměna proběhla vcelku podle plánu a německo-česká razítka, jak sám mohu doložit, byla v oběhu v II. polovině roku 1940. Sám mám německo-česká razítka poštoven, počínaje dnem 5. 10. 1940. Pro dokumentaci uvádím tato razítka s datem:

Nemojan (LultschJ — Nemojany (Luleč) z 5. 10. 1940 — černoštalové; Radeschitz /Klein Held) — Hradešce (Malý Bor) z 12. 10. 1940 — fialové; Albenдорf (Gewltsch) — Bělá (Jevičko) z 14. 10. 1940 — fialové; Mochtln (Klattau) — Mochtín (Klatovy) z 16. 10. 1940 — fialové; Lukowar (Zbeschou) — Lukovary (Zbyšov u Brna) z 18. 10. 1940 — fialové; Kotterou (Pilsen 31) — Koterov (Plzeň 31) z 19. 10. 1940 — fialové; Medlowitz (Ertwanowitz t. d. Hanna) — Medlovce /Ivanovice na Hané) z 24. 10. 1940 — fialové; Lukowar (Zbeschou) — Lukovary (Zbyšov u Brna) z 23. 10. 1940 — fialové; Wilkosch (Gaya) — Vlkos (Kyjov) z 23. 10. 1940 — modrofialové; Strachtm JNestitz) — Siraštn (Nezdlece na Šumavě) z 26. 10. 1940 — fialové; Boleschtn /Klattau) — Boleštny /Klatovy) z 28. 10. 1940 — fialové; Padochou /Zbeschou) — Padochov /Zbyšov u Brna) z 31. 10. 1940 — fialové; Dneschitz (Pschestlitz) — Dnešlece /Přeštice) z 31. 10. 1940 — fialové; Paschowitz fUng. Brod Mähren) — Pašovice (Uh. Brod) z 2. 11. 1940 — fialové; Wilkosch (Gaya) — Vlkos (Kyjov) z 11. 11. 1940

— modré; Gross Rautha (Gross Opatowitz) — Velká Roudka /Velké Opatovce) z 17. 11. 1940 — fialové. Zajímavostí je pouze české razítka pošty; Woleschna (Sankt Benigna) — Olešna (Svatá Dobrotiva) z 19. 11. 1940 — fialové; Mittel Betschwa (Rosenu) — Prostřední Bečva (Rožnov p. R.) z 5. XII. 1940 — fial. Dále následují razítka poštoven z r. 1941 a to počínaje 25. lednem: Sirowin (Blsenz) — Syrovín (Bžezec) z 25. 1. 1941 — fialové; Woborschtscht (Dober-schtsch) — Obořiště (Dobříš) z 5. 2. 1941 — fialové; Pertoltitz (Sbraslawitz) — Pertolčice (Zbraslavice) z 8. 2. 1941 — modré; ad.

Jiné barvy: Laschtlan (Bonlowitz) — Laštiny (Bohušovice) z 19. 2. 1941 — modré; Budlschau b. L. /Letomttschl) — Budslav u L. /Litomyšl) z 28. 3. 1941 — modré; Proskowitz /Altlebla) — Proskovce /Stará Bělá) z 3. 10. 41 — černé; Lysa Hora (Ostrawltz) — Lysá Hora (Ostravice) z 20. 3. 1942 — černé; Stoletsch (N. Traubendorf) — Stolečný (N. Hrozenkov) z 5. 10. 42 — červené; Welletau (Alt Kolín) — Veletov (Starý Kolín) z 23. 7. 1942 — zelené; Stoletsch (N. Traubendorf) — Stolečný (N. Hrozenkov) z 29. 1. 1943 — červené; Rodeschlner-Swratka (Neustadt/MHR.) — Rodešínská Swratka (N. Město n. Mor.) z 3. 11. 1943 — modré; Jabkenitz (Luschtentlz) — Jabkynce (Lštěnce) z 9. 7. 1943 — modré; Kadau (Neustadt/MHR.) — Kadov (N. Město n. Mor.) z 2. 5. 1944 — modré; Sraschtsko /Prossnlitz 2) — Stražsko (Prostějov 2) z 28. 4. 1944 — červené.

Fialová razítka poštoven z období 1941–43 JIŽ ne-

uvádím, Je jich celá řada. Modrá používaly poštovny: Topolany (Vyškov 1), Podomí (Vyškov 1), Topolany /Nebotel), Šakvtce (Velké Pavlovice), Skalce u Frýdku 2, Zelený Sedlec u Benátek n. Jiz. (Benátky nad Jizerou), Červené Sudice (Boskovice, Stražsko Prostějov 2), Ronov n. Sázavou /Příbyslav). Černé až hnědé (zřejmě inkoust) Rozvadovce /Litovel), Zlunice /Vysoké Veselí), Proskovce (Stará Bělá), Zahřány (Zbyšov u Brna), Stařehovice (Kostelec na Hané).

Uvedená razítka, Jakož i další fialová, v poznámce nejmenovaná, vlastním ve své sbírce.

JAN EGRT, PLOUKONICE

BUĎME K SOBĚ SLUŠNÍ

Vážená redakce, jsem vám velice vděčný, že jste v časopise uveřejnili dva příspěvky, a to: „Jde o porozumění“ a „Satirik z Chrástu“ (Filatelie 11/74, str. 324) — protože si náš časopis představuji jako opravdovou tribunu filatelistů, v níž dáváte možnost různým názorům čtenářů, a ne jako „úřední věstník“, kde mluví a má vždy pravdu jen jedna strana. Myslím, že by se pak různé názory nemusely vyhroťt až do nechuťnosti. Vždyť časopis nás má učit dívat se na umělecká díla a tříbit vkus čtenářů.

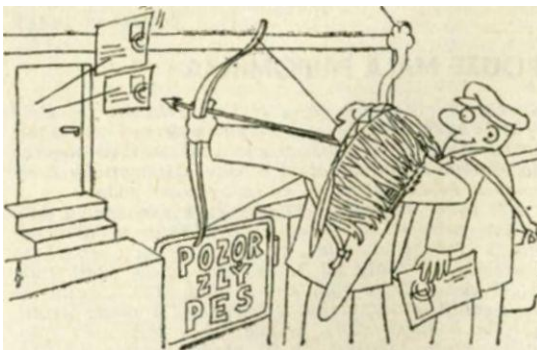
„Satirik z Chrástu“ to opravdu přehnal, ale možná že jeho kritiku přehnal i šéfredaktor ve své odpovědi. Ze máme vynikající umělce a rytce a některé nádherné známky, nemusím snad zvlášť zdůrazňovat. U některých známek — a myslím, že to uznáte samt — je však umělecké ztvárnění dost problematické. A snad by se nemusel urazit žádný umělec, když je jeho práce kritizována, protože netvoří jen a Jen pro sebe. Kritika ovšem musí mít patřičnou formu a úroveň.

Proto nám dejte možnost se domluvit a vyměnit si názory. A buďme k sobě slušní!

J. POLÁŠEK, VALAŠSKÉ MEZÍŘTČI

• FILATELIE NA ISLANDU — byt' v těsném sousedství polárního kruhu — není rozhodně „n ledu“. V červnu letošního roku byly na ostrově uspořádány hned tři výstavy poštovních známek, k nimž poštovní úřady v Rejkjavíku, Keflavíku a Selfossu vydaly příležitostná razítka. fC

Kresba VÁCLAV ŠVEŇHA

Ohlédnutí za Celostátní výstavou

POŘADANOU FEDERÁLNÍM MINISTERSTVEM SPOJO CSSR A FEDERACÍ ČESKOSLOVENSKÝCH FILATELISTŮ VE DNECH 8.—23. ČERVNA V BRNĚ

Před několika týdny skončila Celostátní výstava poštovních známek BRNO 74; svou vysokou společenskou úroveň, přísným řádem i rozsahem patří bezesporu mezi nejvýznamnější celostátní akce letošního roku.

Výstava se konala pod záštitou dr. Lubomíra Štroukala, předsedy vlády CSSR, a za čestného předsednictví ing. Vlastimila Chalupy, ministra spojů ČSSR. V čestném presidiu výstavy byli zastoupeni prof. dr. Peter Colotka, CSc, předseda vlády SSR, Josef Korčák, předseda vlády ČSR, Ing. Vlastimil Ehrenberger, CSc, místopředseda vlády ČSSR, Ing. Ján Gregor, místopředseda vlády ČSSR, osm ministrů a jejich náměstků, další přední osobnosti Národní fronty a Ing. Vladimír Štroner, primátor města Brna.

Nelze upřít, že presidium Celostátní výstavy poštovních známek BRNO 74 se svým předsedou ing. Ladislavem Dvořáčkem, předsedou FČSF, místopředsedou Rudolfem Fischerem, vedoucím známkové tvorby FMS, dr. Severínem Zubcem, místopředsedou FČSF, a dalšími členy se přičinilo vrchovanou měrou o zdar výstavy. Zásluhu o to nelze ovšem upřít ani kolektivu organizačního výboru, který se mj. postaral o atrakce, jež řádně pohnuly hladinou každodenního života i nezúčastněného brněnského lidu. Stovky a stovky lidí očekávaly každodenně jízdu historického dostavníku městem taženého čtyřspřežím a vytrubování poštovského panáčka... Nemalý ruch byl kolem vrtulníkových letů z Brna na legendární letiště Tri Duby u Sliče, kterými filatelisté přispěli k letošním oslavám 30. výročí Slovenského národního povstání. Autogramiáda tvůrců a rytců našich známek přilákala stovky zájemců. A tak bychom mohli pokračovat.

Brno ve dnech výstavy bylo dostaveníčkem četných delegací filatelistických svazů a poštovních správ socialistických států a dále Rakouska, NSR a OSN; přítomen byl také nestor sovětské známkové tvorby národní umělec RSFSR a náš velký přítel A. N. Jar. Kravčenko. V Brně se konalo společné slavnostní za-

sedání Výkonného výboru Federace čs. filatelistů a CIV a RKK obou národních svazů.

Do Brna přijeli za svými vystavenými exponáty také přední sběratelé hlavně československých známek z NSR, USA, Švédska apod. Na výstavu — kromě četných hromadných zájezdů ze všech koutů naší republiky — se dostavil k několikadennímu pobytu velký počet našich vystavovatelů, dále členů odborných komisí Svazu českých a Svazu slovenských filatelistů, kteří se zúčastnili příslušných seminářů s odbornou náplní, konaných u příležitosti výstavy. Pokud jsme mohli zjistit, návštěvníci byli s pobytem v Brně velmi spokojeni. Ale tato „masovka“ se nannozce stávala zatěžkávací zkouškou pro nervy vedoucího společenského odboru dr. Milana Svobody a zejména jeho spolupracovníků v ubytovací sekci. Nicméně až na počáteční, ale nepříjemná nedopatření, vykonali náročnou práci vcelku dobře.

Dislokace exponátů do sálů dvou budov — Stadion, Leninova 42 44 a Dům umění města Brna, Malinového náměstí 2 — se zdála být zpočátku určitou nevýhodou, nakonec se však ukázala jako vyhovující. Ač oba areály nejsou od sebe příliš vzdáleny, spojovala je navíc pravidelná a dobře fungující autobusová linka, sloužící prakticky jen návštěvníkům výstavy. Velkou výhodou dislokace pak bylo nutné rozdělení návštěvníků do dvou proudů, čímž se zaměřilo přeplňování výstavních prostorů.

Oficiální expozice federálního ministerstva spojů Československé socialistické republiky a Poštovního muzea v Praze, umístěné v budově Stadiónu, jsou, pokud jde o jejich náplň, podrobně popsány v druhé části výstavního katalogu. Proto jen stručně.

Expozice Poštovního muzea byla jedinečnou a opravdu atraktivní kolekcí filatelistických zajímavostí a rarit, jež v takové hojnosti se jen zřídka objevují i na velkých výstavách. Bohatě zastoupena byla rakouská produkce velmi cenných známek z let 1850

BRNO 74 — Dříve než se slavnostně otevřely výstavní brány, pohovořil ministr spojů Ing. Vlastimil Chalupa s brněnskými poštovními zaměstnankyněmi spojů.

BRNO 74 — Rudolf Fischer, vedoucí známkové tvorby FMS (uprostřed), vysvětluje čestným hostům uspořádání expozice federálního ministerstva spojů. Zleva ing. Vladimír Štroner, primátor města Brna, ministr spojů ČSSR ing. Vlastimil Chalupa a vpravo předseda presidia výstavy a Federace československých filatelistů Ing. Ladislav Dvořáček.

apod., vystaven a samozrejmi: i patrične zajišten byl unikátní osmdesátiblok modrých merkurů, svého času ulopený, ale zásluhou VB opět vrácený, nechýběla ani čtyřkorunová známka na žilkovaném papíru s přetiskem Pošta československá 1919; kolekce obsahovala kromě řady dalších československých vzácností též chybětli doplatního provizória známky Osobozená republika. Poštovní muzeum se v Brně prostě postaralo o nevidanou pastvu pro oči filatelista. Presidium výstavy proto udělilo VELKOU OFICIÁLNÍ CENU BRNO 74, věnovanou předsedou vlády ČSSR a dr. L. Štrougaem za nejhodnotnější exponát vystavený v oficiální třídě a zlatou medaili FEDERALNÍMU MINISTERSTVU SPOIO za exponát Poštovního muzea v Praze. Poštovnímu muzeu byla presidiem výstavy rovněž udělena zlatá medaile.

Početně zastopeny byly také oficiální expozice zahraničních poštovních správ, zejména socialistických států. Byly odměněny pozlacenými plaketami.

V čestné i v soutěžních třídách výstavy dominovaly exponáty Československa, a to našich i zahraničních vystavovatelů ve vysoké míře. To je také asi důvod, proč výstava dostala v katalogu německý název „Nationale“ Brlefmarkenausstellung. Ale sprška zlatého deště zde zasáhla právem nejvydatněji, neboť exponáty zvláště v čestné třídě jsou dokladem již dosažené vysoké mezinárodní úrovně sbírek československých známek.

Velkou čestnou cenu BRNO 74 věnovanou předsedou vlády ČSR Josefem Korčákem za nejhodnotnější exponát vystavený v čestné třídě československým vystavovatelem obdržel exponát 017 — Eduard Herout, Praha.

Velkou čestnou cenu BRNO 74 věnovanou předsedou vlády SSR prof. dr. Petrem Colotkou za nejhodnotnější exponát vystavený v salónu československé známky zahraničním vystavovatelem, získal několi-

krát vyznamenaný exponát 019 — Max Mahr, NSR. jeho sbírka československých známek se stala již všeobecně známým pojmem.

Čestnou cenu místopředsedy vlády ČSSR ing. Vlastimila Ehrenbergera, CSc, obdržel exponát 018 — Zdeněk Kvasnička, Praha.

Další čestné ceny obdržely exponáty 020 — James J. Matějka, USA, a 021 — dr. Petr Lavrov, Praha.

Všechny exponáty v této třídě obdržely také zlatou medaili.

Československo nezůstalo pozadu ani v soutěžní třídě. Na prvním místě je třeba jmenovat exponát 101 — ing. Jana Karáska z Brna, svazového znalce československých známek, který byl ohodnocen mimo zlatou medaili Velkou národní cenou BRNO 74, věnovanou ministrem spojů ČSSR ing. Vlastimilem Chalupou za nejhodnotnější exponát, vystavený ve třídě Československo. Podrobnější rozbor naplně exponátů národní třídy přenechávám sice povolnějšímu peru z komise československé známky, nicméně se nemohu nezmínit o tom, že mezi pěti exponáty, ohodnocenými v soutěžní třídě Československo zlatou medaili, jsou tři exponáty z ciziny (exp. 105 — Gosta Hedborn, Švédsko, 106 — Jaroslav J. Verner, USA, 136 — Charles Cheslog, USA) a že celkem 13 exponátů patřilo cizincům. Československá známka na mezinárodním fóru zřejmě již pevně zakotvila a získává stále větší oblibu. To je zvláště potěšitelný fakt.

Mezi vystavovateli v národní třídě byli jedinci, kteří mají na svém kontě pozlacené i zlaté medaile, získané na výstavách FIP (Praga 68, Efimes 68, Budapešť 71, Polska 73). Přes dvacet exponátů, vystavených v Brně, soutěžilo také na výstavě československé známky 1974 v Praze. Pouze některý z nich byl však pro výstavu BRNO 74 přepracován, resp. doplněn. K práci jury se vrátím v příslušné kapitole.

Ve skupině tradičních exponátů Evropy byl na výstavě učiněn objev, (en málokdy se totiž stává, že vcelku neznámý exponát získá hned poprvé zlatou medaili. Konkrétně jde o exponát č. 236 — Rakousko — Bohuš Voříšek, Týniště nad Orlicí. Vědělo se sice, že vlastník exponátu sbírá pilně zejména klasické známky Rakouska, nebylo však známo, že vlastní tak bohatý výběr klasického materiálu velmi dobré kvality a že rakouským známčkám tohoto období velmi dobře rozumí. Měli jsme s ním delší hovor, během kterého nám prozradil, že této „vášni“ holduje přes padesát let. Rozhovor byl vůbec velmi zajímavý, ale 0 tom až jindy. Krásné pásky známek první emise, velmi atraktivní staré rakouské dopisy, dopisy s pestrou frankaturou apod. jsou pěkným rámcem jeho exponátu.

Známý exponát Turecka Vlastimila Čeply (č. 241), zřejmě nejlepší u nás, pokud jde o zpracování prvních emisí, získal rovněž zlatou medaili. Množstvím kvalitního materiálu i specializací je exponát bezesporu na výši, pokud však jde o úpravu, bylo mu doporučeno jej přepracovat, aby se mohl patrične uplatnit i v cizině.

Konečně zbývá mezi „zlatými“ exponáty č. 238 — Uhersko — Ferdinand Blahuta, Prešov, který navíc obdržel Velkou cenu BRNO 74, věnovanou ministrem zahraničních věcí ČSSR ing. Bohuslavem Chioupkem za nejhodnotnější exponát vystavený ve třídě Evropa, zámoří, aerofilatelie a specializované obory. Zde bylo hlavně přihlédnuto k vynaložené mravenčí studijní práci. Rekonstruovat v našich podmínkách desku prvních uherských známek je jistě úkol nad míru obtížný a náročný z několika hledisek. Vystavovatel však jej dokázal realizovat a prokázal, že typologii mistrně ovládá.

Mezi oceněnými velkou pozlacenou medaili je několik dalších exponátů Rakouska na dobré mezinárodní úrovni. Exponát 232 — Karel Dvořáček, Choceň, měl jen krůček k zlaté medaili. Nedostatky byly s vystavovatelem projednány a jejich odstranění přislíbeno do Světové výstavy PRAGA 78.

Exponáty 233 — ing. František Sternwald, Hradec

BRNO 74 — Národní umělec RSFSR A. N. Jar-Kravčenko, předseda Vsesvazového sdružení SSSR, a M. A. Levšha, tajemník VOF a předseda sekce SSSR—ČSSR, odevzdávají dr. Severínu Zrubcovi, předsedovi ZSF a místopředsedovi FCSF, plaketu s portrétem V. I. Lenina.

Králové — jinak skvělá studie Ondřejských křížů z r. 1858, byl v Brně instalován pouze na 4 plochách — bohužel — jako zvláštní uznání obdržel však věcnou cenu.

Rovněž exponát 234 — Bedřich Havelka, Kroměříž — patří ke špičce rakouských sbírek.

Zvláštní pozornosti se těšil exponát 245 — Nizozemsko — MUOr. Jaromír Klika, Praha. Kvalita klasického materiálu je namnoze obdivuhodná, i když přihlížíme k širší specializaci. Výběr hodnotný. Oprava až na méně vhodné červené nápisy velmi dobrá. Exponát si právem vysloužil velkou pozlacenou, věcnou cenu a blahopřání jury.

Konečně zbývá exponát 224 — Německo — Rudolf Froněk, Kladno. Byl vystaven v čestné třídě již na výstavě BRNO 86. Mohl být favoritem na zlatou, kdyby neustrnul na vavřínech . . .

Mezi ohodnocenými na malou pozlacenou a velkou stříbrnou je rada velmi nadějných aspirantů na budoucí vyšší ocenění. Exponátům 216 — Francie — dr. Josef Boháč, Příbram, a 235 — Rakousko — Emil Motka, Mohelnice — chybí jen důkladnější propracování, větší specializace, resp. některé doplňky.

Za všechny ostatní — namnoze pozoruhodné — buď zmínka o exponátech 205 — RSFSR — František Daniel, Praha, 206 — Gruzínská sovětská socialistická republika — Josef Hoffman, Praha, 209 — Ruská zeměstva — ing. L. Lada-Jakuševič, Praha, 221 — Jugoslávie — Josef Hainz, Praha, atd. Každý z těchto exponátů by si pro zajímavý materiál zasloužil zvláštní stať. Všem těmto exponátům doporučila jury věcné ceny, čím je prakticky povýšila na předstupu pozlacených medailí.

Nelze ovšem zakrývat, že ve třídě Evropa je také 10 exponátů oceněných toliko na bronz a 9 na malou postříbřenou, tj. víc než jedna třetina z celkového počtu 47 udělených medailí. Někteří z těchto vystavovatelů mají zájem o účast i na budoucích větších výstavách, a proto vzali se zájmem na vědomí udělené pokyny ohledně „rekonstrukce“ sbírek.

Nyní se na chvíli přesuňme do oblastí zámoří, specializované obory a aerofilatelie. Pokud jde o zámoří, udělal od výstavy BRNO 66 pokrok exponát 307 — Bermudy — dr. Karel Havelka, Praha, kdy byl oceněn stříbrnou medailí s blahopřáním jury. Poté se zúčastnil výstav FIP v Budapešti a Mnichově, kde rovněž získal stříbro. Jde o část rozsáhlejší, slušně specializované sbírky úředních vydání v úpravě, která by mohla sloužit za vzor, a to nejen exponátům tradičních oborů. Velká pozlacená medaile je tu plně namístě.

Ještě bych se chtěl zastavit u dvou konkurenčních exponátů Kanady č. 301 — dr. Miloš Pytela, Holice, a č. 302 — Karel Vlasatý, Brno. Na výstavě BRNO 66 byl první odměněn bronzem, druhý pozlacenou medailí, na výstavě PRAGA 68 dostaly oba bronz, ale již v roce 1971 na výstavě FIP v Budapešti byly oba exponáty ohodnoceny na stříbro. Pamatuji li se dobře, byl tehdy ve skupině, která hodnotila exponáty zámoří, Bojanowicz z Anglie, který má k celé této oblasti dost blízko. Tentokrát v Brně to vyhrál o půl stupně exponát Karla Vlasatého, který obdržel malou pozlacenou. Jury přitom naprosto nepřihlížela k tomu, že Vlasatý byl funkcionářem organizačního výboru výstavy, ale vycházela jistě správně z toho, že oba exponáty mají sice přibližně stejnou náplň, avšak exponát Vlasatého obsahuje dost nesdažno dostupný materiál (stříhané bobry apod.), zatímco druhý exponát začíná teprve rokem 1859, a proto byl odměněn stříbrnou medailí.

IV. třída — aerofilatelie byla zastoupena poměrně skromně, úhrnem toliko 11 exponáty, z nichž dominovaly dva: 408 — zepelínová pošta Vlastimila Krajíce z Prahy a 406 — Evropské letecké známky a celistvosti — ing. František Šrámek, Praha. O prvním exponátu není třeba se zvláště šířit, jeho skladba je filatelistické veřejnosti z dřívějších výstav známa. Obsahuje dnes již vzácné ukázky dokumentů zepelí-

BRNO 74 — Město illo výstavou a výstavní tematika se objevila téměř v každé výkladní skříni.

nové pošty. Exponát byl již dvakrát oceněn na zlatou (BRNO 66 a PRAGA 68), k nim se nyní v Brně přidružila třetí.

Pokud jde o druhý, vcelku neznámý, exponát významný velkou pozlacenou medailí a cenou, je zajímavý hlavně dokumentárními doklady prvních letů a speciální dokumentární sbírkou příslušných evropských leteckých známek.

Doklady letecké, balónové a zepelínové pošty byly k vidění i v některých dalších exponátech této třídy; docela zajímavá kolekce leteckých známek Itálie byla v exponátu 405 — Miloš Hrnčír, Znojmo apod.

V. třída — specializované obory. Filatelistické materiály této třídy byly ještě nedávno hledány jako doplňky převážně do tradičních sbírek, kde mnohé z nich budou vítány i nadále. Specializované obory jako samostatná sběratelská oblast podle našeho pojetí jsou ve vývoji, jejich náplň není dosud pevně vykristalizována, ale jejich obliba u sběratelů a tudíž i význam příslušného materiálu, alespoň pokud jde o některé jejich úseky, neustále stoupá i na výstavách. Dokládá to skutečnost, že i na výstavě BRNO 74 soutěžilo osm exponátů cizích státních příslušníků. Komise specializovaných oborů má sice svoje Zásady pro hodnocení exponátů, jejich aplikace na jednotlivé úseky, jako např. éru předznakovou, historii poštovníctví, razítka, vlakové a polní pošty, pošta z koncentračních táborů, celiny, perfiny, rekomandační nálepky aj. nejsou však ještě plně vyzkoušeny, resp. bude třeba je postupně konkrétně doplňovat.

V této třídě, na výstavě poměrně početně zastoupené, měla jury největší hlavolamy a trvalo hodiny, než dospěla k jednomyslným názorům a verdiktům. Mezi exponáty, oceněnými zlatou, pozlacenými a stříbrnými medailemi, je řada těch, jež úspěšný křest prodělaly již na mezistátních a výstavách FIP. Ani s význačnými exponáty této třídy se nemohu na tomto místě více zabývat, ale příslušná komise by se měla zavázat, že provede analýzu a výsledek svého rozboru použije k doplnění Zásad pro hodnocení exponátů. Celkový počet medailí i druhů, udělených na výstavě BRNO 74, je patrný z tabulky úhrnného hodnocení exponátů všech soutěžních tříd.

Velkou námětovou cenu BRNO 74, věnovanou předsedou Jihomoravského KNV v Brně Zdeňkem Vávrou za najhodnotnější exponát vystavený v námětové třídě, a malou pozlacenou medailí přisoudila porota exponátu 609 — Boj čs. lidu v době fašistické okupace — Josef Šperer, Březnice. Kromě dalších 3 malých pozlacených přidělila jury 6 velkých a 9 malých stříbrných a 14 postříbřených medailí. Na bronzové

BRNO 74 — V průvodu jízdní kohorty, která každý den projížděla městem, troubili tito trubači v historických krojích fanfáru výstavy.

a malou postříbřenou připadlo 33 medailí (4 a 18 a 11), což představuje plnou polovinu z udělených 68

SOCFILEX IV

Medzinárodné filatelistické výstavy SOCFILEX — ako prehliadky filatelickej práce zberateľov socialistických krajín a ukážky využívania filatelie pre politicko-kultúrnu činnosť širokého dosahu — položili si svojimi predchádzajúcimi tromi expozíciami (Budapešť 1963, Sofia 1972, Bukurešť 1973) dobré základy a vytvárajú si novú výstavnú tradíciu v Európe. A tak v poradí výstava štvrtá — Medzinárodná filatelistická výstava SOCFILEX IV, ktorá bola v Katoviciach v dňoch 19. 5. - 2. 6. 1974 pri príležitosti 30. výročia Poľskej ľudovej republiky — čerpala z poznatkov troch predchádzajúcich výstav tohto typu, ale budovala predovšetkým na skúsenostiach poľského filatelistického výstavníctva.

Výstava bola umiestnená v dvoch veľkých výstavných halách, od seba vzdialených, v krásnom prostredí Parku kultúry a oddychu. Akt otvorenia uskutočnil sa 18. 5. 1974 a zúčastnilo sa na ňom mnoho predstaviteľov politického, štátneho i kultúrneho života na čele s I. tajomníkom KV PZRS v Katoviciach Z. Grudzieňom, zástupcovia ministerstiev spojov európskych socialistických štátov i delegácie filatelistických zväzov európskych socialistických krajín. Delegáciu FCSF tvorili: Ing. L. Dvořáček, dr. S. Zrubec, dipl. tech. E. Farbaký, E. Herout a K. Kutíl. Účastníkov otvorenia privítala predsedníčka organizačného výboru výstavy R. Piezgová — Jurášová, slávnostný prejav povedal námestník ministra spojov PIR H. Baczo, pásku k exponátom prestrihol I. tajomník KV PZRS v Katoviciach Z. Grudzieň.

Výstava poskytovala návštevníkom bohatú paletu filatelistických zbierok z rozličných úsekov i časového rozpätia. Na výstave bolo vyše 400 exponátov zo zbierok filatelistov zo všetkých európskych socialistických štátov (včítane Juhoslávie). Jedna zbierka bola z Francúzska.

Na výstave bolo 24 exponátov zaradených do raimosúťažných tried, a to oficiálnej (7) — tu opäť nad ostatné vynikala expozícia spojov ČSSR, a to ako úpravou, tak aj výberom materiálu — čestnej (11) — v nej bola aj ukážka zo zbierky P. Lavrova z ČSSR

medailí ve třídě námetové. Nejsm povolán, abych tuto situaci komentoval; s problematikou náplně, úpravy a hodnocení tematických a motivových sbírek, resp. exponátů, se budou příslušné komise jistě dále a hodně zabývat.

je potěšitelné, že mládež přála výstavě a obeslala jí 58 exponátů, kterým byly uděleny medaile. Velkou cenu mládeže BRNO 74, věnovanou primátorem města Brna ing. Vladimírem Štronerem za nejhodnotnější exponát, vystavený ve třídě mládeže, a velkou stříbrnou medaili obdržel exponát 753 — Francie — Pavel Hověž, Brno. Jde o specializovanou sbírku francouzských známek do r. 1940, za kterou by se nemusel stydět kterýkoli vyspělý sběratel.

V Brně je vůbec líheň mladých filatelistů; členové kroužku Jindry Schmída, KMF 56-29, který před 10 lety založil a dosud vede Svatoopluk Žampach, se v soutěžích již několikrát vyznamenali. Členem tohoto kroužku je také Pavel Hověž.

Výstavu zhlédlo zhruba přes 40 000 návštěvníků. Dvacetitisícím a třicetitisícím návštěvníkem byli čírou náhodou mládežníci. Na dotaz u jejich rodičů, zda také sbírají známky, odpověděli rodiče v obou případech záporně...

Pokud jde o vlastní práci jury, vrátím se k ní ještě několika poznámkami v příštím čísle, které přinese i úhrnný přehled medailí udělených ve všech soutěžních třídách Celostátní výstavy poštovních známek BRNO 74.

„Sovietsky zväz“ — a exponáty členov jury [6]. Ostatné exponáty boli začlenené do troch skupín súťažnej triedy: Skupina A mala dva oddiely: 1. Generálne a špeciálne zbierky PIR a ostatných socialistických štátov a 2. Námetové zbierky na politické témy. Skupina B pozostávala z troch oddielov: 1. Generálne a špeciálne teritoriálne zbierky. 2. Námetové zbierky na rozličné témy a 3. Zbierky mládeže. V skupine C bola filatelistická literatúra.

Exponáty v súťažnej triede hodnotila 13 členná jury (z BLR, ČSSR, ZSSR, MLR, RSR a NDR po 1 členovi, ostatní boli z PIR). Jury pracovala v skupinách a ohodnotenie preskúmala kolektívne. Udelila 14 zlatých (z toho 4 za literatúru), 53 pozlátených (z toho 5 za literatúru), 78 strieborných (z toho 7 za literatúru), 48 postrieborných (z toho 7 za literatúru), 109 bronzových medailí (z toho 7 za literatúru) a 33 diplomov (1 za literatúru). V skupine zbierok mládeže sa udeľovali — podľa poľského zvyku — žetóny: 1 zlatý, 3 pozlátené, 13 strieborných, 7 postrieborných a 9 bronzových. Ďalšie exponáty (21) dostali potvrdenie o účasti. Je to pomerne veľký počet zbierok, ktoré nedosahovali úroveň medzinárodných výstav.

Jury udelila 4 veľké ceny výstavy SOCFILEX IV. Veľkú cenu pre zahraničného vystavovateľa za najlepšiu zbierku zobrazujúcu úspechy 30 rokov Poľskej ľudovej republiky, ktorú venoval predsedu Rady ministrov PIR P. Jaroszewicz, získal Josef Heinz (ČSSR) ze študijnú zbierku Poľska. Veľkú cenu výstavy za najlepšiu zbierku PIR, ktorú venoval kandidát Politického byra, I. tajomník KV PZRS, predseda Krajskej ľudovej rady v Katoviciach Z. Grudzieň, získal A. Laszkiewicz (Poľsko) za študijnú zbierku Poľská ľudová republika. Veľkú cenu za najlepšiu tematickú zbierku, venovanú predsedom Poľského zväzu filatelistov Z. Zieľňškim, udelila Jury H. Sängerovl (NDR) za exponát „Vítazi histórie“. Veľkú cenu za najlepšiu zbierku poľského vystavovateľa, venovanú predsedom Odborového zväzu hutníkov v Katoviciach A. Setom, dostal S. Bieńkowski za ukážku zo zbierky „Predznámkové listy z územia Poľska“.

Československí filatelisti zaslali na túto výstavu 31 exponátov. Ich účasť bola úspešná — získali 1 veľkú cenu, 27 medailí a 3 žetóny (mládež). Okrem toho bola 7 čs. zbierkam udelená čestná cena a 1 blahoželanie jury. Ohodnotenie Jednotlivých čs. exponátov bolo takéto:

Zlatá medaila: Ing. Štefan Kassav; Košické vydanie. Pozlátene medaily: J. Nekvasil; Celyny ZSSR; E. Herout ml.; ČSSR od 1944; I. Frolík; III. letecká emisia CSR; Z. Hyánek; Košické vydanie; dr. V. Bernášek; ČSSR od r. 1918; F. Kettner; ČSSR od r. 1918. Všetkým čs. exponátom, ktoré získali zlaté i pozlátene medaily, bola udelená i čestná cena. Strieborné medaily: ing. H. Ondrášek; ČSSR od r. 1945; K. Pech; Nemecko — Sovietska zóna; O. Tovačovský; ČSSR — plebscltné známky 1920; I. Heinz; Poľsko (exponátu bola udelená 1 Veľká cena výstavy za najlepší exponát, ktorý zobrazuje úspechy Poľska po r. 1945); Ing. L. Lada—Jakuševič; Ruské zemstvá (exponátu bolo udelené i blahoželanie jury); I. Obert; Z dejín pošty na Slovensku; L. Króner; ČSSR 1918—1920; F. Smrčka; Od husitskej revolúcie po založenie KSC; L. Novotný—A. Preisler; Pošta a postové pečiatky na Slovensku (publikácia). Postriebrené medaily: A. Drábek; Nemecko — Sovietska zóna; V. Kučera; Lety Lufthansy; J. Sokolík; Lenin; V. Dobrohuška; Malá galéria; Ing. J. Jelenčíak; ČSSR — perla poľovníctva. Bronzové: G. Strom; Čs. prvolety a prípoje; E. Farbaky; Egypt; J. Okénka; Nezabudneme; Ing. J. Sůva; Prví sovietskí kozmonauti; dr. I. Plášek; Viťazstvo človeka vo vesmíre; M. Anger; Kapitoly z dejín umenia. Za zbierky mládeže získali čs. exponáty 1 strieborný žetón (P. Klimeš; KSC na južnej Morave) a 2 žetóny postriebrené (J. Glončáková; Vďaka osloboditeľom; I. Steflová; Ako sa učíme poznávať prírodu).

Účasť čs. filatelistov na tejto medzinárodnej výstave bola teda veľmi úspešná. Vyššie ocenenie sa čakalo v triede námetovej. Ze sa tak nestalo, vyplývalo zo skutočnosti, že do tejto triedy poslali naši filatelisti tematické zbierky vynikajúce odbornou spracovaním, ne obsahujúce väčšinou nový známkový alebo iný filatelistický materiál, takže v rámci celkového hodnotenia získali menší počet bodov práve pri tomto kritériu. Naproti tomu boli ukázkou výbornej znalosti témy i jej logického spracovania.

V rámci výstavy uskutočnilo sa viac filatelistických podujatí. Najvýznamnejším z nich bolo stretnutie zástupcov ministerstiev spojov európskych socialistických krajín a 12. porada predstaviteľov filatelistických zväzov socialistických štátov (vrátane Juhoslávie), ktoré boli dňa 20. 5. 1974 v Dome techniky v Zabrze. Na tomto stretnutí a porade sa prerokovala funkcia poštovej známky ako prostriedku vzdelávania, vzdelávacia úloha mládežníckeho filatelistického hnutia a program spolupráce na úseku filatelistických výstav. V popredí porady predstaviteľov filatelistických zväzov bolo stanovisko týchto zväzov k niektorým článkom návrhu Generálneho výstavného poriadku Medzinárodnej filatelistickej federácie (FIP), ktorý sa má schváliť na kongrese FIP v Stockholme, ďalej náplň výstav SOCFILEX a kalendár závažnejších filatelistických podujatí a výstav v socialistických krajinách v r. 1975. Zahraničné delegácie okrem toho uskutočnili niekoľko dvoj- i viacstranných rokovaní (čs. delegácia rokovala takto so všetkými ostatnými delegáciami, predovšetkým s delegáciami ZSSR, NDR a Poľska). Poľskí hostitelia pripravili pre účastníkov porady a stretnutia návštevu jednej z uhoľných baní v Zabrze a dali im možnosť prehliadky pamätihodností miest Wroclaw (medzi nimi aj Múzeum pošty) a Krakova. Vo Wroclawe sa stretli s funkcionármi filatelistického života v tomto meste.

K výstave bola okrem katalógu vydaná bohatá filatelistická dokumentácia. Predovšetkým je to séria troch poštových príležitostných známok s ornamentálnym kvetinovým motívom podľa krakovskej (50 gr), loveckej (1 Zl) a sliezkej (4 Zl) výšivky. Známa 4 Zl v zvislej trojpäse bola vytlačená v dvoch výstavných háččkoch — s bielym a fialovým ornamentálnym lemovaním. Háččky boli so zúbkovými i nezúbkovými známkami. So známkami vyšla aj príležitostná obálka (dňa 7. 5. 1974), čistá bola k dispozícii v predaji po celý čas výstavy. Ďalej vyšli tri prí-

ležitostné korešpondenčné lístky so známkou v hodnote 1 Zl a s námetom baníckym, hutníckym a kresbou kvetov zo sliezkej ťužky. V čase výstavy bola zorganizovaná špeciálna preprava pošty balónom a lietadlom, pre ktorú boli k dispozícii príslušné nálepky. Príležitostná pečiatka mala v strede veľkú kresbu emblému výstavy. Ku konferencii predstaviteľov ministerstiev spojov (19. 5. 1974) v Zabrze bola pečiatka podobná. K tej istej príležitosti pošta v Zabrze používala aj príležitostný frankotyp.

SOCFILEX IV a organizácia tejto výstavy poľskými filatelistami opäť ukázala vyspelosť poľského výstavníctva po každej stránke a je ďalšia v rade, ktorou filatelistické organizácie socialistických štátov úspešne začali a v ktorej aj úspešne pokračujú. Bola významným podujatím, ktoré zvýraznilo kvalitatívny rast filatelie v socialistických krajinách a najmä znamenala veľký pokrok okrem odborného úseku aj na poli rozvíjania politicky angažovanej tejto zberateľskej záľuby, kráčajúcej v duchu línií politiky socialistického spoločenstva.

Dr. SEVERIN ZRUBEC,
člen jury SOCFILEX IV

• KATALOG ZNÁMEK OSN. Poštovní správa OSN vydala při příležitosti výstavy INTERNABA stručný katalog svých známek od r. 1951 do r. 1972. Vedle barevných reprodukcí obsahuje katalog u každé známky charakteristiku, údaje o nákladu, době prodeje atd. Prodejní cena katalogu je 1,50 šv. fr. Nov.

Členy kroužku mladých filatelistů se mohou stát mladí čs. občané ve věku od 8 do 18 let. Členství v kroužku je bezplatné! Členové mají svá práva i povinnosti. Členská legitimace je opravňuje k návštěvě výstav pořádaných SČF bez placení vstupného, mohou si objednat po jedné sérii nepřetištěných čs. známek, mohou se podílet aktivně na činnosti i rozhodování kroužku atd. Musí však plnit povinnosti a úkoly uložené kroužkem, zabývat se nejen filatelií, ale i dobře prospívat ve škole, musí se vzorně chovat i na veřejnosti, pomáhat mladším členům kroužku atd. Kroužek by měl tedy vychovávat nejen dobré filatelisty, ale i dobré občany našeho státu.

Dr. VLADIMÍR BERNÁŠEK

Sbíráme nově ČESKOSLOVENSKO

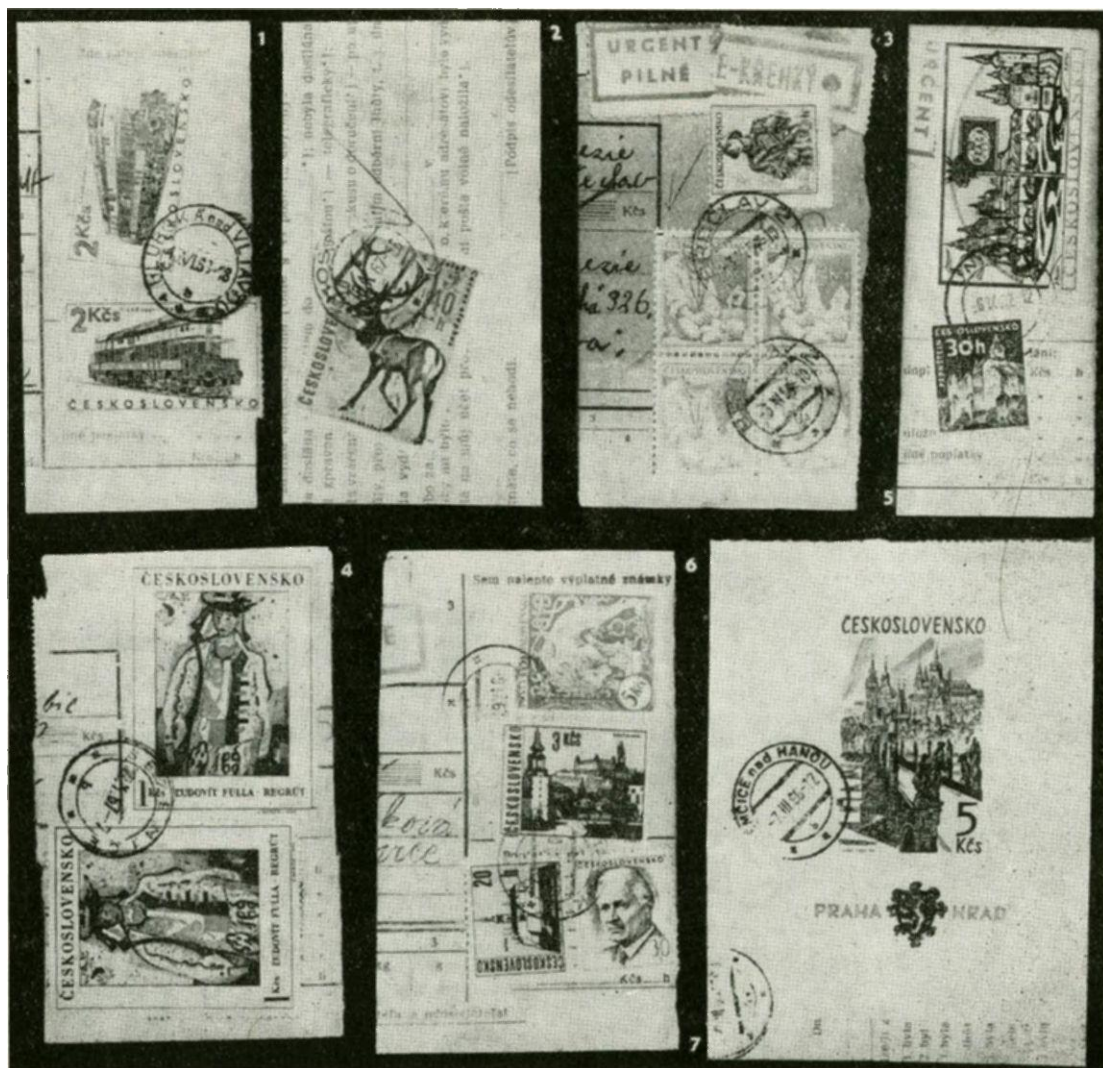
17. SBĚRATELSKÝ MATERIÁL

Sběratelským materiálem rozumíme vše, co může dokumentovat vznik a výrobu známek nebo jejich použití v poštovním provozu, jistě by bylo možno tuto definici rozvést do hloubky a do šířky, ale proti tomu hovoří okolnost, že si každý specializovaný sběratel vytváří zcela pochopitelně na svůj sběratelský materiál vlastní specifický názor, který je v souladu s jeho zaměřením, jo to i správné, protože filatelie jako osobní záliba má každému jednotlivci přinášet sice uspokojení z vlastní tvořivé práce (kterou lze

právě spatřovat v individuálním přístupu ke zpracování zvoleného oboru či tématu), ale jejím hlavním posláním zůstává příjemné využití volného času a aktivní odpočinek.

Chci tím také naznačit, že neexistuje žádný „předpis“, který by jednoznačně stanovil, co má specialista sbírat a jakým způsobem přistupovat k shromažďování „svého“ materiálu, ze kterého později vznikne sbírka, popřípadě i výstavní exponát. Na druhé straně bych však rád přispěl několika základními radami a náměty těm sběratelům, kteří pro nedostatek zkušeností prozatím jen uvažují o možnosti specializace na úseku známek poválečného Československa, nebo těm, kteří sice začali, ale ze stejného důvodu nemají o těchto otázkách ještě jednoznačnou představu.

ještě před nedávnem převládal totiž mezi sběrateli názor, že se tento časový úsek naší známkové tvorby ani ke studiu nebo specializaci nehodí. Bohudík tento názor je možno pokládat vývojem za zcela překonaný. To lze doložit celou řadou kvalitních exponátů, které se stále častěji objevují na různých výstavách doma i v zahraničí a jejich dosažené ocenění

tento závěr ještě podtrhne. V této souvislosti je ovšem namístě připomenout, že vznik a růst počtu specializovaných sbírek není dán snad tím, že by poslední léta byla nějak nadměrně bohatá na sběratelský materiál — spíše naopak —, ale je zcela zákonitý v souladu se vzrůstajícím zájmem o toto zajímavé období naší známkové tvorby jak mezi sběrateli domácími, tak i zahraničními. Pozitivní úlohu v tomto směru sehrávají orgány našeho SČF i odborná literatura. Z orgánů Svazu to byla zejména komise čs. známky, která má na popularizaci známek poválečného období nespornou zásluhu. Také časopis Filatelie v posledních letech věnuje problematice čs. známek vydaných po roce 1945 zvýšenou pozornost. Ostatně tento seriál článků věnovaných poválečnému období je toho jasným dokladem.

Vraťme se však k vlastním problémům specializace: jak postupovat v jejich začátcích? Nejdříve je nutno vymežit si okruh zájmu, stanovit program a cíl. V každém případě je vhodné určit si pro začátek okruh zájmu i cíle všeobecně skromnější. Vybrat si například některou emisi, která až dosud vydanou literaturou a dostatkem známkového materiálu poskytuje určitě záruky, že je možno stanoveného cíle specializace dosáhnout. Podobně je možné určit si z uplynulých let některé kratší časové období — například od roku 1945 do ménové reformy provedené v roce 1953 — a věnovat se jeho podrobnému zpracování, jiná vhodná cesta ke specializaci vede i prostřednictvím studia známek provedených určitým druhem tiskové techniky (např. hlubotiskem, ofsetem, nebo ocelotiskem z plochých desek apod.). V takovém případě je vhodné nejdříve důkladně prostudovat teorii příslušné tiskové techniky a pak nabyté znalosti aplikovat na známkovém materiálu.

Při této příležitosti, kdy hovoříme o základních zásadách specializace, je vhodné připomenout i hledisko finanční: je mnohem příjemnější nabývat postupně znalosti na materiálu relativně levném než zaplatit (obrazně I ve skutečnosti) za nabyté zkušenosti cenu podstatně vyšší.

Po tomto trochu všeobecném a trochu i teoretickým úvodu se pokusme aplikovat uvedené zásady na konkrétně a časově ohraničené období poválečných československých známek. Rokli jsme si již, že sběratelským materiálem — za předpokladu snahy o určitý stupeň specializace — jsou veškeré doklady, které jsme schopni soustředit, abychom vhodně, zajímavě a odborně! filatelisticky dokumentovali známku, známkovou emisi nebo aršík ve všech fázích od jejího zrodu po praktické poštovní použití.

Jednotlivá stadia výroby známek — od příprav k jejímu zamýšlenému vzniku až po hotový výrobek (i s případnými vadami, které výrobu obvykle provázejí) — jsme si postupně vybrali v předchozích kapitolách. Sběratelé tak získali všeobecný návod, jak hodnotit z pohledu specialisty naše poválečné známky. Zbývá nám pojednat — alespoň velmi stručně — o posledním období „životů“ známky (nepočítáme-li ovšem její další existenci ve sbírkách filatelistů), o době, kdy známka plní svůj funkční účel: o jejím poštovním použití. Předem poznamenávám, že mám v této souvislosti na mysli výhradně opravdové poštovní použití a nikoliv tedy různé filatelistické, třeba prostřednictvím pošty uměle vytvořené, „rarity“ a „zajímavosti“.

Nejčastějším zdrojem nálezů a přírůstků do specializované sbírky je poštovní skart. Jsem si ovšem vědom skutečnosti, že skart je v posledních letech filatelistickým kořením opravdu vzácným a těžko přístupným; o to pozorněji si musí sběratel specialista všimnout tohoto materiálu, když se mu podaří jej získat.

Ve skartu můžeme najít celou řadu zajímavostí. Nejde jen o vyhledávání známek s tzv. omezeným nákladem (obyčejně nazývaných „vázané hodnoty“) použité v normálním provozu (obr. 1), ale pro specialistu je neméně vítaným přírůstkem do sbírky náleze běžných výplatních známek s různými vadami,

kteří jsou vždy hledané (obr. 2 — jelen s vadou v paroží; obr. 3 — vadně středovaná známka hodnoty 50 h; nepřesně provedenou perforací vznikly na třech stranách známky nadměrně široké okraje).

Na skartu si můžeme dále ověřit, že se na menších poštovních úřadech k vyplácení balíkových průvodků používá — samozřejmě výjimečně — i známek filatelistický mimořádně zajímavých (obr. 4), jinde opět známek vytrhávaných z aršíků s vyšší nominální hodnotou, nebo i celých aršíků (obr. 5, B a 7).

(PŘÍŠTE: SBĚRATELSKÝ MATERIÁL II.)

ODCHYLKY BAREV na čs. známkách

V poslední době se mi podařilo nalézt několik drobných odchylek barev od základní řady známek. Pro názorné porovnání na prvním místě uvádím nejprve základní barvu uvedenou v katalogu Pofis, na druhém místě odchýlnou variantu:

Hornická 1949, 1,50 Kčs (Pof. 522) šedo hnědá; pialově hnědá.

J. Fučík 1951, 5 Kčs (Pof. 574) šedomodrá, papír nažloutlý; modrá, papír bílý.

30 let KSC 1951, 3 Kčs (Pof. 590) červenohnědá; karmínová.

Šmeral 1951, 3 Kčs (Pof. 598) fialově hnědá; fialově karmínová.

Průmysl 1952, 3 Kčs (Pof. 635) rumôlkově červená, celá obloha slabě červená, téměř bílá; obloha silně rumôlkově červená.

Osvobození 1952, 1,50 Kčs (Pof. 653) — 1 mm od horního i dolního červeného rámu okraje obrazu známky vodoroučně červená čára.

Zdravotnictví 1952, 3 Kčs (Pof. 872) červená, papír bílý; fialově jasně červená, papír růžový.

Den horníků 1952, 3 Kčs (Pof. 686) fialově hnědá, papír bílý; červenofialová, papír růžový.

Bratislava 1952, 1,50 Kčs IPof. 693) šedo hnědá, papír bílý; černo hnědá, papír šedý.

Den horníků 1953, 60 h (Pof. 746) tmavofialová, papír bílý; červenofialová, papír nafialovělý.

Sport 1953, 40 h (Pof. 748) fialově hnědá, papír bílý; červenofialová, papír nafialovělý. 60 h (Pof. 749) tmavofialová, papír bílý; červenofialová, růžový papír, otisk obrazu na lepu.

V. Hollar 1953, 30 h (Pof. 762) šedočerná, papír bílý; černošedá, papír šedý.

Rok české hudby 1954, 30 h (Pof. 791) fialově hnědá; fialově červená. Spartakiáda 1955, 30 h (Pof. 814) světlečervená; tmavočervená.

Letec. Města 1955, 30 h (č. let. 37) zelená, papír bílý; žlutozelená, papír nažloutlý.

Ptactvo 1959, 30 h (Pof. 1079) papír bílý, lep bílý; papír růžový, lep žlutý.

M. SOBOTKA

• SVĚTOVÁ POŠTOVNÍ ONIE (UPU) přijala v květnu do svých řad Korejskou lidové demokratickou republiku a republiku Guineu-Bissau. Je pozoruhodné, že Guinea-Bissau byla přijata za člena UPU, i když její vláda má pod kontrolou Jen část někdejší Portugalské Guineje (hlavní město Bissau a jeho okolí jsou ještě v rukou portugalské koloniální správy) a přesto, že z velmocí byla uznána dosud jen Sovětským svazem. V době, kdy se píše tato poznámka, probíhají v Londýně jednání mezi zástupci nové portugalské vlády s představiteli osvobozenického hnutí Gluneje-Bissau a Kapverdských ostrovů, které pravděpodobně povedou k uznání nezávislosti Guineje-Bissau i Portugalskem. Otevřenou otázkou zůstává zatím budoucnost Kapverdských ostrovů. VIF

KAM PATŘÍ?

Během roku 1972 a 1973 došlo v rubrice „Hlasy a ohlasy“ k diskusi na téma jak, zda a kam zařadit česko-slovenské poštovní známky, vydané v roce 1939. V diskusi bylo řečeno mnoho podstatného, ač názory byly značně rozdílné. Až se pak zcela vyhrótily, začalo se volat po tom, aby se k problémům připravil závěr v komisi česko-slovenské známky FČSF. K tomu bylo ovšem třeba jistého času, potřebného nejen k získání, ale i k prostudování dostupných dokladů a informací, včetně materiálů z filatelického tisku, týkajících se daného problému. A tak teprve na semináři, pořádaném 16. 2. 1974 při příležitosti výstavy PRAHA 1974 mohla být k danému tématu přednesena přednáška, k níž se zároveň a zcela souhlasně vyjádřila další řada diskusních příspěvků. Vzhledem k tomu, že jde o stanovisko zásadní, odsouhlasené a projednané, rozhodla komise čs. známky o uveřejnění podstatné části textu přednášky. Tím se plní i příslib publikace závěru k diskusním příspěvkům na toto téma uveřejněným ve Filatelii.

V diskusi na stránkách Filatelie byla v podstatě zpochybněna oprávněnost zařazení některých poštovních známek do sbírek i katalogů Československa. (Přehled diskusních příspěvků — viz v závěru připojený seznam literatury /1—9/).

Máme-li řešit tuto otázku, pak je především potřeba ponechat stranou osobní, byť ne příliš příjemné vzpomínky a jiné záležitosti, včetně dosavadní katalogizace a připomínek k ní. Zbývá nám totiž mnoho faktorů, o něž se lze opřít a říci k diskusi — která ostatně v případě těchto poštovních známek není první za 35 let, uplynulých od jejich vydání — tento jasný závěr:

Poštovní známky, katalogizované dnes pod č. Pof. 350, 351, 352 a L 15 jsou známky, které patří do sbírek ČR. Jsou to známky Česko-Slovenské podle tehdy platné státoprávní úpravy, v ČR provedené koncem roku 1938. Zároveň je třeba ještě doplnit, že t 60h modrá s portrétem M. R. Štefánika, vydaná a platná jen na Slovensku, je právě tak známkou Česko-slovenskou, jako výše uvedené.

Základní otázku, zda šlo či nešlo o známky ČR (Česko-Slovenské) lze tedy zcela jasně zodpovědět. Vycházíme přitom z dosud známých podkladů, z nichž část byla již citována v diskusních příspěvcích na toto téma. Jako argumenty byly již v probíhající diskusi využity i právní podklady a doklady, i když někdy jen neúplně a zbývá jen ten příslovečný krůček k tomu, aby se všechny souvislosti spojily k potřebnému výsledku.

Zároveň je třeba po pravdě říci, že jsou zde i nadále některé ještě ne zcela objasněné drobnější otázky. Od události v r. 1939 uplynulo již 35 let a schází nám mnoho — i autentických podkladů. Některé z nich známe pouze z citací filatelistických časopisů, jako třeba oznámení a dopisy poštovních orgánů apod. Podle našeho názoru nemohou však tyto otázky být za dané situace takového charakteru, aby změnilly výše uvedené zásadní stanovisko, které ostatně lze doložit řadou argumentů, jak je dále uvedeno.

PROČ ZNÁMKY ČESKOSLOVENSKA?

Základním argumentem k tvrzení, že všechny výše jmenované poštovní známky patří do sbírek ČR, je otázka kontinuity našeho státu. ČR i přes známé

historické skutečnosti, separatistické snahy některých skupin, zradu a nakonec okupaci zbytku tzv. historických území nepřestala nikdy existovat, její vláda v exilu byla řádně uznána a ČR bojovala též po boku vřtčzých spojeneckých armád.

Dalším podkladem k našemu tvrzení je pak to, že výše vyjmenované poštovní známky byly všechny připraveny poštovní správou ČR a ta je též vydala. Nelze opomenout ani skutečnost, že jak v českých zemích po okupaci 15. 3. 1939, tak i po splnění separatistických snah na Slovensku po vyhlášení „farské republiky“ dne 14. 3. 1939 pracovaly ještě po krátký čas původní orgány česko-slovenského státu. Samozřejmě to platí též pro tehdejší Podkarpatskou Rus v rozhodné dny zasedání sněmu 15. 3. 1939 a maďarskou okupaci od 15. 3. 1939. Sněm v Chustu měl kromě jiných rozhodnout i o dalším oficiálním názvu tehdejší Podkarpatské Rusi (Karpatská Ukrajina).

Výše vyjmenované poštovní známky nebyly také v rozporu s tehdy platnými čs. normami a odpovídaly zásadám, jimiž se vydávání čs. poštovních známek řídilo.

Proto není důvodu tyto poštovní známky vylučovat ze sbírek Československa (všechny nebo jen některé), když naopak byly jasným výrazem česko-slovenské státnosti, která jen dočasně a přechodně podlela separatistickým snahám a zásahům cizí moci.

Něco jiného však již platí pro poštovní známky, vydávané později, v období další existence Slovenska nebo tzv. protektorátu. Na těch se již čs. státní orgány nepodílely a vydané ceny neodpovídají svým označením, úpravou, měnovou jednotkou atd. čs. normám. Proto to nemohou v žádném případě být známky ČR, byť „de iure“ ČR existovala. Na jejím území však hospodařily jiné orgány, nikoli Československé.

Pouze a jen některé z těchto poštovních známek (vydaných nikoli čs. státními orgány) byly po osvození prohlášeny za platné v ČR a lze je považovat za předběžné, (jde o rok 1945.). Především mám na mysli ty známky, u nichž došlo výslovně k příslušnému oznámení, publikovanému ve věstnících poštovních orgánů, jako např. u novinových v českých zemích a u doplňků na Slovensku. Problematika předběžných známek v roce 1945 je však jinou otázkou, kterou zde není možné rozebírat (viz /17/). Jisté je, že každý sběratel si může, pochopitelně, sbírat co chce a vytvořit si vlastní systém sbírky, ale pokud hodlá sbírat anebo dokonce i vystavovat známky ČR, měl by výše uvedené zásady respektovat.

Podrobnější zkoumání historických podmínek by někdy jen celou věc ztížilo, protože by mohlo odvést pozornost od zásadních otázek. Historický vývoj byl velmi složitý a v březnu 1939 přímo překotný. To však nemění nic na stanovisku k poštovním známkám, vydaným v roce 1939.

POŠTOVNÍ ZNÁMKY POF. 350 a 351

Autonomní země ve svazku ČESKOSLOVENSKA, tj. „Slovenská krajina“ a Karpatská Ukrajina (Podkarpatská Rus) měly právo vydávat poštovní známky, a to podle příslušných ústavních zákonů z listopadu, resp. z prosince 1938. (V diskusi citovány, viz /6/.)

Poštovní známky č. 350 a 351 s platností pouze v příslušné autonomní zemi a bez výplatní platnosti v tzv. historických zemích (Čechy, Morava a Slezsko) jsou tedy právě tak známkami ČSR jako všechny předchozí, vydané před přijetím ústavních zákonů o autonomii.

Tamtéž je zcela jasně vymezeno, které resorty jsou společné pro ČSR a v kterých vykonávají funkci příslušné autonomní vlády. Pošty a telekomunikace patřily mezi ty druhé a podle téhož ústavního zákona se mělo hospodaření pošty a dalších podniků uspořádat podle zásady, že autonomní země hospodaří samostatně a na svůj účet. Ze bylo rozhodnuto vydávat v jednotlivých zemích poštovní známky potvrzují zcela jasně i filatelistické časopisy té doby. Zatímním výsledkem bylo vydání prvních dvou takových pošt. známek (tj. Pof. č. 350 a 351 podle nynější katalogizace) a připravovaly se další, jak lze doložit u slovenské známkové produkci.

Po dohodě vlády ČSR se slovenskými ministry vykonávalo na Slovensku již od října 1938 působnost v otázkách pošty a telegrafů slovenské ministerstvo dopravy (viz Věstník min. pošt a telegrafů ČSR č. 58 ze 17. 10. 1938, str. 435; Ustanovení č. 77).

Ze zpráv filatelistického tisku též víme, že poštovníctví na Karpatské Ukrajině řídil „Poštovní resort ministerstva hospodářských správ“, na něž se např. časopis Český filatelista obrátil o informace o známce — nyní č. 351 (dopis z února 1939; viz CF 1939, č. 4, str. 82).

Ostatně i o zvláštním způsobu distribuce a platnosti jen v příslušných autonomních zemích informovaly tehdy filatelistické časopisy i denní tisk, a to s odvoláním na ministerstva ČSR i autonomních vlád.

Podle těchto zpráv byla např. 3K známka (č. 351) prodávána nejen v Chustu, ale i v Rachově a též v Praze; podle dalších informací se vyskytují tyto 3K známky s razítky z ochoty z míst jasiíta. Perečín, Rachová. Rychlý sled událostí značně ovlivnil i původní záměry o vydání a platnosti známky 3K (č. 351). Podle některých informací měla platit pouze na Karpatské Ukrajině, a to do konce června 1939. Maďarský zábor ve dnech 15.—16. 3. 1939 tyto záměry zrušil.

Bylo by třeba dlouhého a podrobného rozboru situace kolem vydávání pošt. známek v autonomním Česko-Slovensku. To si ostatně mohou zájemci zjistit i z řady protichůdných informací tehdejších filatelistických časopisů. (V seznamu literatury tyto příspěvky neuvádím, protože jde o značný rozsah, viz též /11./)

Vliv na odklady vydání mělo nesporně i to, že docházelo k dlouhým jednáním o způsobu naplnění ústavního zákona (rozsah samostatného hospodaření a kromě jiných i vydávání pošt. známek). Vždyť i označení měnové jednotky ČSR se změnilo teprve v lednu 1939 (vl. nař. č. 16 Sb. z. a nařízení ze dne 27. ledna 1939). To vše oddalovalo přípravy vydání nových známek. Navíc tlaky ze zahraničí stále rostly a současně se stupňovaly i separatistické tendence. Historické výsledky jsou obecně známy.

VESTNÍKY A FILATELISTICKÉ ČASOPISY

Při zkoumání podkladů, týkajících se historie kolem vydání těchto poštovních známek narazí vážnější zájemce na to, že ani jediná z těch, které byly ve skutečnosti v roce 1939 vydány, nebyla ohlášena v ustanoveních tehdejšího Věstníku čs. ministerstva dopravy (dále VMD).

Všechny tyto poštovní známky byly však skutečně v řádném prodeji na poštách, což je mimo diskusi, jejich územní a časová platnost odpovídala zprávám, oznámeným ve filatelistických časopisech nebo v denním tisku. Zajímavé je i to, že filatelistické časopisy těch let referovaly o zásadních věcech shodně a odvolávaly se na oznámení a výnosy ministerstva, vydané mimo věstníky. Víme-li, jaká konkurence (či spíše nevraživost) vládla mezi redakcemi tehdejších filatelistických časopisů, pak lze naprosto klidně tvrdit, že takové výnosy opravdu existovaly. V opačném případě by toho totiž využila některá z redakcí k prokazování kvalit svých informací. Tak např. byla napadena již v roce 1939 Tribuna filatelistů za to, že již tehdy zapochybovala o tom, že známka Karpatské Ukrajiny (č. 351) je oficiální čs. známkou. A tak i tento negativismus časopiseckých zpráv nám do jisté míry může dnes posloužit k objektivitě zjištění.

I přesto by však bylo velmi záslužné, kdyby někdo z filatelistů objevil na některé poště původní oběžníky a dopisy, jimiž se v roce 1939 ohlašovalo vydání některé z dotyčných pošt. známek, abychom nebyli odkázáni jen na citace z časopisů.

Znovu opakujeme, že tehdejší oficiální VMD nepublikoval vydání těchto poštovních známek. Z tohoto oficiálního VMD též nezjistíme, zda na Slovensku noho na Karpatské Ukrajině vycházel podobný samostatný věstník, či úřední zprávy ve formě časopisu.

(Dokončení přístě)

Hovori MILAN VESELSKÝ pred II. zjazdom ZSF

• Rozšířit členskú základňu ZSF bola jedna z vážnych organizačných úloh ZSF v prvých rokoch jeho existencie. Ako sa splnila táto úloha?

Starostlivosť o sústavný rast členskej základne ZSF stála v popredí práce ústredných orgánov ZSF, klubov a všetkých ich funkcionárov. Vytyčený cieľ sme splnili práve vďaka obetavým pracovníkom v kluboch. Prekvapil nás však i značný pohyb v členskej základni. No potešujúcim bolo, že počet odhlášok bol vždy menší než počet nových členov. Vzrástol aj počet klubov. Kým pri vzniku ZSF v r. 1969 mali sme 4102 členov v 162 KF, k 31. 12. 1973 bolo v 175 kluboch organizovaných

11 005 členov. Dúfame, že tento priaznivý vývoj bude úspešne pokračovať aj v nasledujúcom období.

o NB Slovensku sa mimoriadne zaktivizovala výstavná činnosť. Čo je tuho príčinou a ktoré boli najvýznamnejšie výstavy v uplynulom období?

Za úspech (zvýšene) výstavnej činnosti ZSF treba poďakovať zvýšenej aktivite klubov v práci na úlohách politických, spoločenských, kultúrnych a odbornofilatelistických. Kluby sa organizovaním výstav veľmi účinne zapájali do rámca celospoločenského diania u nás, čím plnili najmä politicko-kultúrne poslanie našej zbe-

ratelskej činnosti. Za uplynulých 5-ročné obdobie bolo na Slovensku 78 výstav poštových známok rozličného charakteru i rozsahu. Už v prvom roku ich bolo viac ako za celé predchádzajúce dve desaťročia.

Z najvýznamnejších výstav uplynulého obdobia treba spomenúť I. celoslovenskú výstavu poštových známok v Martine v r. 1969, II. celoslovenskú výstavu poštových známok v Bratislave v r. 1972, výstavu 211. výročia narodenia V. I. Lenina a 25. výročiu oslobodenia našej vlasti a tak isto v Bratislave k 100. výročiu narodenia V. I. Lenina; v r. 1971 boli to oblasť výstava v Sali a v Žiline usporiadané k oslavám 50. výročia založenia KSC; I. celoslovenská výstava mladých filateliov v Lp. Mikuláši; v r. 1972 námetová výstava FAUNA—FLORA vo Zvolene pri príležitosti 20. výročia založenia Vysoké školy lesníckej a drevárskej, oblasť výstava v Trenčíne a II. celoslovenská výstava mladých filateliov v Sabinove; v r. 1973 najmä výstava poštových známok MODERNA 73 v Detve, V. Horná Nitra v Prievidzi, III. celoslovenská výstava mladých filateliov JUNIORFILA 73 v Bratislave a družobná výstava BRATISLAVA—KYJEV v Bratislave.

Vysoko hodnotíme však aj ostatné výstavy, najmä propagačné, ktoré vykonali veľký kus dobrej propagačnej práce najmä pre propagáciu zblera-ila čs. poštových známok a filatelie vôbec.

• **V tejto aktivite kluby iste budú pokračovať.** Aké plány sa črtajú pre nasledujúce obdobie na tomto úseku?

Kluby získali potrebné skúsenosti. K výstavám sa odhodávajú ďalšie nové kluby, pretože vidia veľký propagačný účinok tejto práce. Potvrzuje to záujem o usporiadanie výstav aj v tomto roku, najmä v druhom polroku (vzhľadom na Celostátnu výstavu poštových známok BRNO 1974). Ponesú sa v duchu 30. výročia Slovenského národného povstania. Máme však už návrhy niektorých klubov i na usporiadanie výstav v rokoch 1975 a 1976. Aktivitu na úseku výstavnom považujeme za jeden z najväčších úspechov v slovenskej organizovanej filatelii od obnovenia ZSF.

• **Zvláštnosťou činnosti klubov ZSF je súťaž o putovný Pohár aktivity ZSF. Aké výsledky táto súťaž priniesla? Budete v nej pokračovať?**

• **POŠTOVNÍ ZNÁMKY VE SVITCÍCH** vychádzajú z mnoha zemí sveta, pretože sa s nimi dá dobre manipulovať predovšetkým vo väčších podnikoch. I keď jejich niekdejší sláva již zrejme zašla a na jejich miesto nastúpily frankotypy, pčec Je svltkové známky práve svou praktičností nevymizely. Filatelisté nalážají

Súťaž o putovný Pohár aktivity ZSF bola dobrou myšlienkou Klubu podpolianskych filateliov z Detvy. Povzbudzuje kluby v práci a agillte pri zapájání sa do politických a spoločensko-kultúrnych akcií vyplývajúcich z členstva ZSF v NF SSR, pri dodržiavání Stanov ZSF, v plnení povinností voči Zväzu, v propagovaní čs. známky, v rozširovaní českej základne, zvyšovaní odbornej kvalifikácie členstva, v zakladaní a vedení KMF a v Ich ideologickom formovaní.

Hodnotenie súťaže, vždy k výročiu obnovenia ZSF (za predchádzajúci rok) dokazujú jej pozitívne výsledky. Do súťaže sa zapája z roka na rok väčší počet klubov. Súťaž si tak založila dobrú tradíciu, a preto bude aj v nasledujúcom období pokračovať.

• **Trikrát boli v uplynulom období členské schodze klubov. Aké sú ich výsledky a čo priniesli pre činnosť ústredných orgánov?**

Výročné členské schodze v uplynulom období priniesli mnoho poznatkov pre prácu ústredných orgánov ZSF. Uznesenia, ktoré sl kluby vytýčili pre svoju prácu, zvýšili ich aktivitu najmä pri zapájání sa do politických, kultúrnych a spoločenských akcií organizovaných orgánmi NF a jeho organizáciami v sídlach klubov. Upevnili členskú základňu, rozvíjali prácu s mládežou. Na nich sa rozhodovalo o výstavách poštových známok k rôznym politickým a kultúrnym príležitostiam. Propagovali čs. poštové známky a známky iných socialistických štátov a rozširovali odborné filatelistické znalosti členov klubov a krúžkov mladých filateliov.

Ich pripomienky boli zamerané najmä na organizačné záležitosti ZSF, odzneli často podnetné návrhy na spoluprácu s nadriadenými orgánmi a nechýbala ani kritika, ale a) uznanie práce zväzových orgánov. Najviac pripomienok — ako v minulosti — sa však vzťahovalo na vydávanie a distribúciu čs. známok. Popri kladoch vo výtvarnej práci na čs. známkach, bolo vela kritických hlasov ku kvalite a často i polygrafickej kvalite. Ďalej boli pripomienky k práci Poflsu, hlasy na nedostatok filatelistických pomôcok, distribúciu noviniek ap.

Pravda nie všetky výročné schodze boli na príslušnej organizačnej i náplňovej úrovni. Vývoj však ukázal, že formálnosť sa odstra-

ňujú a kvalitatívny rast je i tu Jasne vidieť.

• **Ako vyzerá organizačná štruktúra ZSF dnes?**

Organizačná štruktúra, formovaná pri vzniku ZSF v roku 1969 a na rozdiel od Iných spoločenských organizácií NF dvojstupňová, zostávala po celé obdobie. Na čele stojí ústredný výbor, výkonným orgánom je predsedníctvo ÚV ZSF, ktoré pri svojej riadiacej práci má k dispozícii odborné komisie.

V mestách, na dedinách, pri podnikoch a inštitúciách sú utvorené druhostupňové jednotky — kluby filateliov. Na školách, pri výchovných inštitúciách a podnikoch i krúžky mladých filateliov. ZSF nemá teda krajské ani okresné orgány, ale činnosť klubov a krúžkov usmerňoval ÚV ZSF priamo.

V prvom období sa to osvedčilo. Zväčšenie organizácie signalizuje nový spôsob riadenia a novú štruktúru. Budúcnosť ukáže, čo treba zdokonaľiť.

• **„ZVESTI ZSF“ vychádzajú pravidelne mesačne. Ako ste túto pravidelnosť písomného styku s klubmi dosiahli a udržali za celých 5 rokov? Aká je odozva na ne z klubov?**

Na prehlbenie styku s klubmi, okrem osobných stykov na rozličných podujatiach klubov, na poradách ap., ktoré nestačili obsiahnuť informovanie všetkých klubov vo všetkých kútoch Slovenska, bolo potrebné siahnúť k vytvoreniu periodika, ktorým sa stali Zvesti ZSF ako vnútroorganizačný spravodaj. Za celých 5 rokov svojimi Informáciami o činnosti orgánov ZSF, organizačnými pokynmi pre prácu klubov a členov, aktuálnymi upozorneniami, správami o výstavách a iných filatelistických podujatiach na Slovensku i v ČSSR a rozličnými informáciami, ktoré filateliov zaujímajú, stali sa dobrým Informátorom klubov. Preto sme dbali na to, aby ich pravidelnosť nič nenarušilo. Záujem o ne prejavujú i mnohé české kluby. KF ZSF ich prijali radi, považujú Ich za svoj spravodaj, rešpektujú Ich pokyny.

• **Ako prebiehajú prípravy na II. zjazd ZSF, kde a kedy bude?**

Pre II. zjazd ZSF je všetko pripravené. Bude 12. októbra 1974 v Bratislave.

Zhovárал sa VÍTĚZSLAV HOUSKA

I na nich četné zajímavosti. U nás prestaly svltkové známky vycházet koncem předmichovské republiky. Nyní, téměř po čtyřicetileté přestávce, se opět uvažuje, že by část božných výplatních známek vycházela ve svitcích. Zatím se řeší tiskařské problémy s tímto novým způsobem tisku. hbr

258 259, 260) byly vydány Již 2. 1. 1930, přibližně o rok později (24. 1. 1931) byla vydána hodnota 1 Kč i ve svitkové úpravě (Pof. 260A).

Vyměněny byly rovněž známky s krajinnými motivy úzkého podlouhlého formátu. Nejnižší hodnota 2 Kč byla vydána 30. 6. 1929 v malém formátu s obrazem Pernštejna (dosud na hodnotu 30 h) — Pof. 221 — v rotačním ocelotisku. Pro vyšší hodnoty (3, 4, 5 korun) byl zvolen velký formát na výšku a ocelotisk z plochy s použitím některých rytin z jubilejní série k 10. výročí vzniku Československa (Brno — pro hodnotu 3 Kč — Pof. 254; Praha — Týnský chrám — pro hodnotu 5 Kč (Pof. 256); pro hodnotu 4 Kč (Pof. 255) byl použit nový tatranský motiv. Všechny tyto tři známky byly vydány 15. 10. 1929. Do té doby spadá i výměna motivu u hodnoty 2,50 Kč (Národní muzeum místo Karlštejnu), o níž jsme se již výše zmínili.

Roku 1931 a 1932 byly provedeny další úpravy a doplňky. Hodnota 3 Kč byla vydána v malém formátu s vyobrazením Oravy (dříve použitým na hodnotě 40 h), a to 15. 5. 1931 (Pof. 224). Pro hodnoty 4 a 5 korun a pro nově zavedenou hodnotu 3,50 Kč byl zvolen nový střední formát (tištěný již také rotačním ocelotiskem); v tomto provedení se objevily 2. 1. 1932 tři nové známkové obrazy — Křivoklát (3,50 Kč — Pof. 265), Orlik (4 Kč — Pof. 266) a Český Krumlov (5 Kč — Pof. 267). — Od 31. 1. 1923 nebyla u nás v oběhu výplatní známka hodnoty 10 Kč; 1. 3. 1930 se tato hodnota objevila na jedné z příležitostných známek k 80. narozeninám T. G. Masaryka (Pof. 264) a její provozní oprávnění dosvědčuje vydání této hodnoty 15. 5. 1931 (Pof. 257) s novým pražským motivem (chrám sv. Mikuláše) se stejným provedením jako výplatní známky nejvyšších hodnot z r. 1929, které však byly brzy na to nahrazeny výše uvedenými známkami malého formátu, resp. středního formátu. Tato desetikorunová známka pak byla po několik let jedinou výplatní známkou v oběhu tištěnou ještě ocelotiskem z plochy.

Ukončením těchto změn by mohlo být datum 29. 2. 1932, kdy skončila platnost známek dřívějších emisí. U některých hodnot platily však nadále paralelně vedle sebe dvě hodnoty (3 koruny — Pof. 224 a 254, 4 koruny — Pof. 255 a 266, 5 korun — Pof. 256 a 267). — Další drobné změny v následujících letech omezily portrét T. G. Masaryka (který r. 1925 zasahoval na 7 hodnot) již jen na jedinou hodnotu: 1. 2. 1932 byla vydána výplatní známka hodnoty 60 h s portrétem Miroslava Tyrše (Pof. 272) a 18. 5. 1935 známka hodnoty 50 h s portrétem M. R. Štefánika (Pof. 291). To se však již týkala na obzoru nová základní řada výplatních známek.

Tato nová základní řada je již sevřenější a je vydána v poměrně úzkém časovém rozmezí. V textech je pro ni charakteristické opouštění českého vyjadřování měnové hodnoty (důsledek stížností slovenských kruhů) a po technické stránce nové jemnější zoubkování (12VÉ místo 9/4) a zlepšení úrovně rytin díky rytcům K. Seizingerovi a B. Heinzovi. Přestavba započala v roce 1935 (první a jediná známka), většina nových známek byla vydána během r. 1936 a v následujících letech byly prováděny jen drobné úpravy a doplňky. Úplně však dokončena nikdy nebyla,

ING. VLADIMIR FELDMANN

ZÁKLADNÍ RADY CS. VÝPLATNÍCH
ZNAMEK

protože u nejnižších hodnot (5, 10, 20, 25, 30 haléřů) byly v oběhu ponechány až do okupace známky ze série Střední státní znak s měnovým označením v češtině a hrubým zoubkováním 9³/₄. — Oproti dosavadním třem portrétům na hodnotách 50, 60 a 1 Kč byly portréty rozšířeny (na úkor Státního znaku) o hodnotu 40 h (je to určitý návrat k r. 1925, kdy byl také na této hodnotě portrét). Okruh vyobrazených osobností byl poněkud posunut — byly zachovány portréty T. G. Masaryka a M. R. Štefánika, byl vypuštěn portrét Miroslava Tyrše a objevily se nové portréty roku 1935 zvoleného presidenta dr. E. Beneše a J. A. Komenského. Pro nižší korunové hodnoty (zakrouhlené i nezakrouhlené) je zvolen nový střední formát (na výšku), pro nejvyšší korunové hodnoty velký formát (na výšku i na délku) s krajinkovými motivy, přičemž se dbalo na poměrné zastoupení jednotlivých částí Československa.

První vlašťovkou nové základní řady byla hodnota 1 Kč s novým portrétem T. G. Masaryka (použitým Již na nižších hodnotách příležitostných známek k jeho 85. narozeninám) vydaná již 20. 10. 1935 (Pof. 303). Ostatní hodnoty a portréty byly vydány až roku 1936: 27. května byly vydány hodnoty 50 h (dr. E. Beneš — Pof. 301) a 60 h (M. R. Štefánik — Pof. 302); 1. 7. 1936 hodnota 40 h (J. A. Komenský — Pof. 300). — Na rozdíl od portrétové série byla vydána krajinková série nové řady naráz — 1. 8. 1936: obsahovala celkem 9 známek, pro 6 nižších hodnot (1,20 Kč; 1,50 Kč; 2 Kč; 2,50 Kč; 3 Kč; 3,50 Kč — Pof. 304—305, 307—310) byl zvolen nový střední formát na výšku, pro 3 vyšší hodnoty byl zvolen velký formát, a to pro hodnoty 4 Kč a 10 Kč (Pof. 311 a 313) na délku a pro hodnotu 5 Kč (Pof. 312) na výšku; rozdělení tedy bylo jiné než dosavadní, které mělo pro hodnoty 1,20 až 3 Kčs malý formát pro hodnoty 3,50 Kč, 4 Kč a 5 Kč (starý) střední formát a jen pro hodnotu 10 Kč (starý) velký formát.

Na této základní řadě bylo prováděno jen málo změn a doplňků. V důsledku některých úprav poštovního pro psaní nad 20 g vznikla zvýšená potřeba hodnoty 1,60 Kč, která byla vydána 4. 12. 1937 (Pof. 306) téměř ve stejné úpravě jako ostatní hodnoty krajinkové série (jen typ písma nápisů byl jiný). — Dr. E. Beneš byl spokojen se svým portrétem (en face) z r. 1936 (Pof. 301) a poštovní správa se musela postarat o nový (z profilu) — známka s novým portrétem byla vydána 26. 4. 1937 (Pof. 314) a platnost známky se starým portrétem skončila 31. 1. 1938. Nový portrét dr. E. Beneše na známkách příliš dlouho nevydržel — po jeho odstoupení z úřadu presidenta republiky 5. 10. 1938 byl pro hodnotu 50 h opět zvolen portrét M. R. Štefánika (Pof. 346, vydána 21. 11. 1938).

Za tzv. II. republiky se začala naše poštovní správa připravovat na novou rozsáhlou přestavbu základní řady výplatních známek. Mělo se na

ní objevit nové oficiální označení státu (Česko-Slovensko) i nové označení koruny (K). O změnách politického kursu svědčil i výběr osobností pro portréťovou část základní řady (Antonín Svehla, Karel Kramář, Andrej Hlinka — návrh na známku se Švehlovým portrétem byl dokonce již reprodukován ve filatelickém tisku té doby). Současně mělo dojít i k vydání některých nových hodnot podle potřeb poštovního provozu (3,60 K a 20 K). Nacistická okupace v březnu 1939 však přípravy na tuto přestavbu zarazila a do oběhu se z připravovaných známek dostala — a to již za existence protektorátu — jen jediná známka (Pof. 352 vydaná 13. 4. 1939 — katalog Pofis 1973 uvádí chybné datum vydání 23. 4. 1939).

III. O B D O B Í (1 9 4 5)

7 když toto období zahrnuje jen necelý kalendářní rok, bylo v něm vydáno pět sérií výplatních známek /Košické, Bratislavské, Lipové listy, Moskevské, Londýnské — sérii Portréty počítáme už k následujícímu období). Charakteristickým rysem tohoto období byla dvoukolnost poštovní administrativy v Československu: v českých zemích a na Slovensku platily různé poštovní předpisy, byly zde rozdílné poštovní poplatky a poštovní známky měly v obou částech státu rozdílnou dobu platnosti /některé platily dokonce jen v jedné části státu — např. některé hodnoty Bratislavských jen na Slovensku a série Lipové listy jen v českých zemích). Vyskytují se rozdílné tiskové techniky a zatímco dříve byly známky tištěny jen v Praze, jsou známky z tohoto období tištěny i v Košicích, Bratislavě, Moskvě a Londýně.

První československé výplatní známky vydané po osvobození byly vytištěny v Košicích a dány do oběhu na osvobozeném území Slovenska. I když bývají označovány za příležitostné (bud* k návratu prezidenta republiky do vlasti, nebo k přesídlení Slovenské národní rady do Košic) mají charakter výplatních známek v užším smyslu; svědčí o tom i postupně vydávání této řady: 26. 3. 1945 hodnoty 2, 5 a 6 K (Pof. 354—356), 2. 4. 1945 hodnoty 2, 13 a 20 K (Pof. 357—359) a konečně 9. 5. 1945 hodnota 1,50 K (Pof. 353). Takovéto postupné vydávání série bývá právě obvyklé u výplatních známek v užším smyslu a výjimkou u příležitostných známek. Hodnoty a náklady jednotlivých známek odpovídají také poštovní potřebě na osvobozeném území. Jejich námět se také nijak nevztahuje k uváděným příležitostem, ale k osvození a československo-sovětskému přátelství (hlava sovětského vojáka nad siluetou města — Pof. 354, 355, 356 — a spojené ruce nad mapou Československa doplněnou československou a sovětskou vlajkou — Pof. 353, 357, 358, 359). — Kolem prvního motivu se rozvinula diskuse, zda se nejedná o plagiát, neboť podobný motiv (silueta města a nad ní hlava vojáka v ocelové přilbě) se vyskytl počátkem druhé světové války na propagačním jhlakátu říšskoněmecké pošty doporučujícím užívání dobročinnostních známek ve prospěch německé válečné zimní pomoci; je problematické, jak by se mohl východoslovenský grafik setkat s tímto plakátem po-

užívaným jen v Německu — je však možné, že takovýto motiv se vyskytl v grafické tvorbě již dříve (třeba již za 1. světové války) a že navrhovatelé jak plakátu, tak košických známek jej více méně podvědomě znovu použili. — Košické známky fungovaly jako výplatní jen v první době po osvobození a postupně byly na Slovensku nahrazeny Bratislavskými; v Českých zemích byly dány do oběhu až 25. 9. 1945 v omezeném množství.

Většího rozšíření doznala již další série výplatních známek vydávaná na Slovensku postupně od dubna do prosince 1945 a tištěná v Bratislavských tiskárnách a nazývaná proto Bratislavská. Snad v určité návaznosti na nižší hodnoty poslední předválečné základní řady výplatních známek byl opět zvolen motiv státního znaku i na této sérii; tentokrát však byl vyobrazen znak malý a nikoli střední — nevím, zda proto, aby se vyhnulo zobrazení znaku někdejší Podkarpatské Rusi, který byl součástí středního státního znaku (byl však vyobrazen jako součást velkého státního znaku na aršíku Pof. A313 ještě roku 1954!) nebo vzhledem k jinému způsobu tisku, při kterém by četné detaily středního státního znaku zanikly. Tato série obsahovala zprvu 5 hodnot (50 h — Pof. 363; 1,50 K — Pof. 365; 2 K — Pof. 366; 3 K — Pof. 368 a 6 K — Pof. 370), které byly na Slovensku vydány již 30. 4. 1945. Později byly tyto hodnoty tištěny v jiné tiskárně (jiný rastr, listy o 200 znamkách místo o 103, menší mezery mezi znamkami) a bývají označovány za II. náklad. Jen v této nové úpravě* by z změně poštovních poplatků na Slovensku k 1. 8. 1945 (např. snížení poštovního za dopisnici z 1,50 K na 1 K) vydány další hodnoty — 1 K (Pof. 364 — 16. 8. 1945), 4 K (Pof. 3691 a 10 K (Pof. 371). Na rozdíl od českých zemí, kde po měnové reformě pozbyly 14. 11. 1945 dosavadní výplatní známky (Lipové listy) platnost, zůstaly na Slovensku dosavadní známky platné i nadále a dokonce se zavedením nových jednotných celostátních poštovních poplatků k 1. 12. 1945 byla vydána v dosavadní kresbo i hodnota 2,40 K (i když oficiálně platila již od 1. 11. 1945 zkratka Kčs). Protože zásoby známek nakoupených před měnovou reformou umožňovaly její obcházení byly konečně tyto známky spolu s Košickými zba-veny k 28. 2. 1946 na Slovensku platnosti a nahrazeny novými celostátními vydáními.

V českých zemích se první tři hodnoty Bratislavských známek (Pof. 363, 365, 366) objevily již brzy po osvobození na jižní Moravě a byly používány na příležitostných nálepnicích listech vydaných k návratu prezidenta dr. E. Beneše 12. 5. 1945 v Brně a 16. 5. 1945 v Praze. První zpráva Věstníku ministerstva pošt z června 1945 o nich mluví již jako o vydaných znamkách a uvádí, že dodatečně budou dány do oběhu ještě hodnoty 3 a 6 K (Pof. 367, 369). Většina poštovních úřadů v českých zemích dostala všech těchto pět hodnot současně, a to 16. 7. 1945, což bývá považováno za oficiální den vydání pro české země (viz i katalog Pofis 1973). Bratislavské známky II. vydání nebyly v českých zemích dány vůbec do oběhu. Rozdíl mezi znamkami I. a II. vydání jsou však tak nepatrné, než aby bylo možno stanovit pro ně odchýlnou platnost; avšak známky těch hodnot, které byly vydány jen v II.

vydání (1 K — Pof. 364; 2,40 K — Pof. 367; 4 K — Pof. 369 a 10 K — Pof. 371] neměly v českých zemích platnost, jak na to i výslovně upozornil Věstník ministerstva pošt. — V českých zemích skončila platnost všech známek vydaných na Slovensku (a daných později do oběhu v českých zemích) dříve než na Slovensku, a to již 31. 1. 1946; v českých zemích se více dbalo na to, aby měnovou reformu nebylo možno obcházet používáním známek zakoupených před provedením reformy.

Na obou výše uvedených sériích tištěných na Slovensku se zračí poválečné potíže, které se po technické stránce projevily nejmarkantněji tím, Ž3 známky nejsou zoubkované (s výjimkou čtyř hodnot Košických, které jsou opatřeny průřezem, jsou všechny ostatní hodnoty střihané).

V českých zemích byla první sérií výplatních známek vydanou po osvobození série Lipové listy, která byla v oběhu od konce května do poloviny listopadu 1945. Aby bylo možno vydat co nejdříve nové známky (používání protektorátních bylo úředně — s výjimkou novinových — zastaveno 16. 5. 1945) byly použity zachovalé tiskové materiály ze začátku okupace s národním motivem — lipovými listy. (K přetiskům naše pošta sáhnout nechtěla — na rozdíl od četných nadšenců a spekulantů, kteří vyprodukovali četné revoluční přetisky téměř v každém českém městě). — Jako první byla vydána nejpoužívanější hodnota 60 h v hlubotiskovém provedení (Pof. 375 — 23. 5. 1945); tato hodnota byla vydána později i v ocelotiskovém provedení (Pof. 376 — 19. 6. 1945). Pro nižší hodnoty (10 h — Pof. 372, 30 h — Pof. 373, 50 h — Pof. 374) byl zvolen hlubotisk, pro vyšší hodnoty (80h — Pof. 377, 1,20 K — Pof. 378, 3 K — Pof. 379 a 5 K — Pof. 380) rotační ocelotisk. Většina hodnot byla vydána koncem května a během června; 8. října 1945 byly vydány hodnoty 10 h a 80 h (Pof. 372 a 377), které se přilíhly v poštovním provozu již nerozšířily, protože po měnové reformě skončila 14. 11. 1945 platnost celé této série.

Roku 1945 byly vydány také výplatní známky tištěné v cizině. Československá vláda v exilu zahájila již za války přípravy na obnovení poštovního provozu v osvobozeném Československu. Protože neměla jistě, zda bude možno v Československu brzy po osvobození zahájit tisk známek, objednala dvě řady výplatních známek u zahraničních tiskáren — jednu o 16 hodnotách u londýnské tiskárny Thomas de la Rue, druhou o 6 hodnotách u moskevské státní tiskárny cenin. Obě tyto série svědčí o tom, že naše exilové orgány neuvážily všechny změny, ke kterým došlo během války ve vlasti. V důsledku válečné inflace (i když poměrně malé při úřední regulaci cen) došlo jak v českých zemích, tak na Slovensku k zvýšení poštovních poplatků a zaokrouhlování cen na celé desetihaléře; byly proto zbytečně vydány známky hodnoty 5 h jak v Londýnské, tak Moskevské sérii a hodnota 25 h v Londýnské sérii. Rovněž poměrně vysoké náklady hodnot 50 haléřů a 1 koruna u obou sérií ukazují na to, že naše exilové orgány předpokládaly i v osvobozeném státě návrat k předválečným poštovním poplatkům. Nadto byla u Londýnské série zachována i stará zkratka koruny Kč,

odsuzovaná na Slovenska jako projev tzv. českoslovakismu. U Moskevské série, tištěné později, vidíme, že zřejmě záměrně nebyly použity sporné zkratky pro označení koruny (Kč, K, Ks) při současném respektování jazykové neutrality označení (koruna, koruny — je stejné v češtině i slovenštině, hal. je zkratka jak českého haléř, tak slovenského halier).

Na Moskevské sérii se objevil portrét T. G. Masaryka z profilu v charakteristické čepici se štítkem („masaryčce“), jak jsme jej znali z některých předválečných výplatních i příležitostných známek (Pof. 285, 286, 303, 352). Při dopravě do Československa byly poškozeny zásilky obsahující nižší hodnoty (5, 10, 20 haléřů), takže do oběhu byly dány v létě 1945 jen tři vyšší hodnoty (50 h, 1 a 2 koruny — Pof. 384—386), a to 16. 7. 1945 v českých zemích a 16. 8. 1945 na Slovensku. Náklad byl poměrně malý, hodnoty neodpovídaly (zejména v českých zemích) existujícím poplatkům a jejich skutečné poštovní použítí nebylo velké. Ještě menší však bylo u nižších tří hodnot (5, 10, 20 haléřů — Pof. 381—383) vydaných již jednotně pro celé Československo 5. 3. 1946. Tyto tři hodnoty, jejichž zásoby se ztenčily poškozením při dopravě, vydala naše pošta teprve tehdy, když po zřízení novinkové služby zjistila, že zbylými známkami uspokojí jak potřeby sběratelů, tak obchodníků s poštovními známkami. (Údaje

o výši nákladu jsou v katalogu Pofis u všech hodnot přibližně vyrovnané, což vede k domněnce, zda se neuvádí náklad vytištěných známek místo počtu známek daných do prodeje, který **právo** u těchto nižších hodnot vzhledem k výše uvedenému poškození při dopravě by měl být dost odlišný od počtu vytištěných známek). — Tyto tři hodnoty (5, 10, 20 haléřů) vydané již po zvýšení poštovních poplatků, kdy nejnižší výplatné (pro tiskopis) činilo 60 h, byly z poštovního provozního hlediska úplně zbytečné a byly určeny více méně jen pro sběratele.

Na Londýnské sérii se setkáváme opět s portréty, nikoli však státníků a kulturních osobností — jak je na našich známkách zvykem — ale padlých bojovníků na frontách 2. světové války. Vyobrazeno bylo celkem osm příslušníků našich fahran'ičních armád, při čemž se každý portrét objevuje dvakrát — jednou na haléřové, jednou na korunové hodnotě. Série obsahovala 16 hodnot — osm haléřových (5, 10, 20, 25, 30, 40, 50, 60 haléřů — Pof. 387—394) a osm korunových (1; 1,50; 2; 2,50; 3; 4; 5; 10 korun — Pof. 395—402). V hodnotách vidíme návaznost na poslední předválečnou základní řadu výplatních známek — chybí jen méně používané hodnoty (1,20; 1,60 a 3,50 koruny) a ve většině případů se shoduje 1 barva známky příslušné hodnoty. Tato série byla dána do oběhu v létě 1945 (v českých zemích 18. 8. 1945, na Slovensku 5. 9. 1945), avšak v omezeném rozsahu: poštovní správa si zřejmě brzy uvědomila, že bude výhodnější dát celý náklad do prodeje až po provedení měnové reformy, ke které došlo v listopadu 1945. I když většina hodnot této série neodpovídala existujícím poplatkům, byly využívány jako doplňkové hodnoty. (Vysoký náklad hodnoty 1 koruna byl patrně přičemou, že v definitivní portrétové sérii byla tato hodnota vydána až v roce 1947, jak se ještě zmíníme).

IV. OBDOBÍ (1945 – 1953)

Toto období nemá ostrý začátek — 28. 10. 1945 bylo sice zahájeno vydáváním první definitivní poválečné série výplatních známek, kterou už počítáme do tohoto období, ale emisní dvoukolejnost končila postupně: 1. 11. 1945 došlo k unifikaci měny (zkratka „Kčs“), 1. 12. 1945 byly zavedeny jednotné celostátní poštovní poplatky, ale na Slovensku byla ještě vydána další hodnota Bratislavské série (2,40 K — Pof. 367). Teprve skončením platnosti na Slovensku vydaných výplatních známek 28. 2. 1946 končí definitivně poštovní dualismus pokud se výplatních známek týče (pokud se týče doplňkových a služebních trvá až do r. 1947 resp. 1948). Známky jsou tištěny většinou opět rotačním ocelotiskem na stroji Stickney a postupem času se snižuje počet hodnot tištěných hlubotiskem. Na konci tohoto období se objevuje první výplatní známka tištěná rotačním ocelotiskem na novém stroji WIFAG. U prvních známek vydaných v tomto období nacházíme ještě zkratku peněžní jednotky K, ale brzy se přechází na označení Kčs. Po sjednocení poštovních poplatků k 1. 12. 1945 (které v českých zemích představovalo zvýšení o 100 %) dochází ještě k mírnějšímu zvýšení 1. 1. 1948 (dopisnice z 1,20 Kčs na 1,50 Kčs, psaní z 2,40 Kčs na 3 Kčs).

Nová základní řada, která měla být již definitivní, se vrátila k tradiční kombinaci portrétů a krajinek (ale v zcela pozměněné koncepci). Její první tři hodnoty (30 h; 60 h; 1,20 K — Pof. 413, 415, 418) s portréty zakladatelů československého státu (navazující na tři portréty na nejpoužívanějších hodnotách z r. 1935–36) byly vydány již 28. 10. 1945 (v den státního svátku slaveného poprvé po osvobození), avšak jen v malém množství, většinou jen k příležitostným účelům (např. pro různé příležitostné nálepné listy). Poštovní správa úmyslně pozdržela jejich prodej až do provedení měnové reformy v listopadu 1945.

Na této sérii je ještě vidět spěch a potíže prvních poválečných let. Tři portréty jsou v celé sérii rozloženy nerovnoměrně a nepravidelně je použito dvou tiskových technik — rotačního ocelotisku a hlubotiskem. Zatímco u série „Lipové listy“ byly nižší hodnoty provedeny hlubotiskem a vyšší rotačním ocelotiskem, neplatí tato zásada v této nové portrétové sérii (nejnižší hodnota 30 h — Pof. 413 — i nejvyšší 20 Kčs — Pof. 428 — jsou provedeny rotačním ocelotiskem, ale již sousední hodnoty 50 h — Pof. 414 — a 15 Kčs — Pof. 427 — jsou provedeny hlubotiskem. Po vydání prvních třech hodnot se dalo soudit, že zobrazené osobnosti (T. G. Masaryk, M. R. Štefánik, E. Beneš) budou i na dalších hodnotách rovnoměrně zastoupeny — ale nebylo tomu tak: nejčastěji se objevil portrét M. R. Štefánika (na 6 hodnotách: 30 h — Pof. 413; 80 h — Pof. 416; 2,40 — Pof. 421; 10 K — Pof. 426; 20 Kčs — Pof. 428), portrét T. G. Masaryka na 5 hodnotách (50 h — Pof. 414; 1,20 K — Pof. 418, v pozměněné barvě Pof. 419; 4 Kčs — Pof. 423; 5 K — Pof. 424; 15 Kčs — Pof. 427) a portrét dr. E. Beneše jen na 4 hodnotách (60 h — Pof. 415; 1,60 — Pof. 420; 3 K — Pof. 422 a 7 Kčs — Pof. 425). Z celkového počtu šestnácti známek byly jen čtyři provedeny hlubotiskem — jedna s portrétem M. R.

Štefánika (Pof. 416), jedna s portrétem dr. E. Beneše (Pof. 420) a dvě s portrétem T. G. Masaryka (Pof. 414 a 427).

Při přípravě tisku této série nebylo zřejmě počítáno s brzkou změnou poštovních poplatků, protože hodnota 30 h (Pof. 413) vydaná 28. 10. 1945, ale do širšího projeje daná až během listopadu 1945 se stala od 1. 12. 1945 zbytečnou, kdy nejnižší poštovní poplatek (za tiskopis) činil 60 h. Rovněž nebyla s patřičným předstihem připravena nejpoužívanější hodnota (výplatně za dopis), které činilo od 1. 12. 1945 2,40 Kčs. Znamka této hodnoty (Pof. 421) byla vydána až 14. 12. 1945. (Na Slovensku byli pohotovější — tato hodnota byla vydána v sérii Bratislavských již k 1. 12. 1945 (Pof. 367), avšak se zkratkou K, ačkoli od 1. 11. 1945 byla úředně zavedena zkratka Kčs. — S předstihem byla (28. 11. 1945) aspoň vydána ve větším nákladu příležitostná známka této hodnoty k 250. výročí popravy Jana Sladkého—Koziny (Pof. 431).

Rovněž se při přípravě této série nepočítalo s novou oficiální zkratkou koruny — jak o tom svědčí stará zkratka K na hodnotách vydaných v říjnu a listopadu 1945 (1,20 K — Pof. 418; 3 K — Pof. 422; 5 K — Pof. 424 a 10 K — Pof. 426). Zkratka Kčs se objevuje u zaokrouhlených korunových hodnot vydaných v prosinci 1945 a později (10. 12. 1945 — Pof. 425 — 7 Kčs; 20. 12. 1945 — Pof. 427 — 15 Kčs; 25. 2. 1946 — Pof. 428 — 20 Kčs; 5. 3. 1946 — Pof. 423 — 4 Kčs; 5. 4. 1947 — Pof. 417 — 1 Kčs), zatímco u nezaokrouhlených korunových hodnot s výjimkou prvního vydání hodnoty 1,20 K (Pof. 418 z 28. 10. 1945) není zkratka koruny uváděna vůbec 10. 12. 1945 — Pof. 420 — 1,60; 14. 12. 1945 — Pof. 421 — 2,40; 25. 2. 1946 — Pof. 419 — 1,20).

Zvýšení poplatků od 1. 12. 1945 učinilo jednak některé hodnoty zbytečnými nebo málo použitelnými, jednak vyvolalo potřebu nových hodnot, které byly vydány na přelomu let 1945/1946. Potřeba hodnoty 1 Kčs se projevila až později — po vyčerpání poměrně velkého nákladu této hodnoty v Londýnské sérii — a byla vydána až 5. 4. 1947 (Pof. 417), když mezitím došlo k dalším změnám, které narušily jednotný ráz této řady, jak se o tom zmíníme v následujících řádkách.

Přes určitou nevyváženost ve střídání portrétů a použité tiskové techniky měla tato základní řada zprvu jednotný formát a grafickou úpravu: známky bez rámečku, portréty doplněny snítkou — olivovou u zesnulých osobností (T. G. Masaryk, M. R. Štefánik), lipovou u žijících (dr. E. Beneš). Brzy byla však tato jednota narušena. Dr. E. Beneš opět nebyl spokojen se svým portrétem a nový — podle návrhu M. Švabinského — se vymykal formátem i grafickou úpravou z celkového rámce této série — při tom byl však omezen na tytéž hodnoty, které zaujímal dosavadní portrét dr. E. Beneše (60 h; 1,60 Kčs; 3 Kčs) s výjimkou hodnoty 7 Kčs (která měla minimální použití a byla vydána patrně na základě špatného předpokladu o zvýšení poštovních poplatků), místo ní byla vydána potřebnější hodnota 8 Kčs. Tyto nové známky byly vydány v den 28. výročí vzniku Československa — 28. 10. 1946 (Pof. 443 až 446) a byla k nim vydána naše první oficiální obálka prvního dne.

Z generálního štábu čs. známky

komise československé známky jsou všeobecně známa z článků ve Filatelii t z výstavních exponátů (Eduard Herout, předseda, Ing. Jan Karásek, místopředseda, dr. Vladimír Bernásek, Eduard Buchta, Ing. Jiří Kulda, Ing. Hynek Ondrášek, Ing. Antonín Gazda, Jiří Král, Ladislav Króner, Ing. Štefan Kassay, Ing. Otto Bartoň a další).

Řeklo by se, že bude mezi nmi těžká domluva, vždyť toto shromáždění div nepředčí babylónský mumraj. Sotvaže se však jeden z nich, Eduard Herout (viz obr.), ujme taktovky a začne řídit schůzi, všechny rozdílů rázem mizí a celý filatelistický orchestr začne hrát tóny společné partitury, která se jmenuje: československá známka.

Ta drobná stříhaná a zoubkovaná záležitost Je dokáže spojovat k společnému cíli i ke stejným záměrům. Když se důkladněji podíváte, co zatím komise československé známky udělala, a hlavně, když vám sdělí, co se připravuje, řeknete si, že už dávno odzvonili starým poměrům, kdy filatelie byla vlastně jakousi slabstkou podivínů a že definitivně přišla doba vážného filatelistického bádání.

Hodně se toho u nás na poli filatelistického studia v minulosti zanedbalo a členové komise čs. známky mají co dělat, aby to co nejdříve dohnali. Proto se také Jejich práce soustřeďuje z velké míry na další díly Monografie čs. známek.

„Jak Jste daleko,“ ptáme se předsedy komise Eduarda Herouta.

„Zatím, Jak vito, vyšly dva svazky. Už dnes však vidíme, že se nám monografie rozroste na dvacet dílů a možná že i na víc, protože v ní chceme dospět až k současnosti.“

• Co má vyjít nejdřív?

Po druhém díle to bude třináctý svazek, v němž autor Ing. Jiří Votoček podává přehled poštovních razítek Čech a Moravy od nejstarších dob až do roku 1918. Rukopis Je hotov, má Jej tiskárna a vyjde snad koncem letošního roku.

• Ta třináctka by mohla přinést štěstí a povzbudit i další autory, aby se trochu víc hnuli z místa.“

Rádi bychom, aby koncem roku 1976 vyšel třetí díl. Jeho hlavním autorem je Ing. Karásek s kolektivem brněnských spolupracovníků a mají tu být výplatní známky a celiny do roku 1939. Dohromady se dává kolektiv pro čtvrtý díl, kde se máme seznámit s leteckými, spěšnými, novinovými, doručnými a doplatnými známkami O. T. I tato část bude končit rokem 1939. Hodně zajímavý by mohl být pátý svazek. Na první pohled vypadá různorodě, ale podařilo se nám dát mu jednotící koncepci, může z toho vzniknout docela dobrá kniha. Různi autoři tu zpracují známky SO 1920, sibiřské a skautské známky, pošní pošty 1918 až 1920 a 1938 až 1939, perfiny, R-nálepky; chceme tu

mít stať o tvůrčích našich známkách a snad i studii o nevydaných návrzích.

- **Sekl jste, že to potřebuje jednotnou koncepci. Máte pravdu. Ale navíc ještě taky určitě vyšší odbornou, stylistickou a literární úroveň, než měly některé části dosud vydaných svazků, nemyslíte?**

Zcela souhlasím, protože skutečně některé pasáže dosavadních dílů vlastně Jen shrnul publikované materiály a někdy bez hlubšího propracování a syntézy. V šestém díle bychom se měli vypořádat s tzv. přechodným obdobím 1939—1945, známkovou produkci z let 1945 až 1953 chceme dát do sedmého dílu a další část zpracovat v osmém až desátém svazku. A když už Jsme u tohoto výhledu, i když komise čs. známky nebude pochopitelně přímo spoluvytvářet všechny díly monografie, má se 11. a 12. díl zabývat především rakouskými a uherskými známkami a celinami, 14. díl má dokončit Votočkův přehled razítek, v 15. díle bychom měli rádi stará razítka na území Slovenska a Podkarpatské Rusi do roku 1919, v 16. díle rezervujeme místo pro problematiku čs. razítek, v dalším se má pojednat o čs. známkách z hlediska námětů.

• je tedy práce až nad hlavu.

Kdybychom se spoléhali jen na členy komise nebo na úzký okruh spolupracovníků, nedošli bychom daleko. Vyzýváme proto všechny, kdo o čs. známce už něco vědí, dovedou Ji studovat a formulovat své poznatky, aby se přihlásili a podělili na naši monografii. Je to rozsáhlé dílo, které tu dnes vzniká, a proto je musíme vytvořit co nejdokonaleji, aby nám jednou oprávněně nevýtýkali, že jsme to neudělali dost důkladně.

• Práce komise čs. známky se ovšem neprojevná jen ve spolupráci na monografii.

Jistěže ne. Připravujeme nyní nepravidelné bulletin naší komise. Bude to Zpravodaj čs. známky, který přebere úkoly bývalé rubriky v časopise Filatelie — Znamky pod lupou. Rozšířili jsme i seriál přednášek a barevných diapozitivů o československých známkách.

• U toho bychom se měli zastavit. Mají li o seriály zájem kluby, co je třeba učinit?

Dnes Jsou k dispozici ve Svazu českých filatelistů cyklostylované přednášky a diapozitivy pro tyto kapitoly: Hradčany, alegorie, vydání 1923—1927, letecké a doplatní provizoria. Stačí sl o ně napsat do pražského sekretariátu SČF. Přednášky d diapozitivy se půjčují zdarma.

• jak vlastně komise spolupracuje s kraji?

Ze všech krajů máme v komisi nejméně jednoho zástupce. Kromě toho bychom uvítali, kdyby se u krajských výborů vytvářely pracovní skupiny československé známky, Jak s tím už Iniciativně začali na Moravě. Pomohli bychom jim radou, podněty i různými materiály. Je totiž velmi důležité, aby se práce, kterou děláme v komisi, neustále doplňovala aktivní činností v místech. Vždyť právě tam se vlastně vytvářela historie československé známky. Potřebovali bychom důkladné dokumentární studie z hlediska krajských a místních oblastí, a to nejen v českých zemích, ale i na Slovensku a bývalé Podkarpatské Rusi.

• Při své činnosti máte tedy stále otevřené dveře pro každého, kdo by chtěl pomoci.

Přesně tak. Vždyť je ještě tolik nevyjasněných záležitostí Jen namátkou: výskyt československých předběžných známek v některých oblastech, hlavně na

jižním Slovensku, přesný seznam pošt v letech 1913 až 1920 na Slovensku a v dalších územích, problematika poštovních razítek, nevydaných známek atd.

- Někdy se o tom hodně mluví, ale málo píše, i když v poslední době nastal obrát.

Je to bohužel chyba některých filatelistů, kteří toho dost vědí, že si nesednou a nenapiší souhrnné práce. Někdy i hodně kritizují vydané stati a studie, mají k nim kupu připomínek, ale aby si sami sedli a napsali, k tomu je nepřiměřete.

- Nedivte se jim, třeba jim to psaní tak nejde **ono** to také není jen tak.

Může to být jistě jeden z důvodů. Pak by se ale měly vytvořit pracovní kolektivy a dát to nějak dohromady.

- Pokud vím, projevuje se činnost komise čs. známky ještě v dalších směrech.

Ustavili jsme dvě pracovní skupiny: retuše a CSSR II. První vede Eduard Buchta a zabývá se systematicky alegoriemi holubice a Osvobozená republika. V čele druhé skupiny je ing. dr. Jiří Kulda. Do tisku jsme připravili publikaci o základním filatelistickém názvosloví se 150 ilustracemi. Spolupracujeme při výběru exponátů čs. známek pro zahraniční výstavy, podílíme se na větších domácích výstavách, pořádáme odborná sympozia o čs. známkách a jejich výsledky publikujeme.

- A co katalog Pofisu? Máte nějaký vliv i na něj?

Ke každému vydání katalogu jsme vypracovali podrobné připomínky. Většinu nám jich postupně při-

jali. Ovšem zásadnější doplňky jsme zatím neprosadili, protože se argumentovalo, že by se musela rozházet dosavadní stránková sazba . . .

- Udrží tedy katalog krok s výsledky filatelistického bádání a s novými poznatky?

Máme slib, že katalog Pofisu, který vyjde pro rok 1978, zachytí nové připomínky a změní se i textově. A zase je tu příležitost, aby nám poslali včas své návrhy všichni, kdo by chtěli v této práci přispět. Vždyť i katalog, třebaže jeho význam je především v určení cen, je do jisté míry obrazem stavu, v němž je naše filatelistické bádání.

- Jaký je váš plán pro nejbližší dobu?

Letos na podzim budou sjezdy Svazu českých a slovenských filatelistů. Federální komise čs. známky chce do té doby získat pro práci další a nové zájemce v komisích a především v krajských pracovních skupinách, abychom společně zlepšili všestranné zkoumání československých známek, přispěli k jejich hlubšímu poznání a tím pomohli i zkvalitnit celkovou filatelistickou činnost. Problematika čs. známky je velmi obsáhlá. Někdy se nám zdá, že je až bezbřehá, i když právě v té složitosti je zajímavost. Mnoho otázek je zatím nejasných, řada poznatků neúplných. I když nás toho čeká ještě hodně, myslím si, že jsme už udělali dobrý začátek i slušný kus práce a že dosáhneme dalších úspěchů, bude-li nás víc a dokážeme II dobře spojit všechny své síly.

— Popijeli jsme při rozhovoru černou kávu, a tak jsme si nemohli přituknout na zdraví československé známky. Ale oba jsme si to nakonec v duchu myslili.

JIRI HUBER

NÁMĚTOVÁ FILATELIE úvahy.z.kušenosti poznatky • diskuse

NÁMĚTOVÉ POUČENÍ Z BRNA

65 námětových sbírek, tj. přes 20 % všech sbírek v sedmi soutěžních třídách na Celostátní výstavě pošt. známek BRNO 74, soutěžilo o některou z 9 medailí a o velkou námětovou cenu výstavy. Podmínkou pro účast bylo získání nejméně postříbřené medaile na některé větší výstavě v CSSR nebo bronzové na mezinárodní mezinárodních výstavách od roku 1968 a každý sběratel mohl vystavit exponát o pěti, resp. deseti rámech (jestliže získal na některé z předchozích mezinárodních výstav alespoň pozlacenou), jestliže sledujeme zaměření sbírek podle námětů, 12 exponátů se zabývalo politickými náměty (Dějiny KSC, budování socialismu, odboj, V. I. Lenin, novodobá historie apod.) a malou pozlacenou (zlatá ani velká pozlacená nebyly uděleny) a velkou cenu výstavy v kategorii námětových sbírek získal Josef Sperer z Březnice za „Boj čs. lidu v době fašistické okupace“, je potěšitelným zjevem, že tato tematika z poměrně nedávná minulosti je čím dál tím více zastoupena na našich výstavách, protože téma jednac dokumentuje zajímavým dobovým filatelistickým materiálem (např. sbírka „No parasan!“), jednak dokazuje význam angažované filatelie v budování socialismu.

Výzikum kosmu zpracovalo 6 sběratelů, stejný počet exponátů byl z oboru fauna—flóra, zdravotnictví—Červený kříž, sport. 4 exponáty se zabývaly geologií a hornictvím, 8 dopravou (lodě, automobily, letectvím), 10 uměním (výtvarné umění a hudba), 4 historii (Praha, Velká Morava, heraldika), 2 esperantem.

V celkovém zpracování převládaly tematické sbírky [61] nad sbírkami motivovými (4), i když i u této výstavy bude diskusní, zda některá sbírka neměla být hodnocena jako motivová. Bylo kladem výstavy, že čle-

nové jury, kteří hodnotili námětovou třídu, byli námi: toví sběratelé, kteří své zkušenosti ověřovali nejen teoreticky, ale i v praktické činnosti. Všech 5 Jury manů a 3 pozorovatelé vystavovali svoje námětové sbírky v mimosoutěžní třídě. Po čtyři a půl dne mohli jednotlivě provést podrobné hodnocení exponátů svoje výsledky porovnávat v celé skupině. Jednotný postup v oceňování námětových sbírek byl umožněn bodovacími tabulkami, které předem připravila komise námětové filatelie SČF a ve kterých byly heslo vlté uvedeny hlavní nedostatky a přednosti sbírek. Každý juryman poznamenával příslušná hesla, popří padě v poznámkách uvedl i další závažné údaie o sbírce. Tak mohli všichni navzájem srovnávat způ sob svého ohodnocení a v diskusi je zdůvodňovat. Výše ocenění byla u většiny exponátů jednomyslná, roz díly nanejvýš I stupeň, jen ve dvou případech prohléda jury exponáty znova a provedla společně ie jejich ohodnocení. Koordinaci výše ocenění námětu vých sbírek se sbírkami ostatních soutěžních tříd prováděl předseda celé jury Josef Rathauský. V záve řečném zasedání byly návrhy námětové jury schváli? ny jednomyslně a bez připomínek. V závěrečném hodnocení práce jury ocenil J. Rathauský přípravu námětové komise a doporučil vypracovat obdobný způsob hodnocení ostatním komisím.

Jestliže 4 sbírky byly ohodnoceny malou pozlacenou, 6 velkou stříbrnou, 9 malou stříbrnou, 14 velkou a 11 malou postříbřenou, 18 velkou a 4 malou bronzovou, lze soudit, že hodnocení bylo náročné a v souladu s výstavním řádem naším I FIP. Většina sbírek byla zpracována na bílých listech, jen několik nn listech chamols, žádné exponáty na černých Uštech. Skoro všechny sbírky měly úvodní list, ale u některých chyběl údaj o rozsahu celé sbírky nebo

nepodával informaci o začlenění exponátů v celé sbírce. V ojedinělých případech se obsah exponátů neshodoval s obsahem úvodního listu a zdá se, že ještě někteří sběratelé úvodní listy podceňují a předpokládají, že většina návštěvníků výstav je stejně nečte. U řady exponátů nebyl vyvážen filatelistický materiál na listech, u kterých se vyskytovala také nejednotná úprava (např. příliš výrazné podkládaní známek a aršíků se širokými okraji, naproti tomu celistvosti bez podkladu). Některé exponáty jsou již dlouho vystavovány bez přepracování, popř. s částečným doplňováním, což se projevilo nejen v různé barvě listů, ale v nestejně na stroji napsaném písmu SI jinou úpravou (např. zařazení cizojazyčného textu u některých Uštů, u starších jen českého textu). Zcela ojediněle se vyskytlý případy málo pečlivé úpravy, např. některé části exponátů zcela bez textu, bez jednotné úpravy podkládaní filatel. materiálů, což svědčilo o tom, že vystavovatel doplňoval stanovený rozsah sbírky na poslední chvíli. Úprava a celkový dojem exponátů byly jak u motivových, tak tematických sbírek hodnoceny podle stejných kritérií a stejným počtem bodů. Vzhledem k tomu, že převládají tematické sbírky a vzhledem k jejich námětové závažnosti, budeme se v další části zabývat jen tematickými exponáty.

U dalšího bodu hodnocení — *rozvinutí tématu* — byly především připomínky k nesystematickému zpracování (celkem u 24 sbírek, tj. u více než třetiny). Sbírká je jakousi obrázkovou knihou. Jejíž text je ilustrován nebo dokládán filatelistickým materiálem a nelze tedy její obsah řadit podle dostupného materiálu, ale vynalézat filatelistické překlenutí chybějících dokladů jinými (např. nelze u historie překračovat určitou epochu, podobně i u životopisu významné osobnosti, a to kusými údaji, které většinou přebírají údaje na známkách; ty poukazují na nepropracovanost tématu do hloubky, nerozvádí vlastní téma, ale popisují zařazený materiál). V některých případech chyběla spojitost mezi textem a filatelistickým materiálem, jinde sled textů jednotlivých listů spíše připomínal jejich libovolné zpřeházení bez vzájemné návaznosti. Nutno také uvážit, že sbírky jsou určeny pro širší veřejnost, pro kterou jsou některá témata značně odtazižitá a jde tedy o to, aby nejen odborník, ale i laik mohl dobře exponát sledovat.

V *originalitě tématu* a jeho zpracování byly sbírky hodnoceny nejen podle originalnosti tématu, ale také podle originality zpracování. Na výstavě byla skutečně řada sbírek, zpracovaných s odbornou znalostí (Československá opera, Boj čs. lidu. No pasaran!, Velká Morava, V hudbě je život věčný a.), svědčící o hlubokém studiu, doloženém příslušným materiálem. Bohužel u některých sbírek byl text dokumentován nevhodně. Odborné chyby se vyskytovaly jen ve velmi malé míře, což je dokladem i o tom, že sběratel si zvolil téma, ke kterému měl blízký vztah a nezáleželo na tom, zda je odborník-profesionál či amatér. V některých sbírkách se stejný nebo podobný text vyskytoval na více listech. Hlubší studium tématu po stránce filatelistické (vyhledávání vhodného materiálu) i odborně tematické je jedním z velkých kladů tematické filatelie. Motivový charakter připomínaly především ty sbírky, kde téma nebylo vhodně ilustrováno příslušnými známkami.

Rozsah exponátů ztrácí svoji bývalou důležitost, protože každý sběratel měl povinnost vystavit 5 rámu, tj. 80 listů, a bylo jen ojedinělým záporům exponátů, že vystavovatel nemohl tuto podmínku splnit, jeden z bodů tohoto kritéria, že rozsah exponátů byl uměle zvětšen nadměrným zařazením duplicitního fil. materiálu, se na výstavě nevyskytoval.

Filatelistické znalosti se hodnotily podle toho, v jakém množství a druhích dovedl sběratel využít řady různých filatelistických dokladů (známky, celi-

sty, celistvosti a frankotypy), popř. zda zařadil nefilatelistický materiál, neupotřebený a upotřebený známky na Jednom listě, nadměrně používal „suvěňrových“ obálek I. dne (především varianty k stejné emisi), analogických pohlednic apod. Po této stránce vykazovaly exponáty značný vzestup v kladném smyslu, i když i ve velmi dobrých sbírkách se takový materiál (především levně razítkované a nerazítkované známky) vyskytoval. Opět kladem řady sbírek bylo zařazení dobových filatelistických dokladů, které vhodně doplnily téma (zde by bylo nutno vyjmenovat většinu sbírek od stříbrné medaile výše).

Stav a vzácnost filatelistického materiálu Je hodnocena čtvrtinou všech bodů. Opět je potěšitelné, že řada sběratelů vyhledává vzácnější filatel. materiál (např. předznámkové dopisy apod.), který má určitou částí např. místem a datem na razítku bezprostřední vztah k doložení tématu. Pro nejbližší dobu zůstane však fakt, že námětové sbírky se většinou budou opírat o novodobý filatel. materiál. Je samozřejmé, že vedle vzácnějšího bude nutno zařazovat i dražší materiál. Pokud se týká vyskytování falz, která se v této části hodnocení vyskytují, byla úzká spolupráce s odborníky-jurymany z jiných skupin.

Nejvyšší ocenění, malou pozlacenou medaili, získaly vedle již zmíněné sbírky Špererovy „No pasaran!“ Zdeňka Hrnčíře, „CSSR — polovníčka perla Európy“ ing. Jozefa Jelenčlaka, „Cs. opera“ Jana Kosteckého. Z nových perspektivních sbírek je nutno jmenovat právě sbírku Ing. Jelenčlaka a ze starších přepracovanou a stále se lepšící sbírku „Velká Morava“ Ladislava Klimeše. Vcelku možno říci, že námětové sbírky se oprostují od starých neduhů, že naprosto převládají tematické sbírky nad motivovými, úprava je většinou na dobré úrovni, i když se stále vyskytují sbírky s nápadnou výzdobou okraje, postupně je zvětšovan podíl neznámkového materiálu. Naproti tomu zaostávají některé starší rozsáhle sbírky, které v nedávné minulosti získávaly i na mezinárodních výstavách dobré ocenění.

Pro teoretiky a jurymany námětová filatelie obou svazů vystává řada nových podnětů a úkolů, které je nutno řešit v nejbližší době: propracovat v některých bodech listky k hodnocení exponátů, které umožní sjednotit hlediska jurymanců na různých výstavách, teoreticky propracovat hranici mezi motivovými a tematickými sbírkami, upřesnit vhodnost umístění a použití klasického neznámkového materiálu ve sbírkách, propagovat účinněji názory a zásady Čs. námětové filatelie především v socialistických zemích a společným postupem prosazovat její zdravé zásady na širším mezinárodním fóru. K výchové a na pomoc námětovým komisím KV SCF, k hlubšímu pochopení teorie námětové filatelie vytvořit diapositivní a vypracovat osnovu přednášek pro jejich použití. Ideálem budoucnosti by bylo dobře fotograficky zdokumentovat některé významné námětové sbírky a dát k dispozici pro instruktáž krajských námětových komisí.

Ve třídě literatury bylo vystaveno 9 zpravodajů námětových skupin KNF při SCF a ZSF. I když vystavení zpravodajů sledovalo propagační účely, potěšilo, že tato práce byla oceněna malou nebo velkou bronzovou medailí. MIROSLAV ANGER

• **ČTYŘICET MILIÓNŮ ZNÁMEK DO STODPY.** I malá chyba může mít velké následky. Tak v USA připravovali vydání známky s nomnáním 21 c na počest zakladatele Bank of America. Nedopatřením se stalo, že Jméno zakladatele bylo vysazeno místo Amadeo jako Amedeo. Na chybu se přišlo, když už 40 miliónů exemplářů vyšlo z tiskařských strojů. Podle tvrzení poštovní správy USA byl celý vytištěný náklad hozen do stoupy. Zda zůstalo někomu z pracovníků tiskárny něco za nehty, se ukáže po čase. Škoda Jen, že se najdou také filatelisté, kteří jsou ochotni za podobné zmetky zaplatit velké sumy. N.

NEJDŘÍV TROCHU HISTORIE

Poštovní razítka jsou přímo spjata s prvními dny a měsíci samostatného československého státu v roce 1918 a 1919. Ještě jsme neměli nové známky, ale na poštovních zásilkách se už objevily první znaky nového svobodného života: znárodněná česká razítka. Na poštovních úřadech odstraňovali německé názvy z vlastní iniciativy poštovními samy hned po 28. říjnu 1918 nečekajíc na pokyny shora a úřední vyhlášky. V některých částech republiky došlo však i k opaku. V dohodě s iredentistickými protičeskoslovenskými skupinami zejména v pohraničí českých zemí dali němečtí úředníci pošt odstranit české názvy. (Na příkaz německého okresního hejtmána hraběte Oldenfredla zděděného ještě z Rakouska-Uherska vyradil například znojemský rytec Theodor Beese český název pošty Znojmo. Teprve asi od září 1919 se používalo nového oficiálního razítka vydaného československou poštovní správou, a to s českým a německým názvem pošty.)

7. listopadu 1918 vydalo ředitelství pošt a telegrafů v Praze nařízení, podepsané dr. L. Fatkou, podle něhož se nesmějí na denních razítkách svévolně měnit legendy. Jediné změny, které se mohly provést, týkaly se označení „c. k.“ nebo „k. k.“. Návrhy na jiné úpravy se musely adresovat nadřízenému poštovnímu ředitelství. Opatřením z 15. ledna 1919 se ukládalo poštám, aby poslaly otisky všech používaných razítek poštovnímu ředitelství do Prahy. Nařízení dr. Fatky mělo znemožnit, jak se později vysvětlilo, aby se odstraňovaly české názvy pošt. Neřídili se jím však němečtí ani čeští úředníci. Jak dokazuje velké množství znárodněných razítek, nemohlo toto nařízení zaměřit, aby se likvidovaly německé názvy pošt. Vždyť se to dělo zcela v souladu s novými státními poměry, souhlasilo s atmosférou doby i s názory občanů přivítavších novou Československou republiku.

Provizorium mělo skončit v druhé polovině roku 1919. 10. června 1919 se úředně sděluje, že se připravují nová denní razítka. (Přitom však již počátkem roku dostaly některé pošty nová československá razítka, např. pošta Staré Hamry od 19. února 1919 nebo Poštovní úřad Šekov v Praze.)

Československá pošta stála před nesnadným úkolem: dát všem poštám na celém území republiky nová denní razítka. Nebylo to jednoduché! Vždyť nová razítka měla být i dokladem demokratické národnostní politiky, a proto kromě českých a slovenských názvů měla i německé, ukrajinské a později i polské, čímž se pochopitelně ztížila i práce rytců těchto razítek.

Kromě rytecké dílny poštovní správy, kde se většina nových denních razítek ryla, vznikala nová razítka i v soukromých ryteckých podnicích v Praze, aby se tento velký nápor stačil v nejkratší době.

Na tuto práci vzpomíná rytec JAROSLAV KYSELA. Vyučil se před první světovou válkou rytcem kovů a v roce 1915 se dostal do Poštovní ohlašovny v Praze. Po převratu nabídl ministerstvu pošt a telegrafů, že by mohl rýt nová poštovní razítka. Bylo to přijato a J. Kysela pak pracoval dva roky doma, kde měl vlastní rýtku, pilníky a další potřebný rytecký materiál. Od roku 1919 do roku 1921 vyráběl rytec Kysela nová československá razítka „po domáčku“, i když samozřejmě zcela v souladu s úředními předpisy. Byla to razítka prvního typu s označením C. S. P. v horní úseči.

Mezitím vznikla v Praze—Michl Poštovní hospodářská ústředna, která měla kromě jiných úkolů na starosti také evidenci, výrobu a opravy poštovních razítek. V této době — na počátku dvacátých let — vyráběly razítka stále ještě i soukromé firmy, a to nejen denní, ale i příležitostně ruční a strojová razítka. Největší firmou tu byl již zavedený podnik I. B. Pichla vybavený velmi dobře stroji a zaměstnávající vynikající rytecké odborníky. Jaroslav Kysela nastoupil v roce 1921 do mlchelské ústředny. Přinesl si z domova své nářadí a chtěl začít. Malér byl s místností, kde měl pracovat. Nemohli pro něj nic kloudného najít, až mu nakonec přidělili starou vážní budku, které se už nepoužívalo. Nedalo se tam ani pořádně otočit, mělo to však střechu nad hlavou, a tak v místnušce asi o třech čtverečních metrech vznikla první rytecká dílna československé pošty.

Teprve až v roce 1934 postavili pro Poštovní hospodářskou ústřednu novou budovu v Praze ve Vysočanech. „Rytecká dílna byla zařízena už moderněji, měli jsme nový soustruh, vrtačku a brusku na rýtku, přišel i další rytec, pan Kripner a Valeš, a práce bylo čím dál víc. Ryly se nové typy domácích poštovních razítek, rostl počet příležitostných ručních a strojových razítek.“ (Některé z krásných a pečlivých rytin na tehdejších strojových razítkách obdivujeme po právu ještě dnes).

Za okupace se poštovní ústředna několikrát stěhovala. Nejdřív v roce 1940, kdy se ze zabrané vysočanské budovy museli narychlo přestěhovat do vršovické sokolovny a ostatní dílny a oddělení ústředny rozstrkali po celé Praze. O dva roky později našli útole v budově Technického muzea na Letné. Po válce se nejdřív vracejí do Vysočan a v roce 1948 se přestěhovali do bývalé Mahlerovy prádelny v Holešovicích, kde jsou dodnes. Štafetu po Jaroslavu Kyselovi převzal v roce 1951 rytec VÁCLAV HOSCHEL, kterého byste uviděli v rytecké dílně Technické ústředny spoju ještě dnes, i když už jako důchodce.

NA NÁVŠTEVE V RYTECKÉ DÍLNĚ

Když se řekne Technická ústředna spoju, představí si filatelisté především výrobu poštovních známek, rytí razítek a oddělení filatelie. Ve skutečnosti je však tato činnost jen malou částí všeho, co se tu dělá. TOS je především velká továrna všech možných druhů spojové techniky. Vyrábějí se tu poštovní schránky a telefonní budky — a také opravují, vznikají tu stroje na automatické třídění balíků a zásilek, přepážky pošt a všechno, co pošta potřebuje k svému provozu. Pro novou budovu Národního shromáždění vyrobili technici TUS spojové zařízení; když byl loni festival mládeže v Berlíně, připravili tam tlumočnické zařízení, a žádný mezinárodní kongres nebo velký sjezd se neobejdou bez spojové techniky, která se vyrábí tady v Tusce. Malá rytecká dílnička, kterou se

chystáme navštívit, je v tom ohromném komplexu budov, dílen, skladů a tiskařských hal jen nepatrným kolečkem v rozlehlém soukolí celého podniku. „Máme pro výrobu razítek a práci našich rytců pochopení,“ říká technický náměstek ředitele TÚS FRANTIŠEK UHLÍR. „Není toho málo, co se v rytecké dílně udělá a zvláště v této době, kdy se všechna denní poštovní razítka vyměňují za nová s poštovními směrovacími čísly, tam mají práce dost a dost. Rytci patří do závodu TÚS 01, kde máme naše ústřední dílny. Technická ústředna spojů se totiž dělí do pěti hlavních výrobních úseků. Jsou to spojařské závody TÚS závod 01 v Praze, TÚS 02 v Brně, TÚS 03 tiskárna, TÚS 04 ústřední sklad v Praze a podnikové ředitelství TÚS v Praze, které zajišťuje též úkoly technického rozvoje spojů, resortní normalizace a úkoly Státního odborného dozoru spojů. Spojová technika se neustále vyvíjí, takže se tu nemůžeme ani na chvíli zastavit, abychom stačili uspokojit požadavky na speciální spojovou techniku, kterou potřebuje provoz spojů.“

Ryteckou dílnu najdeme v přízemí velké budovy ústředních dílen. Čekali bychom nějaké zastrčené zátiší, kam nedoléhá hluk, aby nerušil tahy rýtek, při nichž záleží na každé nejménější vlasové čárce a vrypu, aby se dílo podařilo. Avšak okna tu vedou přímo do ulice, kde se prohánějí auta, a tak mají rytci všední den města takřka na dosah. Celé stěna dílny, to je vlastně jedno široké okno; světla je tu dost a dost. Po délce pod oknem stojí dřevěné široké stoly naplněné válečky ocele a mosazi, ryteckým náčiním, rozkresbami, otisky, hotovými razítky, ocelovými polotovary a vložkami. Za zády mají rytci několik pantografů; na jednom z nich si můžete přečíst název staré Pchlavy firmy, jsou to stroje, na kterých se mechanicky přenáší kresba do základní hrubé rytiny. Žádný přepych ani oslinivé moderní stroje, spíš to tadý vypadá jako v solidní dílně, kde se každý musí spoléhat na svůj nástroj a hlavně na své ruce a zrak.

Spravuje to tady VÁCLAV SVEŇHA, (na obrázku), vyučený u firmy Kármel a Kyselý, který začal v Tusce pracovat v roce 1956. S ním tu je ANTONÍN KRISTA, vyučený u Pchlavých dědiců — v pražském Znamu, kde mu dal mistr Krist (náhoda si tu zahrála s podobnými jmény) výrobní základ; pracoval tam také rytec známé MILOŠ ONDRÁČEK. Práci jim teď pomáhá zvládnout důchodce Václav Hoschel, protože by na to všechno nestačili. A od loňského roku tu mají také ryteckého učedníka MILOSLAVA BLÁHU, „je to náš první učedník za celou tu dobu.“

Nejmladší rytec dělá zatím nejvíce denní poštovní razítka s poštovními směrovacími čísly. V zimě, kdy není tak velký počet příležitostných razítek, ryjí denní razítka také ostatní, ale při náporu ručních a strojových příležitostných razítek v jarních a letních měsících, se k nim téměř nedostanou.

Ono udělat 1 takové denní razítko není jen tak. Na ocelový polotovar se ryjí směrovací čísla. Jméno a číslo pošty a tři hvězdičky ve spodní části mezikružlí. To však není vše. Navíc si musí rytec vryt 1 data, kterých se bude používat, a to je šedesát čísel. Ta se musí zasadit do koleček, která si sami vyrobí, pak vypilovat, zakalit, sestavit dohromady a očistit. „Máme na jedno razítko přibližně sedm hodin. Veškeré naše práce se dělá v úkolu.“

V současné době se v pražské Tusce vyrobí až 35 denních razítek měsíčně. (V Bratislavě ryjí denní razítka pro Slovensko.) Máme-11 přibližně kolem 5000 pošt a každá z nich má průměrně pět až šest razítek — ale tenhle průměr se mi zdá trochu nízký — čeká na své vrytí asi kolem třiceti tisíc denních razítek. Je to práce na desetiletí.

A to tu ještě dělají: razítka pro vlakové a nádražní pošty, razítka pro rotorážeče, orážecí a válečkové stroje, razítka pro stroje Graphos orážející složenky, okresní razítka, služební pečatítka a razítky v plochobacích kleštích, a navíc různé technické a účelové rytiny pro vlastní závod, na nichž pracuje mladá rytkyně.

„Když se u nás objeví nový rytec, omrkne za chvíli situaci, zjistí velkou náročnost práce a těžko se s ním dá dále jednat.“

„A co vás tu tedy drží?“

„Budete se možná divit, ale hlavně práce na příležitostných razítkách,“ říká Václav Sveňha.

„Děláme je nejradši, přestože Jsou těžší a složitější než denní razítka. Vlté, ono to už není Jen řemeslo, ale trochu víc, kus kumštu,“ připojuje se rytec Krista.

„A pak nás taky zajímá jejich ohlas. Příležitostná razítka se sbírají u nás I ve světě, srovnávají se a Je tu velká konkurence.“

ŽIVOTOPIS RAZÍTKA

Než přijde příležitostné razítko na svět, musí projít určitou procedurou. Schvaluje je federální ministerstvo pošt, kde mu v oddělení známkové tvorby založí samostatný spis, takový křestní list razítka. Odsud jde návrh do Technické ústředny spojů. Často si žadatelé o příležitostná razítka vzpomenu až na poslední chvíli, a právě v takových případech se pak už dost těžko dá udělat výtvarně hodnotné razítko, zvláště když k žádosti nepřijíjí ani nějaký znak nebo jiný výtvarný podklad. Ale 1 dodané výtvarné návrhy, pokud je nedělá odborník, jsou někdy neúplné a nedostatečné, autor zapomene, že to, co mu vychází v kresbě, někdy až šestkrát větší, nemusí vždycky dobře vyjít v drobném zmenšeném razítku. Přitom nesmí být text na razítku nečitelný a celé razítko má sloužit poštovním potřebám; to tedy znamená, že tu musí být dost místa pro název pošty a datum. JÍŘÍ KROČÁK, výrobní referent Technické ústředny spojů, musí návrhy posuzovat právě 1 z tohoto hlediska a často mu nezbude nic jiného, než st honem sednout a udělat nový návrh. A pak se konečně dostane nakreslené příležitostné razítko do ry-

tecké dílny. (Na našem obrázku pro srovnání: donaný návrh na výstavu Moderna 73, který neměl potřebné proporce, a definitivní podoba razítka navrženého rytcem.)

Rytec si udělá definitivní rozkresbu razítka, podle níž ryje, a to buď v poměru 1:1 nebo 1:3, pokud se rozhodne pro pantograf, který mu kresbu vyryje v hrubých obrysech v rozměru razítka. Tu hrubou rytinu musí pak rytec propracovat a dorýt, je přirozené, že rytina na razítku se dělá negativně. Proto se musí dát při rytí před rozkresbu zrcadlo, aby vznikl obrácený obraz. (Postup při rytí razítka od původní plochy k definitivnímu tvaru je zobrazen na čtyřech otiscích).

Norma na jedno příležitostné razítko je asi devět hodin bez kresby a patnáct l více s kresbou. K tomu musí rytec připravit a vyrýt i data, kdy se razítka používá; někdy to je jen jeden den, jindy třeba měsíc.

Kdežto denní razítka se ryje do oceli, používá se pro příležitostná razítka mosazi, do které se dá dobře rýt a přitom zaručuje jasný a přesný otisk. Strojová razítka se ryjí do ocelového válce, který má větší odolnost než mosaz.

Díváte se do kontrolní knihy, ve které je otištěno každé razítko, jež se zde vyrobí, a je to radost pohledět. Jedno vedle druhého jako vysítě, čisté a čitelné... Když si to v duchu srovnáváte s některými nedbalými otisky ručních a hlavně strojových razítek, říkáte si, že je skoro škoda té jemné namáhavé a kvalitní rytecké práce, která se pak v běžné praxi nemůže uplatnit, a to jen proto, že se na poštách ne naučili pořádně orážet.

(Jen zcela výjimečně, když se už nedá stačit nával práce, dělají příležitostná razítka také jinde — ve Znamku. Ale to jsou tak nejvíce dva tři strojové štočky do roka a nějaké to razítko na obálkách prvního

dne, jako bylo třeba razítko k Balázově sérii psů nebo k známce s Picassovým autopořetrem.)

Je to tam v Tusce dobrá parta. I když nemají vždycky na různých ustlano, dělají svou práci rádi a těší je, když dostanou pěkný návrh, podle kterého se dá udělat výtvarně zajímavé příležitostné razítko. Moc se ml na nich líbí tohle jejich fandovství, ale ještě vlc, že ke své rytecké práci nepřístupují nijak pasivně a jen jako k zaměstnání, které si musí odkroutit od rána do odpoledne. Když vidí nedostatky návrhů, iniciativně je opravují a doplňují, ačkoliv by mohli říci: Tohle se nás netýká, není to naše věc.

Jedno z nejhezčích příležitostných razítek loňského roku bylo razítko k 100. výročí odborné houslařské školy v Lubech. Uprostřed razítka je vynikající rytina hudebních nástrojů, pro něž byla předlohou několikikanásobně větší fotografie! Mistr Václav Svehla sl s tlm dokázal poradit opravdu znamenitě, když do drobné rytinky přenesl detaily fotografie a doplnil je i dalšími prvky. Další z rytecké dílny, Václav Hoschel a Antonín Krista, ryli také příležitostná razítka, která se nejvíce Ubila v anketě Filatelie — Švablnského Kroměříž a razítka k výročí M. Koperníka a Čs. aerolinií.

Všichni tu mají prostě chuť dělat výtvarně krásná razítka, a proto se jim to daří. Ono příležitostné ruční razítko je vlastně malé umělecké dílko; řekl bych, že jakýsi druh původní grafiky. Vždyť podle kresebného návrhu vznikne rytina, která se upraví do formy razítka, a tímto rukodilným razítkem se pak ručně oráží. Je to tedy souhrn výtvarného umění, uměleckého řemesla a lidské práce, z něhož vzniká příležitostné razítko malý, ale soustavný l věrný svědek své doby a jejich událostí.

Na kávě u presidenta F. Jonase

ladný dveře po druhých se otýraly před dvěma muži v černých satech, leden z nich nesl malou dplomatku. Prošel už deseti nádherně zařízenými komnatami vídeňského hradu a ocitli se v křídle, kde udílí audience rakouský prezident. Prý tu kdysi právě v těchto místnostech bydlela Marie Terezie. Bylo přesně devět hodin ráno v pondělí 14. května 1973. Sotvaže se česko-

slovenský velvyslanec dr. Karel Komárek (na obr. vlevo) a akademický malíř a grafik Jiří Švengsbír (vpravo) stačili protlačit fotografie a televizními pracovníky a pozdravit se s tafemníkem i ostatními úředníky, otevřely se dveře presidentské kanceláře a v nich stanul prezident Franz Jonas (obr. uprostřed). Vyšel jim sám v ústřety a srdečně i nenucené si fe jako

své dobré hosty vedl do přijímací místnosti.

O Franzovi Jonášovi se ve Vídni vědělo, že odmítl se přestěhovat do honosného presidentského paláce a že dál bydlí ve svém starém bytě v moderním činžáku blízko svatošpánské katedrály. Zachoval si i prostotu a upřímnou družnost typografického dělníka, vyučeného sazede a odborářského pracovníka i na presidentském stoli.

Poprvé se Jiří Švengsbír seznámil s Franzem Jonášem v roce 1961. To se konal ve Vídni mezinárodní kongres sběratelů a tvůrců Ex Ubris. Jonas, tehdy ještě vídeňský starosta, přijal delegáty kongresu, mezi nimi i švengsbíra. „Bylo vidět, že Franz Jonas skutečně rozumí grafice. Ukazoval nám i svou sbírku grafika Toni Hojera a dovedl ocenit výtvarné hodnoty grafické práce. Výzval se v tom a podle jeho chování Jste brzy poznali, že je skutečný milovník umění. Řekl mi tenkrát, že zná i některé mé věci. A tak jsem mu od té doby posílal pravidelně své novoročenky a dostával odpovědi.“

Přišel rok 1973. Společnost československo-rakouského přátelství uspořádala v květnu ve svém sídle v Mahlerově ulici výstavu grafiky Jiřího Švengsbíra. Rakouský presl-

FRANZ JONAS

dent se o ní dozvěděl a vzkázal, že zve umělce k sobě na hrad. V Praze se to včas dověděli a tak mohli vybavit Jiřího Svengsbira na cestu l ministerstvo spojuj pek-ným albem s ukázkami pětadvacetileté švengsbírový známkové tvorby.

„President Jonas byl střední postavy, nosil brýle k sobě na hrad. Pripadal mi na dvaasedmdesátka velmi svěží. Choval se naprosto neformálně, takže jste neměl pocit, že by to byla Jen nějaká profesionální životální vlíd-nost. Měl skutečnou radost, že sl může popovídat o něčem, co ho zajímá a baví. Přitom byl jeho pracovní stůl přímo přeplněn nevyřízenými papíry, občas na ně ukazoval a usmíval se. Nahrnulo se mu to po jeho cestě do Německé spolkové republiky, odkud se vrátil před několika dny.“

A pak už začalo povídání o československých známkách. President sl prohlížel pozorně jeden čtyřblok po druhém, pohotový Svengsbír sáhl po lupě a za chvíli se oba střídavě skláněli nad miniaturami známek a posuzovali jemnou tkáň rytin. Franz Jonas se nejdříve zastavil u Tizlanovy Toalety mladé ženy z obrazárny Pražského hradu a ptal se na výrobní postup l na „Punktmaniere“, která Je typická pro některé švengsbírový rytecké přepisy a zvláště pro tohoto Tiziana: „Jak ty nádherné známky — prachtilvolle Briefmarken — vlastně tisknete?“

Jiří Svengsbír se tak mohl rozhovořit o tisku z několika plochých

desek, kterým u nás vznikají jedny z nejkrásnějších známek světa. Je to vlastně původní grafika, jak upozornil, protože každý tisk rytiny a barvy z ocelových desek se provádí ručně.

„Já se sice německy domluvíím,“ říká Svengsbír, „ale to víte, někdy to pravé slovo ne a ne vás napadnou, zvlášť když jste na takové audienci! Tak jsem sl třeba honem nemohl vzpomenout, jak se řeknou německy zoubky. Pomáhám si trochu rukama, ale pan president ví, oč jde a sám mě doplní: „Ieh wetts, Zahne — soubky, soubkyl“ On totiž Franz Jonas pochází z Mikulovská a má ke kraji svého rodu stále pěkný poměr. Moc se například těšil, že v roce 1974 pojedě na oficiální návštěvu do Československa a že bude mít u nás dost času v klidu poznat i krásy naší země... Už se mu to bohužel nespíní. Letos začátkem roku náhle zemřel a slavnostní aršík s jeho portrétem, který měl původně vyjít k 75. narozeninám, vyjde s černým rámečkem k Jeho posmrtné památce.“

Sběratelé rakouských známek dobře vědí, že Franz Jonas graficky upravoval asi čtyři poštovní známky, například známky k 50. výročí Rakouského svazu měst v roce 1965, k 50. výročí Rakouské republiky v roce 1968 a jiné. Svengsbír od něho dostal při květnové návštěvě zvláštní barevný otkas původní rytiny známky k výročí svazu měst s věnováním. Jaksi na oplátku odevzdal presidentu republiky destičku své rytiny, na níž Franze Jonase portrétoval (viz obr.). President sl Ji pečlivě prohlížel — rytina byla samozřejmě v obráceném negativním tvaru —, srovnával s tiskem a pak s úsměvem dodal: „To mě už Rakušané nebudou poslouchat, protože jsem tady negativní.“

Vratme se však ještě k československým známkám, které sl Franz Jonas prohlížel. Znal dokonale dílo Václava Hollara a toho samozřejmě využít náš zanicený hollarovec Jiří Svengsbír, aby se vyznal z lásky k tomuto největšímu českému rytcí. Hovořil o Františku Kupkovi a dalších umělcích, je/lehž díla Svengsbír rytecky přepsal na známkách. Velvyslanec sám uvedl některé zajímavosti o emisi Pražského hradu, která se presidentovi zvlášť líbila. „Jak se u vás vlastně

ty známky vybírají,“ ptal se se zájmem. A dostal zasvěcenou odpověď Jiřího, který mu vylíčil vznik emisních plánů a činnost známkové tvorby ministerstva spojuj.

Svou radost z alba československých známek pak ještě doplnil: „Víte, já československé známky sleduji už dlouho, a proto mě potěšilo, že jsem nyní dostal výběr z nejkrásnějších československých známek. Dívám se na ně s velkým obdivem a oceňuji Jejich výtvarnou i typografickou úroveň.“

Není divu, že se hovořilo i o rakouských známkách. „Co Jim říkáte, pane Svengsbíre?“

„Vy máte v Rakousku starou a velkou tradici dobrých rytčů. Znáím dobře dílo profesorů Alfreda Coss-manna a Rudolfa Totha, Hanse Ranzonloha, F. Taubela, H. Woyty-Wlmmera, H. T. Schtmka, F. Lorbera aj. A proto Jsou rakouské známky rytecky perfektní. Ve Vídni je také vynikající tiskárna, z které vycházejí znamenitě tištěné známky.“

Pak sl Svengsbír ještě vzpomněl na spolupráci Maxe Švabtského s vídeňským rytcem F. Schlrnboc-kem při naší první stokrundě po roce 1918. „Máte pravdu, já o tom vím. A velmi sl vážím prací vašeho mistra Maxe Švabtského.“

Hodina určená audienci uplynula. Sběratel, milovník umění, poučený znalec grafiky a odborník se musel vrátit ke své funkci. Byl především presidentem, čekala na něho práce, i když bylo vidět, že by st ještě moc rád povídal o kumštu a věcech kolem něho.

A zase se před našimi dvěma hosty otevíraly krásně vyzděřované dveře v přepychových komnatách, komorníci se ukláněli a staré zdi vídeňského hradu vznešeně mlčely. Co všechno se za ta stáletí odehrálo v těchto místech, o kolika českých tragédiích a porážkách se tu kdysi rozhodo! Jak se musil změnit svět, aby se tu za Jednoho májového jitra sešel rakouský president s českým rytcem u vídeňské kávy a aby oba pod jednou lupou sblížovala nadechnutá krajková krása rytin na československé známce!

Ty rytiny byly shledány vytečnými. Leč l ta vídeňská káva byla výborná.

JAROSLAV ŠIP

• ZPRÁVY FRANKOVANÉ MUŠLIČKAMI dopravovali dávno před příchodem bělochů mezi Jednotlivými indiánskými kmeny v Kanadě zvlášť k tomuto účelu trenování bězci. Mušličky navlečené na provázku (wampum) signalizovaly svou barvou již předem druh zprávy. Například u Irokézů byly bílé mušličky znamením mírumilovného poselství či sdělení radostné události, modré naopak předzvěsti války nebo jiného neštěstí. Služeb těchto bězců používali i první bili osadníci, jezuitský misionář Jean de Brébeuf, působící v letech 1625—1639 na březích Hurónského jezera,

píše ve svých pamětech o indiánském kurýrovi, který si dopodrobna zapamatoval dvacet různých zpráv a po návratu z okružní trasy dlouhé osm set mil vyřídil Brébeufovi spolehlivě dvacet odpovědí. V současné době stého výročí zavedení oficiální poštovní služby doručuje v Kanadě zprávy více než 13 000 listonošů na průměrných denních trasách 7—10 mil (s průměrně 400 zásilkami) na různé adresy. Ročně tak nachodí každý kanadský listonoš dobrých 2200 mil.

nové poštovní známky

ANDORRA (Španělská)

* Evropa 1974 — skulptury (29. 4. 1974)
2 Pt — Madona z Ordino [1], 8 Pt — kříž se sedmi rameny (2), na známkách je emblém CEPT

BELGIE

* 25. výročí NATO (22. 4. 1974)
10 Fr — emblém (3)
* Den poštovní známky (29. 4. 1974)
5 Fr — portrét filatelisty Huberta Krainse [4]
* Evropa 1974 — skulptury (6. 5. 1974)
5 Fr — Ossip Zadkine „Zpustošené město“ [5], 10 Fr — Georges Mine „Solidarita“ (6)

FRANCIE

* 25. výročí Evropské rady (6. 5. 1974)
45 c — budova, emblém (7)
* Turistika (13. 5. 1974)
3 Fr — St. Florent [8]
* Ochrana přírody (27. 5. 1974)
40 c — bizon (13)
* Pamětní den osvobození (27. 5. 1974)
1 Fr — portrét generála Koelniga (10)
* 47. kongres Národní federace svazu francouzských filatelistů, Colmar (4. 6. 1974)
50 c — starý dům v Colmaru (9)
* 21. šachová olympiáda, Nizza (10. 6. 1974)
1 Fr — šachovnice, emblém, ruka s figurkou pěšce [11]

* Turistika (24. 6. 1974)
65 c — Salers [12]
* 500. výročí narození M. Kopemtka (1473 — 1543) (1. 7. 1974)
90 c — portrét [14]
LICHTENŠTEJNSKO
* 100. výročí UPU (3. 6. 1974)
40 Rp, 60 Rp — písmo, poštovní trubku, emblém UPU (15)
* Malá fauna v Lichtenštejnsku (II) (6. 6. 1974)
15 Rp — Trlurus alpestris (17), 25 Rp — Vipera Berus (18), 70 Rp — Euphydryas cynthia (19), 1,10 Fr — Picoides tridactylus (20)
* 200. výročí úmrtí biskupa Franz Antona Murxera (zemřel 1775) (3. 6. 1974)
1 Fr — portrét (16)

NORSKO

* Obrazy norských umělců (21. 5. 1974)
100 are — A. Tidemand (1814—1876) a H. Gude (1825 až 1903) „Brudeferden i Hardanger“ (1848) [21], 140 Ore — J. C. Dahl (1788—1857) „Stugunuset pa Filefjell“ (1851) [22]

RUMUNSKO

* Mezliparlamentní kongres (16. 4. 1974)
1,75 L — portrét Nicolae Titulesca, prvního rumunského zástupce ve shromáždění [27]
* Středoevropská hospodářská spolupráce (27. 4. 1974)
2,20 L — schematická mapa Evropy [23], 3,40 L — spojovací družice nad mapou Evropy [24]

ŘECKO

* Evropa 1974 — skulptury (10. 5. 1974)
3 Dr — kykládský malý Idol — hráč na harfu, Národní archeologické muzeum [28], 4,50 Dr — mladá žena, muzeum Akropolis [29], 6,50 Dr — vozka z Delphi [31]

SOVĚTSKÝ SVAZ

* Obraz z Leninova muzea (17. 4. 1974)
50 kop — J. E. Graber „V. I. Lenin při telefonování“ [30]

TURECKO

* Evropa 1974 — skulptury (29. 4. 1974)
110 K — socha krále (8. stol. p. n. l.), Malatya [25], 250 K — socha chlapce (2000 p. n. l.), Alacahoyuk [26], obě díla Jsou v muzeu anatolské civilizace, Ankara

AFAR A ISA

* Mistrovství světa v kopané Mnichov 1974 (24. 5. 1974)
25 Fr — míč, síť, emblém (32)

BURUNDI

* Velikonoce 1974 — obrazy (19. 4. 1974)
5 Fr — Paolo Veronese (1528—1588) „Pieta“ (33), 10 Fr — Van der Weyden (okolo 1400—1464) „Panna Maria a sv. Jan“ [34] 18 Fr — Van der Weyden „Ukřižování“ (35), 27 Fr — Tizian (okolo 1477 až 1576) „Pohřbení“ (36), 40 Fr — el Greco (1541 až 1614) „Pieta“ [37], pamětní aršík se všemi pěti známkami

ČINA

* Obrazy — malované rolníky z Hu-Xlan (Hu hslen). výstava v Pekingu (10. 4. 1974)
8 fen — Starý sekretář [38], 8 fen — stavba studně v náhorní planině [39], 8 fen — práce na poli na jaře [40], 8 fen — vědecké zemědělství [41], 8 fen — kvetoucí rostliny a dozrávající obilí [42], 8 fen — rekordní sklizen bavlny a obilí [43]

DAHOMÉ

* Psi (25. 4. 1974)
40 Fr — německý ovčák [44], 50 Fr — boxer (45 100 Fr — Salubi (chrt) [46]
* Výročí (7. 6. 1974)
50 Fr — 50. výročí úmrtí V. I. Lenina (1870—1924), portrét, sevřená pěst [50], 125 Fr — 40. výročí úmrtí Marie Curierové (1867—1934), portrét, ruka s chemickou lahví [51], 150 Fr — 100. výročí narození Winstona Churchilla (1874—1965), portrét, znamení „V“ [52]

DOMINIKA

* 100. výročí poštovní známky (duben 1974)
7/8 c, 10 c — známka 1 penny 1874, mapa [47], 1 c, 75 c — známka 6 pencl 1874, poštovní trubka s datem 4. května 1974 [48], 2 c, 1,20 \$ — známka 1 šilink 1874, znak [49]

GHANA

* Velikonoce, duben 1974
5 Np, 15 Np — „Kristus nese kříž“, obraz Thomase da Coloswara (1427) [53], 20 Np, 30 Np — „Zrada“ [54], 25 Np, 50 Np — „Snímání z kříže“ [55], 40 Np, 1 C — „Kristus a Maří Magdalena“ [56], na posledních třech hodnotách Jsou vyobrazeny řezby v alabastru z 15. stol.

CHILE

* 100. výročí Světové meteorologické organizace (25. 3. 1974)
Známka „Longovilo — satelitní pozemní stanice“ hodnoty 40 c (vydání 1971) byla vydána s přetiskem „Centanarło de la (Organización Meteorológica Mundial) IMO-WMO 1973“ a novou hodnotou 27 + 3 Esc [57]
* 100. výročí UPU (4. 4. 1974)

Známka „Nová budova UPU Bern“ hodnoty 45 c, byla vydána s přetiskem „Centanarło de la / UPU 1874—1974“ a novou hodnotou 500 Esc [63]
* Vojenská moc (11. 4. 1974)

30 Esc — portrét Bernardo O'Higinse (hrdiny svobody), emblémy chilské armády, námořnictva a letectva [58], 30 Esc — dva vojíní s moždířem [59], 30 Esc — protiletadlové dělo [60], 30 Esc — pilot 161J, 30 Esc — horský policista na koni [62]

IRÁN

* Lékařský kongres Blízkého a Dálného východu, Isfahan (11. 4. 1974)
10 Ri — palác 40 sloupů (Chehel-Sotun), Isfahan, portréty Hippokrata a Avlcenny [64]
* Mezinárodní kongres lovectvl a ochrany zvířeny Teherán (13. 4. 1974)
1 Ri — onager [65], 2 Ri — drop [66], 6 Ri — jelen [67], 8 Ri — pták [68]

JAPONSKO

* Filatelistický týden (20. 4. 1974)
20 yen — obraz [69]

Ii/M KOREA

- * Plody (30. 3. 1974)
- 10 W — meruňky (70), 30 W — jahody (71)
- * Den záložníků — domobranch (6. 4. 1974)
- 10 W — záložník, továrna [73]
- * Světový rok populace (10. 4. 1974)
- 10 W — emblém, váhy (72)

JIŽNÍ VIETNAM

- * Národní knihovna (14. 4. 1974)
- 10 d, 15 d — pohledy na budovu knihovny [74, 75]

KAMERUN

- * 10. výročí Organizace africké Unie OUA (25. 5. 1974)
- 40 Fr, 45 Fr — ruce při stisku, mapa Afriky, holubice míru [76]
- * Průmyslový komplex CICAM (25. 5. 1974)
- 45 Fr — dělník v prádelně [78]
- * Železnice Trans-Kamerun (10. 6. 1974)
- 5 Fr — koleje, mapa železniční trati z Yaounde do Ngaoundere [77], 20 Fr — stavba trati [79], 40 Fr — svařování kolejí [81], 100 Fr — železniční most přes řeku Djerem (80)

KOMORY

- * Remesla (10. 5. 1974)
- 15 Fr — dřevěné hřebeny [82], 20 Fr — vyřezávaný stůl [83], 35 Fr — vyřezávaný pult na korán, Onjouan [84], 75 Fr — dřevěný lis na cukr [85]

KUBA

- * 25. výročí Came (15. 3. 1974)
- 30 c — mrakodrap, město (87)
- * Kosmos budoucnosti (12. 4. 1974)
- 1 c, 2 c, 3 c, 4 c, 13 c, 30 c — různé náměty [86, 88–91]
- * 100. výročí UPU (15. 4. 1974)
- 30 c — psaní, emblém UPU [92]

LAOS

- * 100. výročí UPU (30. 4. 1974)
- 70 K, 80 K — chlapec s psaním, poštovní schránka, emblém [93], 200 K — dívka, emblém UPU

LIBÉRIE

- * Psi (16. 4. 1974)
- 5 c — foxteriér [94], 10 c — boxer [95], 16 c — chihuahua [96], 19 c — štěně [97], 25 c — retriever [98], 50 c — collie [99], letecký pamětní aršík: 75 c — čuvaš

MALGAŠSKO

- * Světový rok populace (24. 5. 1974)
- 25 Fr — matka, děti, budova [100]

MALI

- * Velikonoce 1974 — obrazy (12. 4. 1974)
- 400 Fr — Alsaská škola (asi 1380) „Ukřižování“ [103], 500 Fr — Tizlan (okolo 1477–1576) „Pohřbení“ [102]
- * Mistrovství světa v jezdectví (20. 5. 1974)
- 130 Fr — koně s jezdci, překážky [101]

NEPAL

- * Kroje (16. 2. 1973)
- 25 p, 50 p, 75 p, 1 R — kroje nepálských krajů [109]
- * Domácí zvířata (25. 10. 1973)
- 2 p — hovězí dobytek [104], 3,25 R — yak [105]
- * Národní hymna (18. 2. 1974 J)
- 25 p — text hymny [107], 1 R — noty, housle [108]
- * Král Janák (14. 4. 1974)
- 2,50 R — král na trůně [106J]

NIGER

- * Velikonoce 1974 — obrazy (12. 4. 1974)
- 50 Fr — Matthias Grífnwald (1460–1528) „Ukřižování“ [110], 75 Fr — Enguerrand Quarton (15. stol.) „Pieta z Avignonu“ [111], 125 Fr — G. Isenmann (1410–1492) „Vzkříšení“ [112]

NOVÉ HEBRIDY

- * Otevření nového poštovního úřadu (6. 5. 1974)
- 35 c — starý poštovní úřad Vila 1911 [113], 70 c — nový poštovní úřad 1972 [114]

PARAGUAY

- * Mistrovství světa v kopané Mnichov 1974 [31. 1. 1974]
- 5 G — hráči kopané, plakát Lufthansy [115], 10 G,

- 20 G — dvě kresby Fritze Genkingera [116, 117], dva pamětní aršíky s perforací po 25 G — různé náměty
- * Růže (2. 2. 1974)

- 10 c, 15 c, 20 c, 25 c, 30 c, 50 c, 75 c — různé druhy růží [118–124]

POBŘEŽÍ SLONOVINY

- * Den poštovní známky (19. 4. 1974)
- 35 Fr — poštovní úřad Dabou [125]
- * Most Sassandra (4. 5. 1974)
- 100. Fr, 500 Fr — pohled na most [126]
- SAINT CHRISTOPHER — NEVIS — ANGUILLA
- * 25. výročí university Západní Indie (1. 6. 1974)
- 10 c, 1 \$ — pohledy na universitní středisko St. Kitts, portrét Hugh Woodinga [127, 128], pamětní aršík s oběma známkami

SENEGAL

- * Národní týden mládeže (8. 4. 1974)
- 35 Fr — sport, atletičtina na stupních vítězů [129], 40 Fr — národní divadlo, herec s maskou, flétnista [130]

SINGAPUR

- * Ryby (21. 4. 1974)
- Různé druhy Guappys Leblstes reticulatus: 5 c, 10 c, 35 c, 1 \$ — (131–134)

- * 9. asijsko-pacifická skautská konference (9. 6. 1974)
- 10 c, 75 c — text, skautský emblém v člsiiici „9“ [135]

SPOJENÉ STÁTÝ AMERICKÉ

- * 100. výročí UPU — obrazy (6. 6. 1974)
- Soutisk: 10 c — Raffael Santi (1483–1520) „Portrét Michelangela“, detail ze „Škola athénská“, Stanza della Segnatura, Vatikán, 10 c — „Pět ženských ctností“, detail ze stuhy japonského malíře Katsushika Hokusie, muzeum umění Seattle, 10 c — „Stará psaní“, americký malíř John Fredrick Peto, Muzeum moderního umění, New York, 10 c — „La Belle Liseuse“ milenka, francouzský malíř Jean Etienne Liotard (1792–1889J, muzeum Rijks, Amsterdam, 10 c — „Písařka dopisu“, nizozemský malíř Gerard Terborch (1617–1681), Marltshuis, Den Haag, 10 c — „Kalamář, svitek papíru“, detail z obrazu „Chlapec s káčou“, francouzský malíř Jean Baptiste-Simeon Chardln (1699–1770), Louvre Paříž, 10 c — „Portrét Mrs. John Douglas“, anglický malíř Thomas Gainsborough (1727–1788), Rothschildova sbírka, národní nadace Anglie, 10 c — „Portrét Don Antonia Norlegy“, španělský malíř Francisco de Goya (1746–1818), Národní galerie umění, Washington [141]

SURINAM

- * Velikonoce 1974 — flora (3. 4. 1974)
- 10 + 5 c — Quassia amara [137], 15 + 8 c — Passiflora quadrangularis [136], 20 + 10 c — Combretum rotundifolium [138], 25 + 12 c — Cassia Alata [139]. 30 + 15 c — Asclepias curassavica [140]

SVATÁ LUCIE

- * Staré mince Svaté Lucie (20. 5. 1974)
- 15 c, 35 c, 40 c, 1 \$, pamětní aršík se všemi čtyřmi známkami — vyobrazení stříbrných mincí z r. 1798 a 1813 [146–149]

SÝRIE

- * Šest výplatních známek (březen 1974)
- 2V6 Pia, 5 Pia jako 2V> Pia, 7& Pia, 10 Pia jako Pia, 25 Pia, 35 Pia jako 25 Pia — 3 hlavy, svíčka [142–144]

- * 11. výročí revoluce 8. března (8. 3. 1974)
20 Pia, 25 Pia — znak Sýrie, emblémy průmyslu, zemědělství, obrany [145]
- * 100 výročí UPU (8. 3. 1974)
15 Pia, 70 Pia — pomník UPU, holubice, psaní [150], 20 Pia — letecké psaní, emblém UPU [151]
TANZANIE — KEŇA — UGANDA
- * 10. výročí Unie Tanganiky a Zanzibaru (24. 4. 1974)
40 c — symbolické znázornění Unie [152], 70 c — mapa, ruce při tisku [153], 1,50 c — komunikace, mapa, loď [154], 2,50 s — vlajky [160]
TOGO
- * Pobřežní záběry (20. 4. 1974)
30 Fr — vesnice Kpeme, Kal [156], 40 Fr — turistická vesnice Tropicana [157], letecké známky: 90 Fr — jezero Togo [158], 100 Fr — ústí řeky Anecho [159]
- URUGUAY**
- * 100. výročí spisovatele Antonio D. Lussicha (duben 1974)
50 P — symbolická znázornění jeho novely „Los Tres Gauchos“ [155]

• **PRVNÍ MEZINÁRODNÍ FILATELISTICKOU VÝSTAVOU V JIŽNÍCH ČECHÁCH** bude výstava ČSSR—NDR pořádaná ve dnech 24. srpna až 1. září 1974 v Českých Budějovicích. (24. srpen je věnován slavnostnímu zahájení; pro širší veřejnost bude výstava přístupná od neděle 25. srpna do neděle 1. září.) Bude vystaveno téměř sto exponátů

vystavovatelů z ČSSR a NDR. Nejpočetněji budou zastoupeny pochopitelně sbírky ČSSR a NDR, dále pak námětové sbírky a sbírky mladých filatelistů. Vedle toho budou moci návštěvníci zhlédnout i exponáty specializovaných oborů a aerofilatelie. Jeden exponát připravilo i naše Poštovní muzeum. — K výstavě bude vydáno příležitostné razítko i obálka s natištěnou známkou se symbolickým motivem o hodnotě 3,60 Kčs. — Výstava bude příležitostí nejen k oficiálnímu setkání čelných reprezentantů organizované filatelie v ČSSR a NDR, ale i mnohých řadových filatelistů a snad i okrajových zájemců o filatelii, které do Českých Budějovic přiláká výstava Země živitelka, pořádaná v téže době. VIF

• **Z ČINNOSTI KLUBU KF 06 - 2 GOTTWALDOV.** Scházíme se pravidelně každou neděli v místnostech ZK Svit, ZPS a RR k výměnným schůzkám od 9 do 12 hod. Jednou za dva měsíce, letos ještě 15. září a 17. listopadu, pořádáme oblastní výměnné schůzky, které navštěvují filatelisté z blízkého i vzdáleného okolí. Ve stejnou dobu probíhá v Závodním klubu výměnná schůzka sběratelů odznaků a numismaticů. — Také mládežnický klub filatelistů pracuje velmi dobře za vedení J. Mokrejše. Dobrým výsledkem práce mládeže je účast a umístění A. Horny na čelném místě v krajské filatelistické soutěži a postup do celostátního kola. Patronát máme nad mladými filatelisty z blízké obce Machová, které vede obětavě s. Dosoudil a kterým poskytujeme vstřannou radu a pomoc. — Při našem KF pracuje od konce loňského roku též nově ustavená stranická skupina. — Na výroční členské schůzi 3. března jsme zhodnotili činnost za uplynulé funkční období a vytkli jsme si nové úkoly za vedení nového předsedy klubu s. Svobody. Místopředsedou byl zvolen J. Kukučka, jednatel dr. L. Slaměník a hospodáře obětavě dělá J. Kopřiva. Správce kolování máme tři a jednoho pro mládež. Jsou to: ss. Jan Musil (Zátopkova 3306, Gottwaldov), Alois Svoboda (Lorencova 3346, Gottwaldov), ing. Jiří Kasálek (Svat. Čecha 458, Gottwaldov) a Josef Mokrejš (Revoluční 3746, Gottwaldov) pro mládež. Naším nejbližším úkolem bude uspořádat Krajskou výstavu poštovních známek GOTTWALDOV 75 k 30. výročí osvození Českoslo-

venska Sovětskou armádou. Výstavní výbor již započal práci tak, aby v březnu příštího roku byla slavnostně otevřena spolu s expozicí některého čs. rytcem poštovních známek a federálního ministerstva spojů. — Okolů je před námi nemálo, ale pevně věříme, že je společnou iniciativou a usilovnou prací plně zvládneme. VLADIMÍR BABÁK

• **NEJMLADŠÍ FILATELISTÉ** z Prahy se sešli 19. května v Praze-Kobylisích s představiteli filatel. života, aby ukázali výsledky své práce. Slavnostnímu závěru výstavy a předání cen byli přítomni J. Hoffman, tajemník SČF, MUDr. J. Srový, předseda MěV SČF, ing. J. Stahalík, taj. MěV, dipl. tech. s. Žák, předseda patronát, klubu 00-6 Slovan, a člen KM SČF ing. O. Bandas. Na oblastní výstavě se představilo 26 mládežníků ze 2 KMF při KF 00-6 Slovan (vedoucí Ing. Fiala a dr. Štěpánková), ze 2 KMF při ZDS v Kobylisích (vedoucí K. Souček a dr. Štěpánková), které výstavu pořádaly, KMF z Vysočan (ved. s. Hermanová) a KMF z Letňan (ved. dr. M. Fromer a s. Rypáčková). Po celý týden docházelo na výstavu mnoho mladých i starších filatelistů, aby poznali práci těch nejmenších. Ze byl o výstavu skutečný zájem, svědčí průměrný denní počet 176 návštěvníků. Hodnocení exponátů provedla jury složená z představitelů KM SČF, jejímž předsedou byl dr. F. Švarc. Mladí vystavovali většinou poprvé, a tak výsledky: 2 velké postříbřené, 4 malé postříbřené, 17 velkých a 10 malých bronzových medailí — byl velmi pěkný. Organizační výbor výstavy tak všem mladým umožnil dobrý start na další výstavě doma a v zahraničí. Všechny KMF, jejichž členové se výstavy zúčastnili, dokázaly, že pracují dobře a nebojí se práce.

Dr. MARIE ŠTĚPÁNKOVÁ

• **NÁMĚTÁRI ZABÝVAJÍCÍ SE ATOMOVOU ENERGIÍ**, ovšem myšleno na známkách, mohou do svých sbírek zařadit zajímavý přírůstek. V emisi sovětských známek, věnované členům Akademie věd, vyšla letos známka s portrétem Hrdiny socialistické práce L. A. Arcimoviče. Tento laureát státní I. Leninovy ceny věnoval velké úsilí problémům atomové a jaderné fyziky, především vypracoval elektromagnetickou metodu rozdělení izotopů. Nov.

• **NOVÉ POŠTOVNÍ TARIFY VE ŠVÝCARSKU.** Jsou v platnosti od 1. července 1974. Zahraniční dopis se podle nich vyplácí do 20 gr. 0,70 Fr. (v zemích CEPT jen 0,60), dopisnice 0,50 Fr., tiskovina 0,40 Fr. Zámoří je rozděleno do čtyř skupin a dopis do 5 gr. se vyplácí 0,80, 0,90, 1,— a 1,20 Fr. Je jen pochopitelné, že zvýšení poštovního ve Švýcarsku mělo za následek též zvýšení poštovního švýcarské služebny OSN. Jif.

• **OKRAJE ZNÁMKOVÝCH ARCHO** jsou někdy pro sběratele neméně zajímavé než známky samy. Např. deskové značky čs. známek byly ve své době ve velké oblibě sběratelů, a někdy právě datum tisku, které se objevuje na okrajích archu, pomůže při pátrání po různých tiskových odchylkách a zajímavostech. Mimoto okraje mohou být potříšeny i textem, nejčastěji u malých tiskových archů (např. tiskové listy čs. známek k OH v Tokju), nebo ornamenty. Nyní přišla s novinkou pošta ČLR. U emise „Akrobacie“ vydané 21. ledna je na okrajích vedle některých známek silueta postavy vyobrazené na známce. Má-li tento doplněk nějaký účel, nebo zda jde jen o atrakci pro filatelisty, není známo. M. L.

z tiskové besedy

PRAGA 1978 PŘEDE DVEŘMI

Další známky a celiny vydaná k Celostátní výstavě poštovních známek v Brně představil na tiskové konferenci 3. června Rudolf Fischer. Původně měly známky vyjít v den zahájení 8. června; ten týden navíc k jejich životu přidali na ministerstvu spojů, aby již před výstavou splnily známky propagační úkol. A zvláště známka v hodnotě 30 h se stylizovanou zeměkouli a návštěvníky výstavy, která vyšla v nákladu 20 milionů, ten úkol splní jistě dobře právě pro svůj vysoký náklad. Druhá známka ze série — hodnota 6 Kčs — byla vydána v mnohem menším nákladu, vyšlo jí pouhých 500 tisíc. Hlavní pozornost se tentokrát soustředila na zvláštní leteckou příležitostnou obálku s přítištěnou známkou. V této úpravě a s tímto konkrétním zaměřením je to vlastně v emisní činnosti čs. pošty premiéra. Obálky byly v podstatě určeny pro dva vrtulníkové lety z Brna na letiště Tri Duby, může se jich však použít i k jiným účelům. Ve Věstníku ministerstva spojů se omylem zapomnělo na rytec známky na letecké obálce. A tak to doplňujeme: je jím Jan Mráček, kresby na obálce vyrýl nestor našich rytců Jaroslav Goldschmied. Vladimír Kovářik vysvětlil novinářům, jaké typy letadel zobrazil na šesti různých druzích těchto obálek; jsou to starší i novější letadla, která létala na linkách našich aerolinií. /

Náklady obálek jsou přibližně stejné. Jaké byly u podobných celin z poslední doby. Verze s francouzsko-českým, anglicko-českým, německo-českým a rusko-českým zněním vyšly v 16 400 kusech. Obě obálky se zněním esperanto mají náklad 13 tisíc. Obálky se prodávaly především na brněnské výstavě, ovšem ne-

zapomnělo se ani na členy novinkové služby celníků, kteří dostali část nákladu, na Pofis a Artil. A když jsme už u těch nákladů, jak známo vyšly obě hodnoty 30 h a 6 Kčs kromě normální tiskové úpravy také ve zvláštním polygrafickém provedení s kupóny, které ryl Miloš Ondráček. Náklad těchto listů s kupóny je u každé hodnoty 75 tisíc listů.

Když hovořil R. Fischer o brněnské výstavě, zmínil se také již o připravované výstavě Praga 78. „Dosud nebyla překonána poslední Světová výstava Praga 68; snad se jí nejméně přiblížila loňská výstava v Poznani. My bychom však rádi v roce 1978 zorganizovali výstavu, která by byla ještě lepší. Za dva roky musí vyjít první předvýstavní známky, chceme mít ucelenou koncepci všech výstavních sérií, a tak, ačkoliv se to nezdá, stojí pro nás vlastně Světová výstava Praga 78 již přede dveřmi.“

1. Června vyšla také hodnota 60 h k 25. výročí Mezinárodního dne dětí. Navrhl ji Adolf Záborský, a Je to letos již druhá jeho známka. Jak uvedl R. Fischer, počítá se se Záborského spoluprací i při další známkové tvorbě. Zámka vyšla záměrně v nejmenším formátu, kterého se u nás pro známky používá, 19X23 mm, a ve velkém nákladu 20 milionů kusů. Lze proto předpokládat, že se objeví v hojně míře na poštovních zásilkách.

Konference se zúčastnili také rytci vydaných známek, J. Herčík, J. Mráček, M. Ondráček a J. Schmidt. Všichni svorně seděli, poslouchali a mlčeli... Konec konců mají pravdu. Vždyť za ně nejlíp mluví Jejich rytiny.

Nemyslete si však, že nálada na pravidelných tiskovkách bývá nějak upjatá nebo zachmuřená — právě naopak, jak dokazuje fotografický snímek usmívajících se umělců od M. Bonaventurové z besedy 12. května, mají radost z nových známek Jozef Baláž (vlevo), Jiří Svengsbír (vpravo) a samozřejmě i Rudolf Fischer, vedoucí známkové tvorby federálního ministerstva spojů (uprostřed). f. STA

Výsledky ankety MF

XI. ročník ankety položil účastníkům otázky: Kterou čs. pošt. známku 1973 považujete za nejlepší v oblasti původní známkové tvorby a kterou z hlediska ryteckého přepisu jiného výtvarného díla? Odpovědělo celkem 13 401 sběratelů (z toho 4123 ze zahraničí).

Na 1. místě se umístila známka 1 Kčs — Den čs. pošt. známky (autor Josef Llesler rytec Josef Herčík). Na dalších místech pak tyto: 5 Kčs — Gagarin z emise Hrdinové vesmíru (J. Lukavský, L. Jirka), 2 Kčs — Chryzantéma, Flóra — Olomouc (K. Svolinský, J. Herčík), 1 Kčs Růže (stejná emise a autoři),

3 Kčs Zlatá bulla Karla IV., Pražský hrad (J. Svengsbír), 60 h — 25. výročí Ústavy 9. května (J. Lukavský, J. Schmidt) atd.

Pořadí ve skupině ryteckého přepisu: 2,80 Kčs — Poslední soud, emise Umění M. Svabinského (Jindra Schmidt), 60 h — Srpnové pole (stejná emise i rytec), 3,80 Kčs — Madona s děckem z emise Umění (J. Herčík), 80 h — Splnutí duši (M. Svabinský, J. Schmidt), 1,20 Kčs — Martin Benka, Odolnost, emise Umění (Miloš Ondráček) atd.

Doplňující otázku (nejlepší obálka prvního dne), určenou pouze čs. sběratelům, zodpovědělo 7427 účastníků a vzešlo toto pořadí: Den čs. pošt. známky, Podobizna I. Kubínýlovej, Madona s děckem, Zlatá bulla, Poslední soud, Splnutí duši.

sběratelům razítek

- 42 • BRNO 26 • Prodejní výstavy, 24.5.-2. 6. 1974, rozl. zn. „1”,
- 43 • BRNO 26 • Prodejní výstavy, 24. 5.-2. 8. 1974, rozl. zn. „2”,
- 44 • MLADÁ BOLESLAV 1 • Krajské setkání pionýrů v Branžeži, 6.-9. 6. 1974,
- 45 • BRNO 2 • Autopošta náměstí Svobody, Celostátní výstava poštovních známek Brno 1974, 8.—23. 6. 1974,
- 46 • BRNO 2 • Stadión — Celostátní výstava poštovních známek Brno 74, 8.—23. 6. 1974, rozl. zn. „1”,
- 47 • Brno 2 • Stadión — Celostátní výstava poštovních známek Brno 74, 8.—23. 6. 1974, rozl. zn. „2”,
- 48 • BRNO 2 • Stadión — Celostátní výstava poštovních známek Brno 74, 8.—23. 6. 1974, rozl. zn. „3”,
- 49 • BRNO 2 • Dům umění — Celostátní výstava poštovních známek Brno 74, 8.—23. 6. 1974, rozl. zn. „1”,
- 50 • BRNO 2 • Dům umění — Celostátní výstava poštovních známek Brno 74, 8.—23. 6. 1974, rozl. zn. „2”,
- 51 • BRNO 2 • 4. Continental tour — cílová jízda žen — Celostátní výstava poštovních známek Brno 74, 8. 6. 1974,
- 52 • BRNO 2 • Brno 74 — Slavnostní společné zasedání VV FCSF, ÚV SCF, ÚV ZSF, 9. 6. 1974,
- 53 • BRNO 2 • Celostátní výstava poštovních známek Brno 74 — Den specializovaných oborů, 15. 6. 1974,
- 54 • BRNO 2 • Brno 74 — První celostátní kongres mladých filatelistů, 15. 6. 1974,
- 55 • BRNO 2 • Brno 74 — Den aerofilatelie, 15. 6. 1974,
- 56 • HULÍN • 750 let města, 17.—30. 6. 1974,
- 57 • Kladno 1 • 85 let huti Poldi., 17.—30. 6. 1974.

* MISTR RAZÍTKÁŘ

Všechna příležitostná razítka, kterých se používalo na výstavě poštovních známek v Brně, navrhl Vladimír Kovářík. Navíc byl i autorem strojových propagačních razítek, výstavního emblému a dalších znaků, obálek, dopisního papíru apod. Kladem těchto návrhů byla výtvarná jednoduchost a výraznost, které jsou ostatně vlastností i jiných Kováříkových návrhů v oblasti razítek. Ne náhodou se právě jedno z Kováříkových razítek — k 500. výročí Mikuláše Koperníka — umístilo v soutěži o nejkrásnější příležitostné razítko roku 1973 na druhém místě. Kovářík, který v poslední době navrhoval mnoho razítek, má cit pro jeho výtvarnou podobu, nešetří dobrými nápady a dovede vždy dát svému návrhu i výtvarnou kvalitu. Sešil jsme se s Vladimírem Kováříkem na brněnské výstavě při autogramiádě právě ve chvíli, kdy se podepisoval na tu stránku výstavního katalogu, kde jsou reprodukována jeho výstavní razítka.

Co říkáte svému umístění v soutěži o nejkrásnější razítko?

Byl to výborný nápad, že redakce Filatelie uspořádala tuto anketu a že tak věnuje značnou pozornost tomuto, dříve trochu opomíjenému oboru. Jsem samozřejmě velmi rád, že se na předním místě umístilo i jedno z mých razítek.

Udělal jste již hodně razítek, jaké s tím máte problémy?

Protože to dělám rád, tak se mi problémy trochu odsouvají do pozadí. Když se však na to ptáte, udělal bych toto pořadí hlavních problémů: 1. nedostatek času, když se některá razítka musejí vytvářet na poslední chvíli. 2. nevhodné výtvarné návrhy nebo emblémy, které dostáváte a které si některé organizace vynucují na razítku. 3. příliš mnoho textu, který se může na razítko vejít, jen když potlačíte výtvarnou zajímavost.

Připravujete nová příležitostná razítka?

Právě jsem dokončil návrhy razítek k dvěma filatelistickým výstavám v Neratovicích a Opavě. A těším se na další, protože jsem téhle práci přišel na chuť a mám z ní radost.

* O BRITSKÝCH RAZÍTKÁCH

Pošta Velké Británie vydává pravidelné plány příležitostných ručních a strojových razítek. Dovidáme se tu, že letos 29. června používala britská pošta příležitostného razítka v městě Plymouth k cyklistickému závodu Tour de France, protože se poprvé tento závod dotkl také britského území. Podle zaměření se ostatní razítka věnují různým výročím — především vojenských oddílů a bitev, hudebním festivalům a odborným konferencím, značnou část razítek tvoří také razítka k sportovním výročím, událostem a závodům všeho možného druhu.

* KUBLOVSKÁ PŘIPOMÍNKA

V červnu používala pošta v Kublově na Berounsku příležitostného razítka k 120. výročí narození skladatele a hudebního pedagoga Josefa Leopolda Zvonáře. (Výročí jeho smrti v roce 1865 připomnělo příležitostné razítko po osvobození v roce 1945.) Skladatel Zvonář sestavil a vydal první českou klavírní školu, napsal učebnici harmonie, složil operu Záboj, písňové sbory, písně a drobnější skladby. Když uslyšíte píseň Čechy krásné, Čechy mě, vzpomeňte si na tohoto českého hudebníka. Je jejím autorem.

* ČERVNOVÁ A ČERVENCOVÁ RAZÍTKA

Některá příležitostná razítka, kterých se používalo v červnu a červenci, jsme nemohli v naší rubrice

oznámit předem, protože jsme o nich byli informováni až po uzavření našeho časopisu. Jejich přehled přineseme v celkovém pravidelném souhrnu razítek I s jejich reprodukcemi. hbr

• **KF 01—4 ZA SPOLUÚČASTI OKRESNÍHO DOMU PIONÝRŮ** a mládeže v Kolíně uspořádal u příležitosti 25. výročí založení Pionýrské organizace výstavu Kroužku mladých filatelistů ve dnech 25. 5. do 2. 6. 1974 v sále místního Domu pionýrů. Zahájila ji zástupkyně ředitelky Okresního domu pionýrů s. Ulbrichová, další projev pronesl předseda KV SČF Střeďochodského kraje František Smrčka a vedoucí KMF v Kolíně Václav Pelzbauer, který je po několika let obětavým vedoucím mladých milovníků filatelie. Výstava byla obelána sbírkami mladých sběratelů z Kralup, Týnce nad Labem, Kolína a doplněna obšírlou sbírkou „Znamkové země“, která obsahovala známky ze všech států světa o 1000 listech s popisy státního zřízení, počtem obyvatel, názvem hlavního města, s vyobrazením státní vlajky atd. Vystaveny byly exponáty, z nichž některé byly již dříve oceněny na jiných výstavách, jako Hradčany, Umění, Fauna, Flóra, Významné osobnosti, ČSSR, SSSR, atd. V sobotu 25. 5. odpoledne byly promítnuty filmy zapůjčené OV SČF „Poklad“ a „Výstava Praha 1968“. Potom zahrála a zazpívala skupina kolínských pionýrů několik lidových písní. Návštěvníci byli hlavně z řad mládeže nejen z Kolína, ale v den zahájení výstavy přijeli mladí sběratelé z Kralup, Nymburka, Poděbrad a jiných míst v doprovodu svých vedoucích. Kolínská veřejnost mohla posoudit, jakou činností se zabývají mladí sběratelé poštovních známek. Četní návštěvníci neskriblili pochvalou této akce, která jistě přiláká další zájemce do KMF. Výstava byla velmi zdařilá a předpokládaný účel — propagace filatelie do širokých řad veřejnosti — byl splněn. JOSEF POKORNÝ

• **KAREL GRUNCL Z PLANE NAD LUŽNICI ZEMŘEL** v červnu t. r. ve věku 71 let. Byl dlouholetým spolupracovníkem našeho časopisu a čtenáři sl jistě vybaví jeho svízně a zasvěcené glosy k naší i zahraniční filatelii, které podepisoval šifrou Gel. Čest jeho památce.

• **BALONEM K SEVERNÍMU PÓLU.** Filatelie SSSR přináší zajímavou informaci o pokusu švédského inženýra André dosáhnout severního pólu v r. 1897 pomocí balónu. Pokus ztroskotal a pilot i jeho dva pomocníci zahynuli neznámou kde. Švédové však na nešťastné polárníky nezapomněli a jak v r. 1972, tak i v r. 1973, používali dvou příležitostných razítek, připomínajících pokus. V červnu 1973 se přidali i Norové rovněž s příležitostným razítkem, a tak sběratelé polárních pošt mají co shánět. N.

• **JAK VZNIKLA ZNÁMKA S PAPANINOVCI.** Velitel první sovětské vědecké stanice na plovoucí kře s názvem „Severní pól i“ Ivan Dmltrjěvič Papanin je jedním z mála sovětských lidí, jejichž portrét se na poštovní známky dostal ještě za jejich života. Hrdinný polárník pracuje nad arktickými problémy ještě i dnes. V rozsláhlém článku ve Filatelii SSSR mimo jiné vypráví též, jak vznikla fotografie, jež se pak stala podkladem pro populární 30kopějkovou předválečnou sovětskou známku na počest dobytí Arktidy. Jiř.

• **ZNÁMKA NA POČEST SLAVNÉHO ARCHITEKTA.** Před 25 lety zemřel Alexej V. Ščusijev, sovětský architekt, který postavil v Moskvu Leninovo Mauzoleum. V minulém roce uplynulo 100 let od jeho narození. Sovětská poštovní správa využila obou výročí a vydala příležitostnou doplněnou známku, na níž byly vyobrazeny neznámější budovy, postavené podle Ščusijevova návrhu. Vedle projektu mauzolea patří mezi přední díla tohoto slavného architekta též hotel Moskva, most Krymského, Kazanské nádraží a stanice metra Komsomolskaja. N.

MALÝ oznamovatel

Koupím sbírku Rakouska, celiny, předznak. a frank, dopisy, pošní poštu aj. zajímavosti. Výměna výběrů. Nabídněte. V. Zechmeister, Zahradní č. 250, 691 41 Valtice. F 524

Diofánové pošetky (pauletky) do Vašich alb všech provedení zhotoví Jar. Příhoda, 356 05 Sokolov 5, sechr. 10. F 525

Klub českých filatelistů 00-1, najstarší a největší v republice, koná každé úterý od 17—19 h. v klubových místnostech v Praze 1, Dlouhá tř. 33, výměnné schůzky, spojené s odbornými přednáškami dr. ing. R. Gilberta o filatelii. Volné stoly pro výměnu k dispozici. Půjčování katalogů, příjem nových členů, výdej novinek, slosování na vstupenky. V červenci a srpnu se schůzky nekonají. F 526

KF 00-6 Slovan Praha pořádá výměnné schůzky každou sobotu od 8—11,30 u Nováků, Vodičkova 30, Praha 1. Od 10 hod. se schází ve vyhrazeném prostoru mládeže za odborného vedení vedoucího nebo Instruktor. Příjemné prostředí, dobrá nálada, hosté vítáni. F 527

Překládám z i do francouzštiny.

Uveřejňujeme inzeráty jen s plnou adresou, včetně směrovacího čísla. Čitelný text adresuje: Redakce Filatelie, Hyberská 5, 115 78 Praha 1. Cena za řádku 3,55 Kčs, za tučnou 7,10 Kčs. Částku poukažte předem poštovní poukázkou (bankovní spojení SBČS, pob. Praha 1, ú. č. 11-0168-1). Na řádku se vejde 30 písmen, teček, čárek a mezer mezi slovy. Inzerát uveřejníme do dvou měsíců. Text nepište na zadní stranu zloženky. Pište nejraději strojem na samostatný list papíru.

němčiny, Italštiny, španělštiny a angličtiny. Inzerát stále platí. Jiř. Čihulka, 51101 Tunnov 1278. F 528
Výměnné lil. středisko PARNAS u Nár. divadla je otevřeno každé úterý od 17—20 hod. Přijímáme stále nové členy. KF 00-100 Praha. F 529

Nelepte známky do albal Zhotovím vám diofánová okénka (zasouvací). J. Špínek, 290 80 Poděbrady PS 81. F 530

Nametan! Uvolním rak. FDC 59-74. Sháním tisk zk. Mas. I.—XI., HaV 166a, 167, ČK 170Bbc, VIII. A. Koudelka, Ostravská 3058, 272 01 Kladno. F 531

Filatelisté, kdo může pomoci svými přebytky * ČSSR II. 1945—70. M. Kozubík, Chrástěvská 185, 763 12 Vizovice, okr. Gottwaldov. F 532
Komplet. * Španělsko 1960—74 a jedn. série prodám nebo vyměním za * Záp. Evropu, báze Yv. Nabídněte. M. Hruša, Stadtroská 1489, 347 01 Tachov. F 533
Prodám sbírku Maďarska 1871—45

* 1945—1969, * Polska 1918—45, * O 1945—69 ČSSR o vč. kup. A do r. 1974 za 2200 Kčs. Hledám O, * známky: Surlnam, Hol. Ant.,

Hol. Indie. St. Novák, Gottwaldova 498, 768-11 Chrapyně. F 534

Klub 09-08 v Banskej Bystrici hla dá hodnot, výběry známok po předchádzajúcej dohode. O. Nový správca kolov. Tltus Chován, Jilemnického 37, 974 01 Banská Bystrica. F 535

Hledám * USA. J. Celechovský, Sejkorova 20, 615 00 Brno 15. F 536

Prodám 90% albumovou sbírku známek Izraele. Fr. Němcová, Zahradníkova 26, 611 00 Brno. F 537

Predám * TL Brno 74 (všetky 3) s kup. dla Poř. s 15 % zřavu (i jednoty, bez zl.). P. Štrba, VHŠ VN, 413 25 Rudnice n. Lab. F 538

Za A967 II. dám TL: 1864—7, 1894—5, 2023—5, 2030—1, 1821, 2036—7, 2040, 2052. Sobotka, Cornovova 50, 618 00 Brno. F 539

Koupím lepší zn. NDR. J. Krémář, Nádražní 19, 150 00 Praha 5. F 540
Prodám nejvyšší nabídky ČSR letec. 1—3, N 140a, 183/6 zkoušené, M 354/6, 4 zn. svislé, Vel. koše. kříž, A 1268, A 1268a, T 1263/64, TL 1216, 1774/8 ve čtyřbloku, Rakousko Zu. 560. Též i jednoty. Jiřina Volfová, Dolní Pláň 15, 382 42, p. Kaplice 2. F 541

Vyměním lepší I. ČSR *, ověřené, otýbrbloky jako č. 6, 9, 13 atd., vč. SO a letec, za rakouské dopisy a výstřížky 1850—1883. B. Hanzlík, U Havlíčkovyoh sadů 3, 120 00 Praha 2. F 542

Koupím aršíky SSSR: 1962 Sever, pól, 1964 Tokio s číslem, 1972 Věnera. Prodám naše filatelistic. časopisy 1943—1970. Jiří Pačes, 468 61 Desná 1/300, Jizer. hory. F 543

Vyměním za st. Rakousko svislé průsvitky ČSR č. 190 I. A — č. 193 ve všech polohách kromě č. 192/2, ověřené nebo prodám. Petr Kuchař, 339 01 Klatovy 80-IV. F 544

Vyměním známky, tematické série. Neupotřebené (D, FJ, Barbu Zeno, Bukurešti I C. P. 91 Romania. F 545

Prodám 0 sbírku Maďarska 1945 až 73 skoro tipl., a Polska * 1964 až 74 vcelku. Fr. Valášek, Mrštíkova 929, 500 09 Hr. Králové. F 546

Prodám sbírku Maďarska 1872 až 1945, 1945—1974 a s aršíky. Vše v zásobníkách. Dohoda možná. V. Hercík, R. A. 123, 430 02 Chomutov. F 547

Koupím Itálii C. 54, 334, 351—2, 381

—2, 429, 411, 446—7, 459—2, 483, 500—2, 512—7, 550—1, 557, 583, vše * 1 s násl., 290, 598 O, Francii 773, 837 *, 849—0, 975—6 O. Prod. Skandinávií do r. 1945 7000 Zu. Fr. F. Sova, Na Zvahově 24, Praha 5. F 548

Kúpím verky a malý košíkový kříž v bezv. stave. Zaplatím nad katalog. Jar. Simko, Vinárská č. 21, 900 01 Modrá. F 549

Kúp. ČSR * Rev. I., II. 52-54 speš. N-3, Rybovlč, Gottwald. 6, Košice. F 550

Prodám obálky 1. dne Řecka od r. 1959—74. Fr. Hrdlička, Jičínská 15, 130 00 Praha 3. F 551

Prodám sbírku známek Sport, Flóra, Fauna. Fr. Hrdlička, Jičínská 15, 130 00 Praha 3. F 552

Koupím celiny německých států, Německa a obsazených území. M. Burlánek, Petřiny 234, Praha 6 - Veleslavín. F 553

KF Chomutov 04-2 oznamuje, že ing. Fr. Schenk není Již správcem kolování. Hodnot, výběry zn. po předchozí dohodě zašlete na ing. J. Bohdamecký, 430 01 Chomutov. F 554

Protectorát — koupím desková čís. novin, známek Zu. č. 44/52 jednotl. 1 ve 4blocích *. Troj pásy a větší celky známek Zu. č. 56, 57, 71, 72, 73, 74 pouze razítkované, též na dopisech. Dopisy s raz. vlak. pošt a poštoven. Jiné včoi nenabízejte. Napřed dohoda. Nab. s cenou. V. Jaroš, Slovanská 113, 307 05 Plzeň. F 555

Koupím staré dopisy a razítka Laurin a Klement, Tatra-Kopřivnice aj. s námětem automobilismu, automobilové závody, soutěže, výstavy, motocykly. J. Hvižd, Vránova 136, 821 00 Brno 21. F 556

Prodám kat. Yv. 74 s dodatky, dále * Gen. Gouv. a I. přet. ČaM, * známky, celiny a FDC ČSSR, *, O známky SSSR, * letec, série celého světa a různé náměty dle mancolisty, celistvosti s razítky: hudba, lyžařství, TGM, Sokol, výstavy, veletrhy, různé sporty a další náměty. L. Karel, Družstevní 104, Pardubice 9. F 557

Prodám kat. Vacek razítka 1918 poslední možnost získat, pište. J. Kalina, gen. Svobody 23, 370 03 Čes. Budějovice. F 558

zahraniční adresy

SSSR Grigorij Rojtmán, Oděsa 20, ul. Astaškina 6/10a — fl, fau, kosm, sp, um

E. Džanaján 454019 Čeljabinsk-19, -ul. Jerevanskaja 7/4, — fau, um, kosm

Andrzej Motovilovec, 195273 Leningrad, ul. Věrnosti 44/3, kv. 29 — sp, fau

Ing. G. I. Sevčenko, ul. K. Llebknechta 15/32, Dněpr ope trov s k 70, UkrSSR — um, fau, FDC, CM, odznaky

A. A. Jerjomln, 614027 Perm-27, ul. Tomskaja 1/11, — olympsp, let, kosm, fau, um

V. Čiklrev, 480000 Alma-Ata, Box-352 — um, kosm, fau, sp (A, D, F)

A. Ju. Dandurov, 480060 Alma-Ata, ul. ámejlava 10 A, kv. 30 — čisté zn. Span. a Jeho kol., Angl., Maď., Afr. Na vše odpoví.

Mtchallas Pentlochlnas, LtSSR, Kaunas, Antakalnlo 31-2 — um, sp celého světa (Dr, R)

Glodenis Vismantas, LtSSR, Slaulal. Vyšniu 10 a

Ojar Karpovič, Moskva 1-224, Studynjnl] Projezd 32-73 — celý svět

S. V. Serov, 480001 Alma-Ata, ab. jašč. 382 — čisté ČSSR, Span. a jeho kol., Franc, Anglie a kol. Odpoví na vše.

Vladimír Dorofjejev, 185001 Petrozavodsk, KASSR, Vedlozerakaja ul. 12/5 — fl, fau, kosm, sp, um (Č, A, P)

DDR Dr. Gerhard Claus, 7024 Leipzig N 24, Löbauer Str. 24

Ing. Heinz Zeunert, 444 Wolfen 1, Thalmanmstr. 50 b — zn. a FDC ČSSR za totéž NDR

ROMANIA Jean Chivolou, Str. Ropa Šapca 1, Ploiesti (A) — za * ČSSR dá Rum. 1970/4 a záp. Evr.

Barbu Zeno, Bukurešti I C. P. 91 — vym. známky témat, série, neupotř. (D, F)

JUGOSLAVIA Ivan Kos, 41040 Zagreb-Dub., Dunavska 20 — hledá novinky 1 starší série SSSR a NDR

Pavešič Slávko, 41000 Zagreb, Vatrogasna 11 (R, A, D)

POLSKA Ryszard Krawlnski, Stalowa Wola, ul. Nlezlomnych 11/1 — fl, fau, kosm, sp, um (R, A, F, D)

Andrzej Szerszen, 26-83u Jastrzebla 26, pow. Radom (R, A)

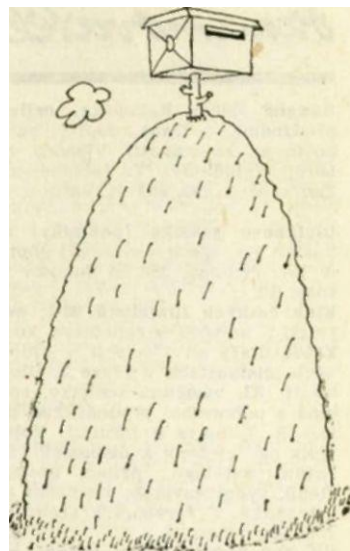
ÖSTERREICH Josef Kurath, A 5400 Hallein, Postf. 99 Sbg. — hl. vým. part. v ČSSR za záp. Evr.

FRANCE Andres F. Fernández, 7 Rempart de la Misericorde, 2100 Dljon — sb. čís. známky (C, Sp)

IZRAEL Mr. Fischer, Rech. Ariel 5, I Herzlia — (Č)

w. Elle Lotcow, Shlkun Pear 23/11, Hadera (D)

BRASIL M. Mendess, Oalxa Postal 1686, 90000 Porto Alegre, Rlo Grande do Sul. — upotř. zn. všech zemi (F, A, S, I, D, Port., Esp.)

©. **FILATELIE** • Vydává Federace československých filatelistů v Nakladatelství dopravy a spojů • Adresa redakce: Hybernská 5, 115 78 Praha 1, telefon 2123, linka 764 • Tiskne Státní tiskárna, n. p., závod 2, Praha 2 • Cena výtisku 3 Kčs. Roční předplatné 72 Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá pošta 1 doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS — ústřední expedice tisku, oddělení vývoz tisku, Jindřišská 14, 125 05 Praha 1 • Za původnost příspěvku ručí autor. Otisk dovolen Jen se souhlasem redakce při zachování autorských práv • Nevyžádané příspěvky se nevracejí.

